

Smaakvol opvoeden!

Opvoedingsondersteuning in Suriname

Studenten: Anne Blaauw en Annet van Dorp

Begeleiders: Wilfred Vollbehr en Judith Ronosetiko- Westland

Afstudeerplek: stichting Zoutkorrel

Copyright: Christelijke Hogeschool Ede

Datum: 19 mei 2014

Titel:	Smaakvol opvoeden
Datum:	19 mei 2014
Versie:	Verantwoordingsdocument
Hogeschool:	Christelijke Hogeschool Ede
Opleiding:	Sociaal pedagogische hulpverlening
Studenten:	Anne Blaauw Jeanette Aline van Dorp
Begeleiders stichting Zoutkorrel	
<i>Afstudeerbegeleider:</i>	Judith Ronosetiko- Westland
<i>Opdrachtgever:</i>	Klaske Koorndijk- Hummelen
Begeleider Christelijke Hogeschool Ede:	Wilfred Vollbehre

Voorwoord

Voor u ligt het dan, ons afstudeeronderzoek en definitieve afsluiting van onze bacheloropleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening aan de Christelijke Hogeschool Ede. Een afstudeeronderzoek voor stichting Zoutkorrel in de hoofdstad van Suriname, Paramaribo. Om dit product te kunnen ontwikkelen hebben we drie maanden in Suriname geleefd, genoten en bovenal veel praktijk en literatuur onderzoek gedaan. Iets wat voor ons beide een enorm leerzame, uitdagende en vooral leuke tijd is geweest!

Voor deze afstudeeropdracht zijn we op zoek gegaan naar het antwoord op de volgende onderzoeksvraag:

‘Welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven?’

In dit afstudeeronderzoek is dan ook te lezen waar de behoeften liggen van Surinaamse ouders met kinderen in de leeftijdscategorie van 0-12 jaar, ten aanzien van opvoedingsondersteuning. Ook is te lezen welke vorm van opvoedingsondersteuning stichting Zoutkorrel kan aanbieden in aansluiting op de grootste behoefte van deze ouders. In dit verslag gaan wij als eerste in op de achtergrond en methode van het onderzoek.

Vervolgens geven wij antwoord op de volgende vier deelvragen:

1. Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?
2. Wat wordt er in Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
3. Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
4. Wat zijn de grootste behoeften van Surinaamse ouders, met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?

Deze deelvragen geven antwoord op de hoofdvraag. In de conclusie vatten wij dit antwoord samen en geven wij aanbevelingen waaruit ons product is voortgekomen. Deze keuze is gemaakt naar aanleiding van de resultaten vanuit het praktijk- en literatuuronderzoek. Daarna volgt de discussie en een hoofdstuk over de cultuur en het land waarin stichting Zoutkorrel werkzaam is.

Voordat u verder leest willen we graag enkele mensen bedanken, zonder wie dit onderzoeksverslag niet was geworden wat het nu is. Allereerst willen we Klaske Koorndijk-Hummelen en Judith Ronosetiko-Westland van stichting Zoutkorrel bedanken. Zij hebben ons tijdens het verblijf in Suriname een geweldig leerzame tijd gegeven. Wij konden altijd bij hen terecht voor vragen en/of tips met betrekking tot de Surinaamse cultuur en het onderzoek. Daarnaast konden we altijd bij hen langs gaan als we het even niet meer wisten of simpelweg gezellig wilden kletsen. Zowel onze opdrachtgever als afstudeerbegeleider zijn wij hier zeer dankbaar voor.

Ook onze docent Wilfred Vollbehr willen we bedanken voor zijn kritische en opbouwende feedback. Hij gaf ons nieuwe inzichten om ons verder te helpen bij dit afstudeeronderzoek en het product voor stichting Zoutkorrel.

Als laatste willen we onze respondenten bedanken die het mogelijk hebben gemaakt om dit verslag te schrijven. We hebben van hen genoten en bovenal van hen geleerd om kritisch te blijven ten opzichte van de hulpverlening en specifiek het onderwerp opvoedingsondersteuning. Daarnaast hebben deze gesprekken ons ook inzicht gegeven in de behoeften van ouders aan opvoedingsondersteuning.

We wensen een ieder die dit onderzoeksverslag leest veel leesplezier!

Samenvatting

Ruim een half jaar geleden kwamen we in contact met stichting Zoutkorrel. Een stichting met een visie waarmee ze impact wil hebben op de levens van kinderen in Paramaribo, Suriname. Door middel van verschillende activiteiten die stichting Zoutkorrel aanbiedt, helpt zij de ontwikkeling van kinderen en jongeren op verschillende gebieden te bevorderen.

Stichting Zoutkorrel organiseert naast de activiteiten die specifiek gericht zijn op kinderen en jongeren, ook opvoedingsondersteuning aan ouders en verzorgers. Stichting Zoutkorrel mist echter kennis over de behoeften van Surinaamse ouders op het gebied van opvoedingsondersteuning, terwijl zij juist graag aan wil sluiten bij die behoeften. Vragen die uit de probleemstelling naar voren kwamen, zijn: Welke behoeften aan opvoedingsondersteuning leven er onder de Surinaamse ouders? Hoe kan hier het beste bij aangesloten worden? Wat is er al bekend bij ouders over opvoedingsondersteuning in Suriname? En welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel het beste aanbieden om tegemoet te komen aan deze behoeften. De vraag die daaruit voortvloeit is: Hoe kunnen wij, als Sociaal Pedagogische Hulpverleners stichting Zoutkorrel helpen om bij deze behoeften aan te sluiten. Dit alles met als resultaat de ontwikkeling en ontplooiing van de kinderen binnen gezinnen in Paramaribo te helpen stimuleren.

Naar aanleiding van deze bovengenoemde vragen hebben wij de volgende hoofdvraag geformuleerd: 'Welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven?' Dit onderzoek geeft uiteindelijk aanbevelingen aan stichting Zoutkorrel ter verbetering van de geboden opvoedingsondersteuning. Ook is er uit de aanbevelingen een product voortgekomen. De informatie om deze aanbevelingen en het product te kunnen schrijven is verkregen door middel van literatuur- en praktijkonderzoek. De informatie van het praktijkonderzoek hebben wij verkregen door het niet alleen interviewen van ouders die contact hebben met stichting Zoutkorrel, maar ook ouders en Social Workers die wij zelf benaderd hebben.

Uit het onderzoek komen verschillende aanbevelingen voort. Deze zijn voornamelijk gebaseerd op hulpvragen van Surinaamse ouders. Op basis van ons onderzoek is gebleken dat er een vervolgonderzoek nodig is om een nog completer beeld te krijgen van wat er al gedaan wordt aan opvoedingsondersteuning in Suriname. Op grond van ons onderzoek durven wij wel voorzichtig te stellen dat er op dit moment nog weinig kennis bij ouders is over opvoedingsondersteuning als hulpmiddel en de mogelijkheden daarvan in Suriname. Echter, uit ons praktijkonderzoek blijkt dat Surinaamse ouders wel behoeften hebben aan zowel een training als hulp bij het opvoeden. De geïnterviewden gaven verschillende onderwerpen aan waarover deze training zou kunnen gaan, zoals omgaan met moeilijk gedrag ofwel disciplineren en de algemene ontwikkeling van een kind. Aan de behoefte betreffende het onderwerp discipline kan stichting Zoutkorrel tegemoet komen door de bestaande training van groepswerkers over dit onderwerp aan te passen, zodat deze ook geschikt is voor ouders. De behoefte aan meer informatie over de algemene ontwikkeling is verwerkt in het door ons gemaakte product, dat stichting Zoutkorrel nu voortaan aan kan bieden. Ons product bestaat uit twee lessen waarin theorie is gecombineerd met praktische werkvormen zoals rollenspellen, thuisopdrachten, stellingen, vragen en groepsopdrachten. We hebben er naar gestreefd om deze twee lessen zo uit te werken dat elke vrijwilliger hiermee kan werken. Ons product wordt onderdeel van de bestaande training 'Basis van opvoeden' van stichting Zoutkorrel.

Wij hopen dat onze aanbevelingen en het product zullen bijdragen aan het verbeteren van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel en zal helpen om een optimale ontwikkeling van kinderen in Paramaribo te bevorderen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	4
Inhoudsopgave	5
Verklarende woordenlijst en verantwoording van codes	7
 Hoofdstuk 1 Achtergrond van het onderzoek	 8
1.1 Aanleiding/ motivatie	8
1.2 Globale omschrijving onderwerp en context	9
1.3 Relatie minor	9
1.4 Vraagstelling (alle vragen+ probleemstelling)	9
1.5 Werkwijze	10
1.6 Keuze van onderzoekseenheden	10
1.7 Verantwoording methoden onderzoek	11
1.8 Verwerking gegevens en omstandigheden	12
1.9 Analysebeslissingen en betrouwbaarheid/ geldigheid	12
 Hoofdstuk 2 Literatuur over opvoedingsondersteuning (deelvraag 1)	 13
2.1 Inleiding	13
2.2 Definities	13
2.3 Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?	14
2.4 Doelen van opvoedingsondersteuning	15
2.5 Belang van opvoedingsondersteuning	15
2.6 Theorieën voor opvoedingsondersteuning	16
2.7 Wanneer opvoedingsvoorlichting, -ondersteuning of hulpverlening	20
2.8 Conclusie	21
 Hoofdstuk 3 Opvoedingsondersteuning in Paramaribo (deelvraag 2)	 22
3.1 Inleiding	22
3.2 Opvoedingsondersteuning in Paramaribo	22
3.3 Binding overheid en opvoedingsondersteuning	25
3.4 (on-) Bekendheid opvoedingsondersteuning	26
3.5 Opvoedingsvoorlichting	26
3.6 Conclusie	26
 Hoofdstuk 4 Stichting Zoutkorrel en opvoedingondersteuning (deelvraag 3)	 27
4.1 Inleiding	27
4.2 Stichting Zoutkorrel	27
4.3 Opvoedingsondersteuning stichting Zoutkorrel	30
4.4 Conclusie	38
 Hoofdstuk 5 Behoeften van ouders (deelvraag 4)	 39
5.1 Inleiding	39
5.2 Behoeften van ouders binnen stichting Zoutkorrel	39
5.3 Behoeften van ouders buiten stichting Zoutkorrel	40
5.4 Behoeften van ouders volgens Social Workers	41
5.5 Conclusie	41
 Hoofdstuk 6 Algemene conclusie	 42
6.1 Inleiding	42
6.2 Antwoord op de deelvragen	42
6.3 Antwoord op de hoofdvraag	43

Hoofdstuk 7 Aanbevelingen	44
7.1 Inleiding	44
7.2 Aanbevelingen op microniveau	44
7.3 Aanbevelingen op mesoniveau	45
7.4 Aanbevelingen op macroniveau	47
7.5 Conclusie	48
Hoofdstuk 8 Discussie	49
8.1 Inleiding	49
8.2 Aanbevelingen en product	49
8.3 Evaluatie van de probleemstelling	49
8.4 Evaluatie van de deelvragen	50
8.5 Evaluatie van de doelstelling	51
8.6 Evaluatie van de werkwijze	51
8.7 Beperkingen van ons onderzoek	52
8.8 Interpretatie van resultaten	52
8.9 Project en theoretische onderbouwing	53
8.10 Bijdrage aan beroepsontwikkeling	54
8.11 Aanbevelingen vervolgonderzoek	55
8.12 Conclusie	56
Hoofdstuk 9 Suriname	57
9.1 Inleiding	57
9.2 Geografie en demografische gegevens	57
Literatuurlijst	59
Bijlagen in het onderzoeksverslag	
Bijlage I Gegevens respondenten	62
Bijlage II Het implementatieplan	63
Bijlage III Het product (2 Lessen over de algemene ontwikkeling)	66
Bijlage VI Het boekje	83
Bijlagen op de CD-ROM	
Interview formats	
• Vragenlijst oprichter	
• Vragenlijst ouders binnen stichting Zoutkorrel	
• Vragenlijst ouders buiten stichting Zoutkorrel	
• Vragenlijst Social Workers	
Geluidsfragmenten interviews	
Uitgewerkte interviews	
Schrapversie interviews	
Fragmenten en labels interviews	
Kernlabels per deelvraag	
Plan van aanpak	

Verklarende woordenlijst

Opvoedingsondersteuning: Dit is het ondersteunen van ouders bij de opvoeding om een optimale ontwikkeling van de kinderen te bevorderen.

Surinaamse ouders: Ouders die wonen in Suriname en kinderen hebben in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar. Dit zijn ouders die wel of geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen van stichting Zoutkorrel.

Social Workers: Met Social Workers worden gediplomeerden bedoeld die een opleiding hebben gevolgd dat is gerelateerd aan het sociale werk. Voorbeelden: pedagogiek, maatschappelijk werk, agogiek, orthopedagogiek en psychologie. De geïnterviewden Social Workers hebben allen werkervaring op het gebied van opvoedingsondersteuning.

Bindingen: In de scriptie zal in hoofdstuk 3 een aantal keer het begrip bindingen worden benoemd. Er wordt beschreven welke bindingen de overheid met betrekking tot opvoedingsondersteuning heeft. Met bindingen wordt financiële steun, plichten en rechten voor instellingen en aandacht voor bepaalde onderwerpen bedoeld. Naast bindingen met de overheid wordt het begrip bindingen ook nog op een andere manier gebruikt. Namelijk: ouders die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel hebben geen binding met stichting Zoutkorrel.

ECD: Deze afkorting staat voor Early Childhood Development.

MINOV: Deze afkorting staat voor het Ministerie van Onderwijs en Volksgezondheid.

MOB: Deze afkorting staat voor het Medisch Opvoedkundig Bureau.

RGD: Deze afkorting staat voor de Regionale GezondheidsDienst.

Vormen van opvoedingsondersteuning: Voorbeelden van vormen van opvoedingsondersteuning zijn: ouder- kind begeleidingsgesprekken, thuisbegeleiding en een oudercursus. Vanuit de literatuur is er geen bepaalde richtlijn over de vorm waarin opvoedingsondersteuning moet worden aangeboden. Elke organisatie maakt hierin zijn eigen keuzen.

Oudercursus: Dit is een vorm van opvoedingsondersteuning, waarbij een groep ouders opvoedingsondersteuning ontvangt in de vorm van een cursus. Bij een cursus wordt informatie gegeven door middel van interactie, opdrachten en rollenspellen.

Verantwoording codes

In dit onderzoek staan verschillende citaten. Deze verwijzen naar het literatuur- en praktijkonderzoek. De codes van het praktijkonderzoek worden hieronder uitgelegd, zodat inzichtelijk wordt hoe deze informatie kan worden gelezen.

Wanneer er bijvoorbeeld een citaat van Klaske Koorndijk- Hummelen te lezen is kan dit document terug gevonden worden op de bijlagen van de CD-ROM. De verwijzing achter het citaat staat als volgt beschreven: KKH.2.5. Dit houdt in dat het citaat komt uit het eerste interview van de respondent: Klaske Koorndijk- Hummelen. Vandaar dat de eerste letters van haar namen gebruikt zijn: KKH. De 2 staat voor welke deelvraag. In dit onderzoek worden 4 deelvragen beantwoord. Het laatste getal, in dit geval 5, staat voor het fragmentnummer. In bijlage 1 van dit onderzoek staan de contactgegevens van de respondenten, waarin de codes terug te vinden zijn.

Hoofdstuk 1 Achtergrond van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt de achtergrond van dit onderzoek beschreven.

1.1 Aanleiding/motivatie

Opvoeding is een belangrijk aspect in de samenleving, omdat de jeugd de toekomst is. Het doel van opvoeden is dat een kind leert functioneren als een zelfstandig volwassen individu. Bij dit langdurig proces kunnen de ouders en het kind tegen problemen aanlopen. Zo kan het zijn dat ouders onvoldoende beschikken over bepaalde opvoedingsvaardigheden om het kind op een passende manier op te voeden.

Macro niveau

Opvoedingsondersteuning zou een middel voor ouders kunnen zijn om problemen in de opvoeding te verhelpen. In het boek 'Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie' laat de schrijver het belang van opvoedingsondersteuning zien. Zij geeft het volgende hierover aan: *'Hoewel het met het grootste gedeelte van onze jeugd goed gaat en ouders over het algemeen vinden dat de opvoeding in hun gezin goed verloopt, zijn er ook ouders die wel behoefte aan informatie hebben en zichzelf en anderen vragen stellen. Er zijn groepen ouders en kinderen bij wie het niet zo van een 'leien dakje' gaat. Er zijn niet alleen vragen, maar ook problemen. De kinderen ontwikkelen zich niet zoals verwacht werd en de ouders hebben het gevoel het niet meer aan te kunnen. Dan is informatie en opvoedingsvoorlichting niet meer voldoende.'* (Burggraaff- Huiskes, 2008) Er is volgens de schrijver behoefte aan opvoedingsondersteuning.

Ook in Suriname hebben ouders te maken met problemen in de opvoeding. In gesprek met verschillende medewerkers van het Medisch Opvoedkundig Bureau in Paramaribo kwam duidelijk naar voren dat sommige ouders de opvoedingssituaties niet meer aankunnen. (ESN.4.15) Daarnaast meldt het Korps Politie Suriname, via telefonisch contact met een secretaresse op 4 maart 2014, dat in 2010 zo'n 764 ouders met opvoedingsproblemen zich hebben aangemeld bij de afdeling Jeugdzaken van dit Korps.

Meso niveau

Dit onderzoek wordt gedaan in opdracht van stichting Zoutkorrel die ook opvoedingsondersteuning biedt aan ouders. Stichting Zoutkorrel wil impact hebben op levens van kinderen en jongeren door middel van evangelisatie, training, hulpverlening en educatie. De oprichter van de stichting, Klaske Koorndijk- Hummelen, heeft behoefte aan overzicht van wat er in Suriname aanwezig is qua vormen van opvoedingsondersteuning. Daarnaast wil zij meer kennis hebben over welke opvoedingsvragen en -behoeften er bestaan bij ouders.

De schrijver Burggraaff- Huiskes benoemt hierover het volgende: *'Elke ouder heeft dan ook wel eens te maken met problemen binnen de opvoeding. Bij de een is het opvoedingsprobleem minder erg dan bij de ander en opvoedingsproblemen zijn dan ook subjectief. De invulling die wordt gegeven aan opvoeding of opvoedingsproblemen zijn gebaseerd op meningen, opvattingen, gevoelens, beoordelingen van personen en je eigen normen en waarden. Iedereen heeft een eigen kijk op de werkelijkheid om hem heen.'* (Burggraaff- Huiskes, 2008) Om opvoedingsproblemen te voorkomen is het belangrijk om de juiste ondersteuning in de opvoeding te vinden. In hoofdstuk 3 van dit onderzoek zal er worden beschreven welke ondersteuning er momenteel in Suriname met betrekking tot opvoedingsvragen en/of problemen wordt geboden.

Hieronder volgen verschillende definities van opvoedingsproblemen:

- *'Van opvoedingsproblemen is sprake als problemen tussen ouders en kinderen niet meer binnen het gezin zelf opgelost kunnen worden.'* (NJI , 2014)

- *'Er is sprake van een opvoedingsprobleem, wanneer de opvoeder vindt, dat het beoogde resultaat niet wordt bereikt (of niet weet hoe dat bereikt moet worden) en dit als negatief waardeert.'* (Van Gemert & Minderaa, 1997)
- *'Er is ook sprake van een opvoedingsprobleem, wanneer het opvoeden of het resultaat ervan negatief wordt gewaardeerd door het kind, de direct betrokkenen (zoals gezinsleden, familieleden en klasgenoten), of gemeenschap (zoals burens, geloofsnoten, of betrokken ambtenaren).'* (Van Gemert & Minderaa, 1997)
- *'Opvoedingsprobleem is het niet bereiken van opvoedingsdoelstellingen.'* (Baartman, H., Van der Leij, A. en Stolk, J. 2000)

Micro niveau

Als Social Workers zien wij het belang van opvoedingsondersteuning in, aangezien er door middel van preventieve laagdrempelige opvoedingsondersteuning voorkomen kan worden dat kinderen in de hulpverlening belanden. Social Workers zijn opgeleid om het leefklimaat van de cliënt te herstellen en om de cliënt tot zijn recht te laten komen in zijn omgeving. Dit kan zowel preventief zijn als binnen de hulpverleningssetting. De beroepscode van een Social Worker staat beschreven op de site van platformagogen. (NVMW, 2013)

De waarde van dit onderzoek is dan ook dat er informatie aan stichting Zoutkorrel gegeven kan worden over de opvoedingsvragen/-problemen die bestaan bij ouders, waardoor de stichting beter kan aansluiten bij deze vragen en behoeften.

1.2 Globale omschrijving onderwerp en context

Het onderwerp van dit onderzoek is opvoedingsondersteuning. Wanneer we dit onderwerp specificeren kan worden gezegd dat het onderwerp de behoeften van Surinaamse ouders rondom opvoedingsondersteuning is. Het onderzoek is in opdracht van stichting Zoutkorrel die gevestigd is in Paramaribo, Suriname. In hoofdstuk 4 zal meer inzicht worden gegeven in de werkzaamheden en context van stichting Zoutkorrel.

1.3 Relatie minor

Vanuit de Christelijke Hogeschool Ede worden studenten geacht om in jaar twee een verdiepingsminor te kiezen. In het afstudeerjaar moet het onderwerp van de afstudeerscriptie gerelateerd zijn aan deze minor. Wij hebben allebei de minor pedagogiek gekozen. Het onderwerp van ons onderzoek is gerelateerd aan deze minor, omdat wij ons richten op de opvoedingsvragen die bestaan bij ouders. Door literatuur- en praktijkonderzoek in de vorm van interviews, het schrijven van aanbevelingen en het maken van een product zijn wij specifiek bezig met de behoeften van ouders betreffende het ontvangen van opvoedingsondersteuning. Door tegemoet te komen in deze behoeften en door de (mogelijke) beantwoording van deze opvoedingsvragen kan er worden bijgedragen aan de ontwikkeling van het kind. Door deze verschillende aspecten is het onderwerp van dit onderzoek geheel gerelateerd aan de verdiepingsminor pedagogiek.

1.4 Vraagstelling

Onze hoofdvraag is voortgekomen uit de probleemstelling die samen met de oprichter van stichting Zoutkorrel is geformuleerd. Zij gaf aan dat stichting Zoutkorrel niet weet hoe zij het beste aan kan sluiten bij de behoeften van Surinaamse ouders wanneer zij opvoedingsondersteuning ontvangen, omdat inzicht in deze behoeften ontbreekt. De hoofdvraag is als volgt:

'Welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven'?

Door middel van vier deelvragen hebben wij antwoord gegeven op deze hoofdvraag en schreven wij aan de hand daarvan aanbevelingen. De deelvragen zijn als volgt:

1. Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?

2. Wat wordt er binnen Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
3. Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
4. Wat zijn de grootste behoeften van Surinaamse ouders met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?

1.5 Werkwijze

In dit onderzoek hebben wij 19 interviews gehouden. Deze interviews zijn afgenomen binnen drie verschillende doelgroepen om een zo'n breed mogelijk beeld te krijgen van de behoeften van Surinaamse ouders. Deze doelgroepen zijn als volgt:

- Zes ouders die de opvoedingsondersteuning bij Zoutkorrel hebben ontvangen.
- Zeven ouders buiten stichting Zoutkorrel die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen.
- Zes interviews met Social Workers, waaronder twee gesprekken waarbij meerdere Social Workers aanwezig waren.

De doelgroep Social Workers heeft naast de twee doelgroepen van ouders een breed en duidelijk beeld kunnen geven over wat er al bekend is in Suriname aan opvoedingsondersteuning. Deze Social Workers waren vrijwel allemaal werkzaam binnen een organisatie. Wanneer deze organisaties opvoedingsondersteuning aanboden hebben wij na toestemming de gegevens van deze cursussen, methodieken en/of training geanalyseerd.

De geïnterviewde ouders hebben kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar. Er zal rekening gehouden worden met het feit dat de leeftijden van de kinderen zijn gespreid, waardoor er een breder beeld van en inzicht in de behoeften van Surinaamse ouders met betrekking tot het onderwerp opvoedingsondersteuning ontstaat. De ouders zijn niet geselecteerd op milieu, wijk, etniciteit, sekse of opleidingsniveau. De ouders buiten stichting Zoutkorrel hebben allemaal kinderen op de Maria Hartmannschool basisonderwijs der E.B.G.S, wijk Zorg en Hoop in Paramaribo. Er zijn geen andere ouders geïnterviewd met kinderen op andere scholen, omdat de directeurs van andere gevraagde lagere scholen en ook verschillende kinderopvangcentra, niet wilden meewerken aan ons onderzoek.

Naast het praktijkonderzoek heeft er een literatuuronderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek zal onder andere de definitie van opvoedingsondersteuning bevatten. Daarnaast wordt er ingegaan op de verschillende vormen van opvoedingsondersteuning, de Surinaamse (opvoed) cultuur en het landelijk beleid. Wij hebben dit gedaan om het product beter te laten aansluiten bij de opvoedingsvragen en/of behoeften van Surinaamse ouders.

1.6 Keuze van onderzoekseenheden

Het praktijkonderzoek zal, zoals benoemd in paragraaf 1.5, bestaan uit interviews met drie verschillende doelgroepen. De keuze om ouders die bekend zijn bij stichting Zoutkorrel te interviewen is gemaakt, zodat er een evaluatie plaats kon vinden over de tot nu toe geboden opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel. Hierdoor kregen we zicht op wat er volgens hen toegevoegd of verbeterd kon worden aan de opvoedingsondersteuning van de stichting. Hiermee is voldaan aan de eis om minimaal 20% van de cursisten van stichting Zoutkorrel te bevragen. Een kwalitatief onderzoek, met de nadruk op representativiteit. (Baarda, 2009)

Daarnaast is er onderzocht of er verschil is in behoeften ten aanzien van het ontvangen van opvoedingsondersteuning bij ouders die reeds geen ondersteuning hebben ontvangen. Daardoor zijn er zes ouders in deze doelgroep geïnterviewd. De keuze om de doelgroep ouders te interviewen die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel is, omdat er op deze wijze een breder beeld ontstaat van de behoeften van ouders in Suriname.

Naast de doelgroep ouders werden er verschillende Social Workers geïnterviewd die werkervaring hadden op het gebied van opvoedingsondersteuning. Deze interviews creëerde verdieping, omdat de Social Workers ervaring hebben met ouders met opvoedingsvragen. De keuze om Social Workers uit verschillende vakdisciplines te interviewen was, om zo een breed mogelijk beeld te krijgen van de opvoedingsvragen en -behoeften van Surinaamse ouders.

Onze afstudeerbegeleider Wilfred Vollbehr en praktijkbegeleider Judith Ronosetiko-Westland hebben ons in dit proces begeleidt, door eens in de twee weken een begeleidingsgesprek met ons te voeren.

1.7 Verantwoording onderzoeksmethoden

Voor de uitvoering van het onderzoek wordt er volgens een kwalitatieve, beschrijvende onderzoeksopzet gewerkt. Kwalitatief onderzoek is een vorm van empirisch onderzoek waarbij overwegend gebruik gemaakt wordt van gegevens van kwalitatieve aard en dat als doel heeft onderzoeksproblemen in of van situaties, gebeurtenissen en personen te beschrijven en te interpreteren. Bij dit onderzoek zal hier sprake van zijn, omdat er vanuit het gezichtspunt van ouders wordt gekeken naar gevoelens, belevingen en ervaringen met betrekking tot het onderwerp opvoedingsondersteuning. Het is een beschrijvend onderzoek omdat we willen weten wat de visie van ouders is op opvoedingsondersteuning en wat hun behoeften zijn. Opvoeden is een breed en samenhangend onderwerp. Baarda noemt dit ook wel 'contextuality'. Dit vraagt om een open benadering met mogelijk een aantal vastgestelde vragen. (Baarda, 2009)

Hieronder wordt de werkwijze per deelvraag beschreven:

1. Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?

Door middel van literatuuronderzoek werd in kaart gebracht wat opvoedingsondersteuning is en welke vormen van opvoedingsondersteuning er bestaan. De literatuur was nuttig om een goed beeld te geven van de definitie, het belang, het doel en de verschillende vormen van opvoedingsondersteuning. Hierdoor werd verdieping in het onderzoek gecreëerd, waardoor een advies en/of eventueel product beter aansluit bij de behoeften van ouders.

2. Wat wordt er binnen Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van interviews met ouders en Social Workers. Tijdens het interview werden beide doelgroepen zodanig bevraagd dat er overzicht ontstond over wat er momenteel al gedaan wordt aan opvoedingsondersteuning in Suriname. Onze opdrachtgever had hier behoefte aan.

3. Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?

Deze deelvraag werd beantwoordt door middel van een diepte-interview met de oprichter van stichting Zoutkorrel. Voor dit onderzoek was het van belang om te weten wat stichting Zoutkorrel momenteel al aanbiedt aan opvoedingsondersteuning en andere activiteiten, zodat er zicht ontstaat op wat eventueel een aanvulling zou kunnen zijn op de ondersteuning. Daarom werden ook ouders geïnterviewd die contact hebben gehad met stichting Zoutkorrel door middel van het volgen van de geboden opvoedingsondersteuning.

4. Wat zijn de grootste behoeften van ouders met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar met betrekking tot opvoedingsondersteuning?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van interviews met ouders en Social Workers. Tijdens de interviews is aan beide doelgroepen een aantal vragen gesteld om zicht te krijgen in wat er leeft onder Surinaamse ouders en welke onderwerpen er volgens hen besproken moeten worden tijdens een vorm van opvoedingsondersteuning. Dit was van belang, omdat

het product passend moet zijn bij de behoeften die ouders aangeven met betrekking tot opvoedingsondersteuning. Door deze vraag kregen we zicht op de behoeften en vragen van Surinaamse ouders, waardoor er een product is ontwikkeld.

1.8 Verwerking gegevens en omstandigheden

De interviews zijn met een Voice-recorder opgenomen. Van eventuele hinderlijke aspecten (zoals geluidsoverlast door kinderen of verkeer) zijn wij ons bewust geweest door van te voren rekening te houden met de omgeving waar het interview werd afgenomen. Echter, niet bij elk interview is dat zonder hindernissen verlopen. Hieronder vermelden wij bij een aantal interviews wat hindernissen zijn geweest, waardoor mogelijke informatie verloren is gegaan.

- Interview 3
Dit interview heeft buiten plaats gevonden waardoor sommige stukken slecht terug te luisteren waren door het langskomend verkeer.
- Interview 7
Aan dit interview hebben drie Social Workers deelgenomen. Het gesprek was op sommige momenten moeilijk terug te luisteren, omdat er op bepaalde momenten door elkaar heen gesproken werd.
- Interview 8
Tijdens dit interview was er een windvanger die tijdens het gesprek veel geluid maakte. Hierdoor is de informatie die de geïnterviewde gaf lastig terug te luisteren.
- Interview 11
Tijdens dit interview waren de kinderen van de geïnterviewde ouder ook aanwezig. De kinderen veroorzaken achtergrondgeluid wat storend was bij het terugluisteren.
- Interview 12, 13, 15 t/m 18
Deze interviews zijn naast een drukke weg afgenomen. Het verkeer was een storende factor om het gesprek goed terug te kunnen luisteren.

1.9 Analysebeslissingen en betrouwbaarheid/geldigheid

De informatie die is verkregen vanuit de interviews hebben we gefragmenteerd en gelabeld. In de bijlagen van de CD-ROM zijn deze resultaten terug te lezen. De keuze en werkwijze van het labelen is beschreven in het procesverslag.

De privacy rondom de informatie die de geïnterviewden verstrekten is gewaarborgd door de persoonlijke gegevens te anonimiseren. Geïnterviewden hebben voor het interview een bijlage toegestuurd gekregen waarin is benoemd dat de inhoud anoniem is verwerkt en dat persoonlijke gegevens niet worden verspreid aan derden.

Daarnaast wordt de geldigheid van dit onderzoek verhoogt omdat kwalitatieve en kwantitatieve data-verzamelmethode aanwezig zijn. Er is sprake van kwantitatieve gegevens door onder andere het MICS rapport. Hierin worden bijvoorbeeld de percentages benoemd van kinderen die in Suriname worden geslagen. Echter, er is geen sprake van triangulatie doordat de kwantitatieve data gering is.

De betrouwbaarheid van het onderzoek wordt verhoogt, doordat het onderzoek is begeleidt door twee externe personen: onze afstudeerbegeleider en praktijkbegeleider.

Hoofdstuk 2 Literatuur over opvoedingsondersteuning

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: 'Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning.'

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de vraag: 'Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?' Deze vraag zal besproken worden in paragraaf 2.3. De definitie van 'opvoedingsondersteuning' zal eerst toegelicht worden met behulp van de begrippen 'opvoeding' en 'opvoedingsprobleem'. Dit, omdat er vaak opvoedingsproblemen heersen wanneer behoefte is naar opvoedingsondersteuning.

Om inzicht te krijgen wat opvoedingsondersteuning inhoud wordt in paragraaf 2.4- 2.6 de drie thema's 'doelen, belang en theorieën' besproken. In paragraaf 2.7 wordt uiteengezet wanneer sprake is van opvoedingsvoorlichting, opvoedingsondersteuning of hulpverlening. Met paragraaf 2.8 wordt het hoofdstuk afgesloten.

2.2 Definities

2.2.1 Opvoeding.

Er zijn nogal wat definities over het begrip 'opvoeding' te vinden in de literatuur. Deze volgende definities zijn gekozen, omdat ze in onze ogen het begrip opvoeding het beste benoemen. Een kort maar krachtige definitie van opvoeden volgens Langeveld is:

"Opvoeding is volgens Langeveld een gebeuren waarin de opvoeder, opvoedeling en allerlei factoren op elkaar inspelen." (Alkema, E. 2006). Hieruit kan geconstateerd worden dat opvoeden beïnvloed wordt door talloze verschillende aspecten en factoren vanuit de opvoeder en/of omgeving. Deze factoren worden onderstreept door het NJI, die aangeeft dat opvoeden wordt gezien als een Transactioneel proces waarin kinderen, ouders en omgeving elkaar wederzijds beïnvloeden. Zowel kindfactoren, ouderfactoren als omgevingsfactoren hebben invloed op dit proces. (NJI, 2014)

Dit wordt ook erkend door andere literatuur dat geraadpleegd is voor dit onderzoek. Aan het feit dat verschillende factoren een rol spelen in de opvoeding kan nog een andere belangrijke factor worden toegevoegd. Tijdens het opvoeden is de ouder bezig met het begeleiden van het kind, oftewel de onvolwassen mens begeleiden, bij zijn/haar ontwikkeling tot een zelfstandig participierend volwassen lid van de samenleving. Dit begeleiden doen ouders volgens Bucx en De Roos door: het bieden van een verzorgende en beschermende omgeving, van structuur, het overdragen van kennis en het bijbrengen van waarden en normen. Ook is de vorm en mate waarin ouders dit doen volgens hen verschillend en afhankelijk van de kernmerken van de ouder zelf, het kind en de omgeving. Zoals eerder door Langeveld en NJI reeds is benoemd. (Bucx en De Roos 2011) Met deze definities zijn wij, als onderzoekers van dit onderzoek, het eens omdat opvoeden afhangt van verschillende invloeden en de uiteindelijke taak van de ouder is dat het kind zelfstandig zijn levenstaak kan volbrengen. Dit wordt erkend door de heer van der Molen. (van der Molen, IJ., 1993)

2.2.2 Opvoedingsprobleem

Zoals in de vorige deelparagraaf al beschreven staat is opvoeden een intensieve activiteit dat een groot appèl doet op de inzet van de volwassenen. Bij elke ouder ontstaat er van tijd tot tijd opvoedingsvragen. Wanneer deze opvoedingsvragen geen antwoord krijgen, kunnen deze uitlopen naar een opvoedingsprobleem binnen het gezin. Het NJI geeft aan dat van opvoedings-problemen sprake is als problemen tussen ouders en kinderen niet meer binnen het gezin zelf opgelost kunnen worden. (NJI, 2014) Deze ouders zijn in zo'n situatie afhankelijk van hulp van anderen. Alleen wanneer is nu sprake van een opvoedingsprobleem die niet binnen het gezin op te lossen is? De heer van Gemert en de heer Minderaa omschrijven een opvoedings-probleem als volgt: *'Het opvoeden of het resultaat ervan negatief wordt gewaardeerd door het kind, de direct betrokkenen (zoals gezinsleden, familieleden en klasgenoten), of gemeenschap (zoals burens, geloofsnoten, of betrokken ambtenaren).'* (Van Gemert & Minderaa, 1997)

Hier lijkt de nadruk te liggen op bepaalde verwachtingen en doelstellingen van de ouder, omgeving en van het kind zelf. Dit kan als een kritisch punt genoemd worden, aangezien het belangrijk is bewust te zijn van welke opvoedingsdoelstellingen de ouder stelt of verwacht van het kind. Het gevaar is hierbij dat ouders of omgeving verwachtingen opwekken waaraan het kind (automatisch) niet aan kan voldoen, omdat het onrealistische eisen of verwachtingen zijn. Dit wordt ook benoemd door H. Baartman, A van der Leij en A.J. Stolk, J. welke benoemen dat een opvoedingsprobleem niet behaalde opvoedingsdoelstellingen zijn.

(Baartman, H., Van der Leij, A. en Stolk, J. 2000)

Echter, wij zijn van mening dat er sprake is van een opvoedingsprobleem wanneer de opvoeder het beoogde resultaat niet bereikt of niet weet hoe dat bereikt moet worden en het daarom als negatief waardeert. Dit wordt onderschreven door de literatuur van de heer van Gemert en de heer Minderaa. (Van Gemert & Minderaa, 1997)

Ook zien wij opvoedingsproblemen als groeimomenten, gezien het feit dat zowel de ouder als het kind kunnen leren van bepaalde situaties, ervaringen en momenten in de opvoeding. Zowel de ouders als het kind leren nieuwe vaardigheden om bepaalde situaties aan te kunnen, met problemen om te kunnen gaan of samen een oplossing te vinden.

We willen hierdoor niet de opvoedingsproblemen van ouders bagatelliseren, maar willen de ouder wel bewust maken van het feit dat elke ouder opvoedingsproblemen tegen komt tijdens de opvoeding. Bij het ene gezin kan het opvoedingsprobleem kleiner, bij het andere groter zijn. M.M.W. van der Poel- Oosterhof benoemd dit als volgt: *'Een opvoedingsprobleem wordt gezien als groeimoment, een punt om even pas op de plaats te maken en een verandering in te zetten.'* (Oosterhof- van der Poel M.M.W., 2006) Het is dan ook geen schande voor de ouders om opvoedingsvragen en/of -problemen tegen te komen in de opvoeding. Het ligt er wel aan hoe de ouder hier vervolgens mee om gaat en of hij/zij op zoek gaat naar een oplossing.

2.3 Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?

Een van de manieren hoe ouders om kunnen gaan met opvoedingsvragen en/of -problemen is door middel van opvoedingsondersteuning te ontvangen. Wat is opvoedingsondersteuning nu en wat zegt de literatuur over dit begrip? Mevrouw Huiskes- Burggraaff en de heer Swiep geven beiden aan dat opvoedingsondersteuning er is om opvoedingsvragen van ouders te bekijken in een bredere sociale en maatschappelijke context. Wat inhoud dat er niet altijd specifieke oorzaken zijn voor opvoedingsproblemen, maar dat daarbij sprake is van verschillende op elkaar inwerkende factoren. Opvoedingsondersteuning is 'activerend' in plaats van compenserend. Dit betekent dat ouders gestimuleerd worden in zelfstandigheid en in het vergroten van vaardigheden, waardoor draagkracht van de opvoeder wordt vergroot en de draaglast kleiner wordt. (Burggraaff- Huiskes, 2008) Dit wordt door andere citaten uit de literatuur bevestigd, maar daaraan kan toegevoegd worden dat opvoedingsondersteuning een verzamelnaam is voor activiteiten en interventies die tot doel hebben het functioneren van een gezin te verrijken en/of te optimaliseren. Ouders en opvoeders worden als individu, gezin of groep geholpen tijdens het opvoedingsproces. (Andries C. 2004) Deze begeleiding op individueel gebied is in onze ogen een belangrijk element, omdat vaak het probleem gelegd wordt bij het kind met het opvoedingsprobleem. Echter, is het volgens ons van belang eerst te kijken naar de opvoedingssituatie waarin het kind verkeerd.

Opvoedingsondersteuning richt zich dan ook hoofdzakelijk op het gedrag van de opvoeder. (Burggraaff- Huiskes, 2008) Dit, omdat bij opvoedingsondersteuning gebruik wordt gemaakt van het uitgangspunt om de ouder te versterken in zijn vaardigheden en vertrouwen.

(Asscher J, Hermanns J & Dekovic M, 2008) Ouders worden ondersteund met het doel de opvoeding van hun kind anders aan te pakken. Zo omvat opvoedingsondersteuning al de activiteiten die tot doel hebben de opvoedingssituatie te verbeteren, met andere woorden opvoeders en/of ouders helpen opvoeden. (Hermanns J. 1992) Indirect hebben al deze activiteiten dan ook het doel om de opvoedingssituatie van kinderen te verbeteren.

Opvoedingsondersteuning richt zich dus niet op het kind en zijn probleem, maar richt zich op de situatie waarin het kind wordt opgevoed. De opvoedingsondersteunende activiteiten zijn

gericht op de ouder, opvoeder en context waarin de opvoeding plaats vindt. (Hermanns J. 1992) (Vandemeulebroecke L. , Van Crombrugge H., Janssens, J, Colpin H., 2002)

Uiteindelijk is er voor dit onderzoek een keuze gemaakt voor een definitie die in onze ogen kort maar krachtig beschrijft wat opvoedingsondersteuning inhoud, namelijk:
Opvoedingsondersteuning is *het ondersteunen van ouders bij de opvoeding, om een optimale ontwikkeling van de kinderen te bevorderen*". (NJI 2013)

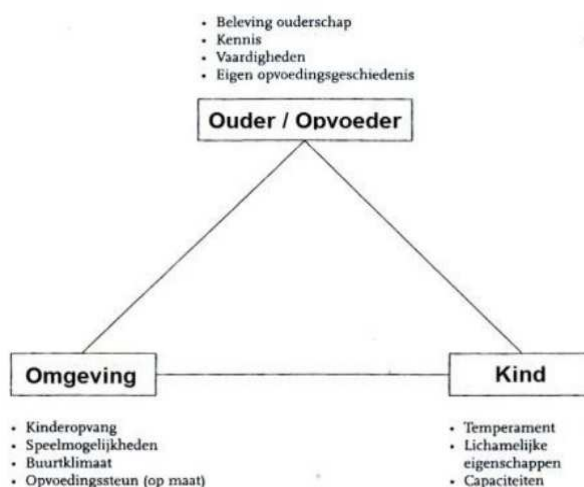
2.4 Doelen van opvoedingsondersteuning

Door middel van de definities is duidelijk geworden wat opvoeden, opvoedingsproblemen en opvoedingsondersteuning precies inhoud. Maar wat is het doel wat na gestreefd wordt met opvoedingsondersteuning? Ook daarop geven verschillende literatuurbronnen antwoord. Zo vat het NJI samen dat opvoedingsondersteuning als doel heeft om een opvoedklimaat te creëren waarbij het kind zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen. Het NJI geeft aan dat opvoedingsondersteuning een preventieve functie heeft namelijk het voorkomen van problematiek. Daarnaast bevestigen zij wat al eerder is benoemd, namelijk dat er tijdens de ondersteuning gewerkt wordt aan het vergroten van de draagkracht en het verlagen van de draaglast door ouders nieuwe opvoedingsvaardigheden aan te leren. Ook het sociale netwerk zal hierbij een rol spelen. Wat uiteindelijk resulteert in het feit dat het zelfvertrouwen van ouders wordt vergroot en succeservaringen worden opgedaan. (NJI, 2014) Deze preventieve functie wordt ook benoemd door J. Asscher, J Hermanns en M. Dekovic die benoemen dat opvoedingsondersteuning als functie heeft om heftige problemen binnen gezinnen te voorkomen. (Asscher J, Hermanns J & Dekovic M, 2008) Zo helpt opvoedingsondersteuning problemen in de opvoeding of ontwikkeling van kinderen of verdere groei te verhinderen, zodat kindermishandeling, gezondheidsproblemen of onderwijsachterstand tijdig worden gesignaleerd en worden voorkomen. (NJI, 2014)

2.5 Belang van opvoedingsondersteuning

Met de bovengenoemde doelstellingen voor ogen, wordt vaak gepleit om opvoedingsondersteuning vroeg te starten in verband met het ontwikkelingsverloop van antisociaal gedrag. Uit verschillende onderzoeken blijkt namelijk dat preventie op jonge leeftijd het meest effectief is. (Vandemeulebroecke L. , Van Crombrugge H., Janssens, J, Colpin H., 2002) Het belang van opvoedingsondersteuning kan dan ook gezien worden als een belangrijk instrument om (heftige) problemen te voorkomen. Om dit belang te kunnen verwezenlijken kan gebruik worden gemaakt van verschillende theorieën bij de opvoedingsondersteuning. In paragraaf 2.6 zullen enkele theorieën worden toegelicht die ingezet kunnen worden tijdens de opvoedingsondersteuning.

Afbeelding: (Burggraaff- Huiskes, 2008)

2.6 Theorieën voor opvoedingsondersteuning

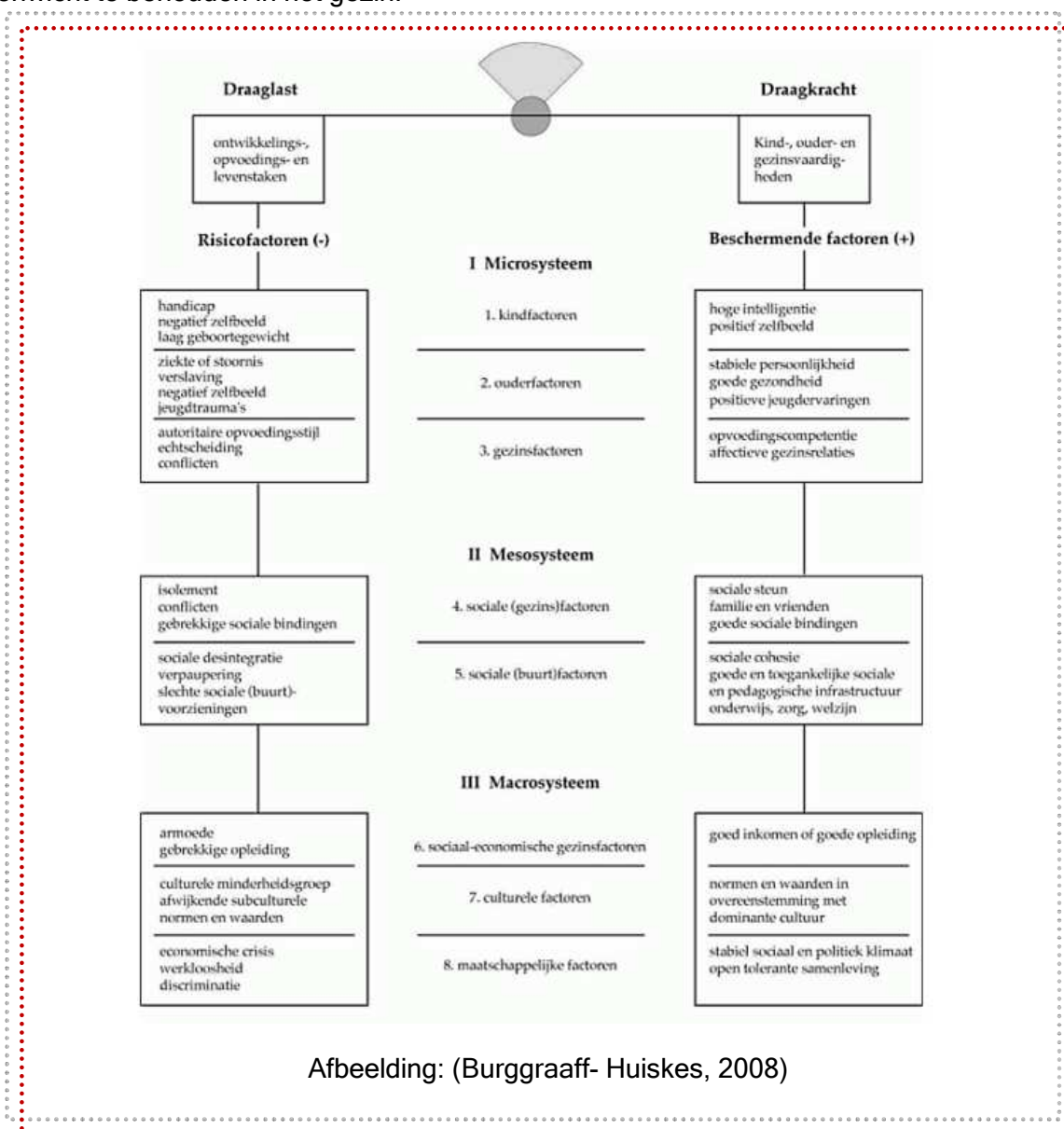
Marga Burggraaf (2008) beschrijft in haar boek '*Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie*' enkele theorieën die gebruikt kunnen worden bij opvoedingsondersteuning. Deze theorieën worden gebruikt om zicht te krijgen op de problemen en eventuele factoren die daarbij een rol spelen. Uit een veelheid van theorieën zijn er vijf gekozen, die in onze ogen een goed toepasbaar zijn op het terrein van opvoedingsondersteuning.

2.6.1 De Transactionele ontwikkelingstheorie.

Deze theorie wordt ook wel interactiebenadering of contextuele benadering genoemd. Bij de Transactionele ontwikkelingstheorie spelen zowel factoren vanuit het kind als factoren vanuit de ouders, het gezin en factoren vanuit de omgeving een rol. Opvoeden is de menselijke interactie tussen ouder en kind. Voor de ontwikkeling van kinderen is de interactie tussen zowel individuele factoren van het kind als de ouder en maatschappelijke (sociale) gezinsfactoren van belang. Ondanks deze (sociale) gezinsfactoren zijn ook andere omgevingsfactoren zoals de buurt, school, vrienden, vriendinnen en de bredere samenleving belangrijk binnen de opvoeding.

2.6.2 Het balansmodel.

Het balansmodel wordt vaak gebruikt in aanvulling op het Transactioneel ontwikkelingsmodel. Het evenwicht tussen draaglast en draagkracht van de ouders staat hierbij centraal. Wanneer opvoeding gezien wordt als een Transactioneel proces, waarin ouders en kinderen elkaar wederzijds beïnvloeden in relatie met de context van het gezin, de omgeving, hebben zowel kindfactoren, ouderfactoren als omgevingsfactoren invloed op dit proces. Deze verschillende factoren kunnen elkaar dan ook beïnvloeden en de opvoeding bedreigen. Ook wel risicofactoren genoemd. Het balansmodel geeft het samenspel van micro-, meso- en macroniveau weer van de opvoeding. Problemen ontstaan als de risicofactoren zich vermenigvuldigen. De opstapeling van dergelijke factoren en de verhouding tussen de risico en protectiefactoren zorgen voor balans of het doorslaan van dit evenwicht op het gebied van draagkracht en draaglast. De draagkracht van ouders zorgt ervoor dat het proces van de opvoeding positief blijft verlopen. Het evenwicht tussen draagkracht en draaglast bepaalt of ouders de opvoeding aankunnen. In de afbeelding hieronder is te zien welke risicofactoren en beschermende factoren een rol spelen om evenwicht te behouden in het gezin.

Afbeelding: (Burggraaff- Huiskes, 2008)

2.6.3 De Levenslooptheorie.

De Levenslooptheorie maakt onderscheid in de ontwikkeling tussen ontwikkelingsopgaven voor het kind en opvoedingstaken voor de ouders. Dit model geeft de dimensies en ontwikkelingslijnen aan die in de ontwikkeling van belang zijn. De levenslooptheorie gaat er vanuit dat de ontwikkeling van baby tot volwassene getypeerd kan worden als een proces van opeenvolgende taken of opgaven die volbracht moeten worden door een mens. De levenslooptheorie bestaat uit acht ontwikkelingsfasen of levenstaken die elk mens doorloopt. In elke fase moet een psychosociale crisis met succes opgelost worden. De uitkomst van elke fase is verschillend per mens en is bepalend voor hoe iemand de volgende fase zal doorlopen. Elke fase kan resulteren in een 'deugd' of vitale sterkte. De resultaten van deze fasen zijn van invloed op het gedrag/persoonlijkheid van iemand.

Erikson ging ervan uit dat ieder mens de vaardigheden, die genoemd worden in de afbeelding hieronder, in principe in bepaalde levensfasen opdoen. Gebeurt dat niet of onvoldoende, dan is het mogelijk dat ieder mens ze later in zijn/haar leven alsnog gaat missen en later pas ontwikkelt. Een voorbeeld: Een baby die opgevoed wordt in geborgenheid en veiligheid, ontwikkelt 'vertrouwen' in reactie op gewaarwordingen en ervaringen in de reactie van de omgeving. Later in het leven, zal volgens Erikson, ieder mens zijn omgeving dan ook met vertrouwen benaderen en beleven.

Fase	Leeftijd	Levenstaak	Deugd
Zuigelingen fase	Geboorte tot 18 maanden	Vertrouwen versus fundamenteel wantrouwen	Hoop
Peuterleeftijd	18 maanden tot 3 jaar	Autonomie versus schaamte en twijfel	Wil
Kleuterleeftijd	3 tot 5 jaar	Initiatief versus schuldgevoel	Doelgerichtheid
Basisschoolleeftijd	6 tot 12 jaar	Vlijt versus minderwaardigheid	Competentie
Adolescentie	12 tot 18 jaar	Identiteit versus identiteitsverwarring	Trouw
Vroege volwassenheid	18 tot 35 jaar	Intimiteit versus isolement	Liefde
Middelbare volwassenheid	35 tot 55 - 65 jaar	Generativiteit versus stagnatie	Zorg
Late volwassenheid	55 - 65 tot de dood	Ego-integriteit versus wanhoop	Wijsheid

Afbeelding: (Erikson E. H., 1963)

Voor het goed volbrengen van ontwikkelingsopgaven zijn vaardigheden nodig, zoals veerkracht en het kunnen vragen van steun. Voor ouders kan met dit model een aantal opvoedingsopgaven en -taken beschreven worden die overeenkomen met de ontwikkelingsopgaven van het kind. In de levenslooptheorie worden vier factoren genoemd die van invloed zijn op de kwaliteit van de ondersteuning die de ouder aan het kind biedt. Het gaat daarbij om:

1. De opvatting die de ouder over zichzelf als opvoeder heeft.
2. De sociale ondersteuning van de ouder door een partner of het eigen sociale netwerk.
3. De spanningen waaraan een ouder blootstaat.
4. De kenmerken van het kind.

2.6.4 Sociale steuntheorie.

Als een ouder over voldoende vaardigheden beschikt om de taken in de opvoeding te vervullen is er sprake van opvoedingscompetentie. Deze opvoedingscompetentie wordt mede bepaald door de taken en eisen die op vele gebieden liggen, zoals: de opvoedingsconditie binnen het gezin, het werk of het sociale netwerk. Wat een bedreiging vormt voor het functioneren van een gezin en de opvoedingscompetentie van de ouder is als spanning ontstaat door het gevolg van problemen op verschillende levensgebieden. Een beschermende factor die hiervoor een rol kan spelen is sociale steun. Sociale steun kan onderscheiden worden in persoonsgerichte sociale steun en situatiegerichte sociale steun. (Burggraaff- Huiskes, 2008)

1. Persoonsgerichte sociale steun:

- Cognitieve steun: informatie, advies en feedback geven;
- Emotionele steun: meevoelen, troosten, luisteren;
- Waarderingssteun: waardering, respect tonen;
- Psychologische steun: een gevoel van erbij te horen geven.

2. Situatiegerichte sociale steun:

- Materiële steun;
- Praktische steun: in de praktijk van alledag meehelpen;
- Sociale en maatschappelijke invloed aanwenden.

(Figuur uit Burggraaff- Huiskes, 2008)

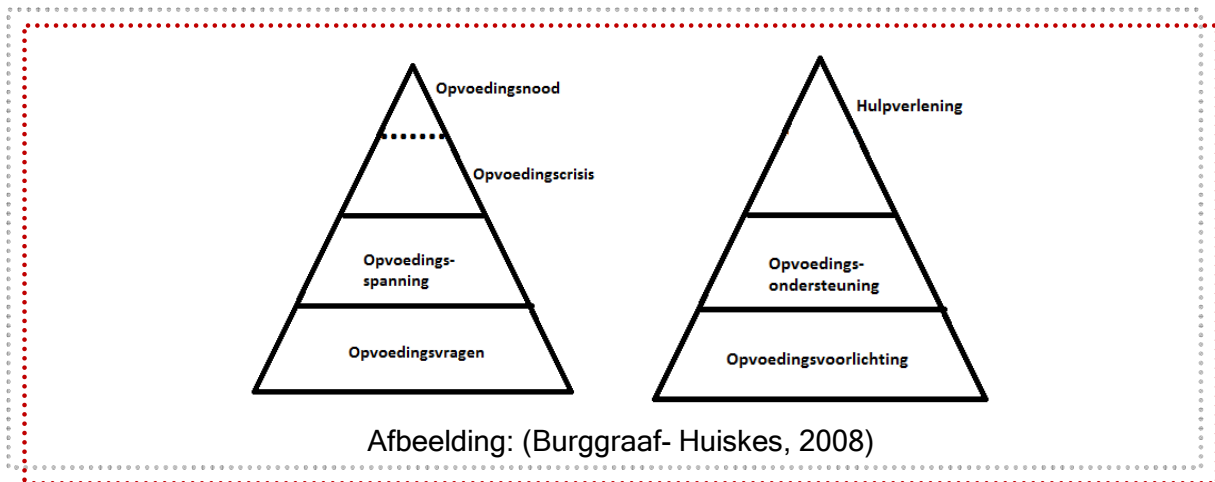
De steun die een individu ontvangt uit zijn of haar sociale omgeving bevordert het verwerven van inzicht in een ervaren probleem en helpt bij het realiseren van oplossingen. Sociale steun heeft direct en indirect invloed op een ouder, een gezin en het functioneren van een kind. Sociale steun beïnvloedt het welzijn en de gezondheid van een ouder, de steun en het welzijn beïnvloedt het functioneren van een gezin en dit alles heeft invloed op de interactie tussen ouder en kind en dus op het gedrag en de ontwikkeling van een kind. Ouders benoemen de steun die zij ervaren van andere ouders ook vaak als opbouwend, bij het volgen van een training binnen stichting Zoutkorrel of andere instanties met wie een interview heeft plaats gevonden. (KKH.4.45 en HMO.4.9) Sociale steun vervult een belangrijke functie bij de opvoedings- en gezinsondersteuning.

2.6.5 Empowermenttheorie.

Onder Empowerment wordt letterlijk 'machtigen' of 'in staat stellen' verstaan. De steun en bekrachtiging die aan ouders gegeven kan worden om zelf hun eigen vragen en problemen aan te kunnen en op te lossen. Er wordt gekeken naar de sterke kanten van de ouder, naar hun welzijn en er wordt op zoek gegaan naar positieve omgevingsinvloeden die bovendien versterkt kunnen worden. Empowerment gaat uit van de visie dat sociale problemen ontstaan door het missen van balans en toegang van hulpbronnen. Empowerment richt zich op welzijn in plaats van zich op problemen te fixeren. Er wordt gekeken naar sterke kanten in plaats van risicofactoren. Empowerment is toepasbaar bij verschillende niveaus, domeinen, doelgroepen, disciplines en organisaties. (Burggraaff- Huiskes, 2008)

2.7 Wanneer opvoedingsvoorlichting, opvoedingsondersteuning of hulpverlening?

Wanneer het kind wordt geboren begint de 'opvoeding' pas echt. Opvoeden is een intensieve activiteit dat een groot appèl doet op de inzet van de volwassenen. Sommige ouders zijn niet in voldoende mate toegerust voor het opvoeden van hun kind. Bij veel ouders rijzen van tijd tot tijd opvoedingsvragen. Vragen over het omgaan met en het opvoeden van hun kind. Het is heel natuurlijk dat ouders zich die vragen stellen en dat ze er bijvoorbeeld met anderen over willen praten. Wanneer het antwoord op bepaalde opvoedingsvragen uitblijft, kan de draaglast groter worden en hierdoor kan de ouder gespannen raken. Wanneer de opvoeders er niet in slagen om de spanningsvolle en belaste situatie op een goede manier te beïnvloeden of als er weinig hulpbronnen zijn, kan dit overgaan in matige of ernstige opvoedingsproblemen. Daaruit volgend probleemgedrag kan aanleiding vormen tot het een verdergaande escalatie, crisis of opvoedingsnood. Een van de doelen van opvoedingsondersteuning als preventie is om te zorgen dat opvoedingsvragen niet door te laten groeien tot opvoedingsnood. In het afbeelding hieronder ziet u dat alle ouders opvoedingsvragen hebben. Wat vervolgens toegelicht zal worden.

Afbeelding: (Burggraaf- Huiskes, 2008)

De brede basis van de driehoek stelt de gehele bevolking voor. Voor die gehele bevolking is het mogelijk om opvoedingsvoorlichting in te zetten. Hierbij kan gedacht worden aan informatie en voorlichting over de ontwikkeling van het kind en over de dagelijkse gang van zaken bij de opvoeding bij bijvoorbeeld: scholen, consultatie bureaus en anderen ouders. Een kleinere groep ouders heeft te maken met ingewikkeldere of steeds terugkomende vragen waaruit een opvoedingsspanning kan ontstaan. Voor die ouders is het van belang een steuntje in de rug te krijgen door middel van opvoedingsondersteuning. Wanneer er sprake is van opvoedingscrisis of opvoedingsnood, zijn voorlichting en ondersteuning niet meer voldoende en moet hulpverlening voor kinderen en hun ouders gezocht worden. Het is voor ouders, kinderen en betrokkenen in de directe omgeving van de ouder van belang om op tijd adequate hulp te vragen/krijgen. (Burggraaf- Huiskes, 2008)

2.8 Conclusie

Elke ouder heeft wel eens te maken met opvoedingsvragen omtrent de opvoeding. Hoe een ouder hiermee omgaat en wat hij/zij ermee doet om informatie in te winnen is aan de ouder. De invulling die wordt gegeven aan opvoeding of opvoedingsproblemen is gebaseerd op meningen, opvattingen, gevoelens, beoordelingen van personen en je eigen normen en waarden. Iedereen heeft een eigen kijk op de werkelijkheid om zich heen. Ouders die geen raad meer weten en geen informatie of tips kunnen vergaren bij familie, vrienden of omgeving kunnen aankloppen voor opvoedingsvoorlichting. Deze opvoedingsvoorlichting is in Suriname terug te zien bij bijvoorbeeld consultatie bureaus, informatiefolders, internet, het ministerie van Sociale zaken en het MINOV. Wanneer opvoedingsvragen zich opstapelen is het mogelijk dat ouders opvoedingsspanning gaan ervaren. Voor deze ouders is het mogelijk om informatie in te winnen door opvoedingsondersteuning.

Het belang van opvoedingsondersteuning is dan ook om een opvoedklimaat te creëren, waarbij het kind zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen. Opvoedingsondersteuning heeft een preventieve werking namelijk het voorkomen dat het gezin in de hulpverlening terecht komt. Daarnaast wordt tijdens de ondersteuning gewerkt aan het vergroten van de draagkracht en het verlagen van de draaglast door ouders nieuwe opvoedingsvaardigheden aan te leren. Ook het sociale netwerk kan hiermee worden versterkt wat de draaglast kan verminderen. Op deze manier wordt het zelfvertrouwen van ouders vergroot en kunnen er succeservaringen worden opgedaan. Om deze doelstellingen te bereiken kan bij opvoedingsondersteuning gebruik worden gemaakt van verschillende theorieën om de ondersteuning zo passend mogelijk te maken voor de ouder. Het resultaat hiervan is dat de opvoedsituatie verbeterd of de ouder de situatie weer aan kan door aangereikte hulpmiddelen.

De verschillende vijf theorieën die gebruikt kunnen worden als invulling van opvoedingsondersteuning zijn de al eerder genoemde: Transactionele ontwikkelingstheorie, Balanstheorie, Levenslooptheorie, Sociale steuntheorie en de Empowermenttheorie. Alle genoemde theorieën geven aan dat als er opvoedingsondersteuning wordt gegeven, vragen en/of problemen van ouders bekeken moeten en kunnen worden vanuit een brede context. Dit is een belangrijk element om in gedachten te houden wanneer gekeken wordt naar de geboden opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel. Ook is dit relevant om mee te nemen voor de aanbevelingen, omdat deze twee resultaten mogelijk er toe kunnen leiden dat er een advies komt om meer rekening te houden met de cultuur, gewoonten of context van de Surinaamse ouder en mogelijk dit erbij te betrekken.

Voor dit onderzoek is het van meerwaarde geweest om te weten wat de literatuur zegt over opvoedingondersteuning, omdat we er nu achter zijn gekomen dat er daadwerkelijk een verschil is tussen opvoedingsvoorlichting en opvoedingsondersteuning. Hierdoor konden we kritischer kijken naar wat nu daadwerkelijk geboden wordt in Suriname, maar ook door stichting Zoutkorrel.

In hoofdstuk 3 zal meer te lezen zijn over wat de geïnterviewden benoemen aan organisaties die opvoedingsondersteuning aanbieden, dit geeft een concreter beeld van het geen wat er aan opvoedingsondersteuning al aanwezig is. Daarnaast is het nodig te weten wat stichting Zoutkorrel momenteel al aanbiedt, wat beschreven zal worden in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 zullen de behoeften van ouders met betrekking tot opvoedingsondersteuning benoemd worden.

Hoofdstuk 3 Opvoedingsondersteuning in Paramaribo

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: 'Wat wordt er in Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?' Oftewel de sociale kaart in beeld.

3.1 Inleiding

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat opvoedingsondersteuning op verschillende wijze kan worden toegepast. Een aantal voorbeelden hiervan zijn cursussen, begeleidingsgesprekken, trainingen etc. In dit hoofdstuk wordt de opvoedingsondersteuning die verschillende organisaties in Paramaribo aanbieden, beschreven. Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 2 van het onderzoek.

'Wat wordt er in Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?'

Om zicht te krijgen op de aangeboden opvoedingsondersteuning in Paramaribo zijn de volgende drie doelgroepen geïnterviewd:

- a. Zeven ouders die opvoedingsondersteuning hebben ontvangen van stichting Zoutkorrel.
- b. Zes ouders die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen van stichting Zoutkorrel.
- c. Zes interviews met in totaal acht Social Workers die opvoedingsondersteuning bieden aan ouders. (Twee pedagogen, een psychologe, een agoog, een maatschappelijk werker, een orthopedagoge en twee trainers van het MOB die een oudercursus geven)

In paragraaf 3.2 zal worden beschreven welke organisaties er in Paramaribo opvoedingsondersteuning aanbieden. Na deze paragraaf worden de eventuele bindingen tussen de overheid en opvoedingsondersteuning benoemd. Ten slotte wordt er ingegaan op de (on-) bekendheid van opvoedingsondersteuning bij ouders.

3.2 Opvoedingsondersteuning in Paramaribo

In Paramaribo zijn verschillende organisaties die ieder op een eigen manier opvoedingsondersteuning aan ouders bieden. Hieronder wordt de inhoud van de opvoedingsondersteuning per organisatie benoemd.

- Kidztori

Het blad Kidztori is een magazine voor opvoeders waarin tips, artikelen en rubrieken staan over opvoeding en de ontwikkeling van kinderen tussen de 0 en 18 jaar. Het initiatief tot oprichting van dit magazine is genomen, omdat de oprichters vanuit hun orthopedagogiekpraktijk vaak geconfronteerd werden met vragen van opvoeders over allerlei verschillende problemen. Dit zijn vaak kleine problemen waarbij het niet nodig is om een langdurig begeleidingstraject te starten. Daarom heeft Kidztori bedacht om op een laagdrempelige manier ouders van informatie te voorzien over zaken als: hoe ga ik om met een druk kind, wat doe ik als mijn kind niet luistert, hoe geef ik mijn kind borstvoeding. (YOU, 2014)

- Love and Logic

De Amerikaanse instelling Love and Logic houdt zich bezig met opvoedingsondersteuning. Ze geven simpele en praktische technieken en tips om ouders te helpen met kinderen in alle leeftijden. Deze informatie verspreiden ze over de gehele wereld. In allerlei landen geven medewerkers deze opvoedingsondersteuning, waaronder in Suriname. (LAL, 2014)

- MINOV

In het interview met medewerkers van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling benoemden de agoog, maatschappelijk werker en de pedagoog gezamenlijk het volgende over de werkzaamheden en het doel van de door hen aangeboden opvoedingsondersteuning:

'Op de afdeling Begeleiding van het ministerie van Onderwijs doen (we) ook aan een stukje opvoedingsondersteuning. Want als de ouders komen kijken bij de begeleiding van het kind kun je de ouders ook helpen door ze bepaalde tools aan te geven. Preventief kan je toch wel zeggen, want we hebben het project 'de zorg coördinatoren'. En de zorg coördinator moet er dus op scholen voor zorgen dat deze problemen vroegtijdig worden ontdekt. De ouders worden erbij betrokken, omdat zij dat kind moeten sturen. De ouders zijn er nodig om dat kind in goeie banen te leiden. Om goed te sturen dat het kind iets goeds in de maatschappij wordt. Het doel is eigenlijk om een probleem te verhelpen voor het kind. Het is zo dat je het kind niet los kan zien van de familie (en) van de omgeving waar die woont. Je moet bepaalde schakels, belangrijke schakels voor dat kind, moet je meenemen in de begeleiding'. (APM.2.6)

Het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling is een ministerie dat zich onder andere bezig houdt met opvoedingsondersteuning. Zorg coördinatoren zorgen ervoor dat kinderen met leer- en gedragsproblemen vroegtijdig ondersteuning krijgen. Deze ondersteuning wordt aangepast aan de behoeften van het kind en de ouder. Het MINOV geeft opvoedingsondersteuning door begeleidingsgesprekken te voeren met ouders en kinderen. Ook geeft zij thuisbegeleiding wanneer dit nodig is. Het doel, zoals aangegeven in het hierboven beschreven citaat, is dat het probleem wordt verholpen bij het kind en om ouders bepaalde tools aan te reiken om zo het kind te kunnen sturen.

- MOB

Het Medisch Opvoedkundig Bureau is een overheidsinstantie die valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid. Het MOB geeft opvoedingsondersteuning aan ouders. Hierover zegt een medewerker van het MINOV het volgende: *'Ouders krijgen daar een training hoe om te gaan met hun kind dat een medische afwijking heeft. Want de kinderen die worden aangemeld bij het Medisch Opvoedkundig Bureau zijn kinderen met een medisch probleem, waardoor ze een ontwikkelings- en leerachterstand hebben.'* (APM.2.2)

Het MOB richt zich op kinderen tussen 0-23 jaar. De kinderen die bij het bureau worden begeleid hebben een medisch probleem. Het biedt hulp aan kinderen die in hun ontwikkeling door hun medische probleem worden belemmerd, dit ter bevordering van de geestelijke en lichamelijke gezondheid. (MOB, 2014)

Het MOB geeft op verschillende manieren invulling aan de door hen aangeboden opvoedingsondersteuning. Het geeft opvoedingsvoorlichting zoals preventie, praatgroep 'De Regenboog' en observaties. Andere voorbeelden van opvoedingsondersteuning zijn de hometraining en oudercursussen. Naast voorlichting en preventie wordt er ook aandacht besteedt aan individuele begeleiding en samenwerking met andere disciplines. (HMO.2.2) Een van de geïnterviewden zegt hier het volgende over: *'Ik werk op de afdeling preventie en voorlichting, ik geef voorlichting aan instanties, crèches en scholen. Dat kan gaan over gedragsproblemen, over leerproblemen, over het down syndroom, of over datgene waar die persoon behoefte aan heeft. En verder houd ik mij bezig met preventie in de vorm van oudercursus en het doen van adviesgesprekken.'* (ESN.2.1)

Medewerkers van het MOB geven aan dat zij het kind niet los kunnen zien van de ouders. Ze geven aan dat zij de ouders nodig hebben wanneer ze met hun kinderen werken. Zonder de ouders heb je de kinderen niet. Ouders zijn aanwezig bij de begeleidingsgesprekken, zodat zij thuis verder kunnen gaan met deze begeleiding. (HMO.2.3)(HMP4.7)(HMO.4.8)

- Particulieren

Naast de hierboven beschreven opvoedingsondersteuning die organisaties bieden, houden steeds meer particuliere hulpverleners zich met dit onderwerp bezig. (ESS.2.3) Maar de bekendheid bij officiële instanties met deze mede- collega's is nog gering, zoals blijkt na het interview met de twee hometrainers van het MOB. *'Ik heb wel begrepen dat er andere organisaties zijn die particuliere trainingen verzorgen of oudercursussen verzorgen, maar ik ken ze niet bij naam. Ik heb wel gehoord dat psychologen het doen, maar ik weet niet waar ze zitten'.* (HMO.2.11)(HMO.2.12)

In Paramaribo komt het voor dat particuliere hulpverleners ook voor een organisatie werken. Een geïnterviewde psychologe geeft aan een eigen praktijk te hebben.

Daarnaast geeft zij voor een organisatie opvoedingstrainingen. Hierover zegt ze het volgende: *'Iedereen die een hulpvraag heeft met betrekking tot het kind, komt hierheen. Voornamelijk individuele begeleiding, opvoedsysteem en ouder begeleiding van het kind. Dat is een onderdeel van ons takenpakket, daarnaast geven we ook trainingen aan verschillende doelgroepen. Wij doen alle trainingen ook waar er behoeften aan is: zoals: andere beroepskrachtentrainingen. Ook in hoe sta je voor de klas, hoe ga je met kinderen om. Dat zijn de leerkrachten en we hebben hier kinderwerkers, jongeren werkers, de juffies in de tehuizen waar we ook eigenlijk sinds kort meer mee bezig zijn'.*

'Door psycho- educatie probeer ik dan de ouder in te laten zien dat het een systeem- probleem is'
(MMA.4.14)

(MMA.2.1)(MMA.2.2)(MMA.2.3)

- Prekimi

Op www.prekimi.org staat een contourennota, waarin de preventie en aanpak van kinderen mishandeling in Suriname wordt beschreven. (Graafsma, T., Fokké- Manohar, M., Vierira, C. en Forster, R. 2011) Deze nota is een vorm van opvoedingsvoorlichting wat inhoud dat deze beschikbaar is voor alle ouders met opvoedingsvragen. Zoals beschreven staat in paragraaf 3.7 kunnen deze vragen zich opstapelen, waardoor er bij ouders opvoedingsspanning kan ontstaan. Wanneer er sprake is van opvoedingsspanning is het belangrijk dat ouders een vorm van opvoedingsondersteuning ontvangen, zodat een opvoedingscrisis voorkomen kan worden. Deze website is dus een preventief middel, omdat er wordt beschreven hoe preventief te handelen met betrekking tot kindermishandeling.

- RGD

De Regionale Gezondheidsdienst houdt net als het MOB zich bezig met preventie en voorlichting. Dit door middel van consultatiebureaus. Hier kunnen ouders voorlichting krijgen over onder andere de basisbehoeften van een kind en de verschillende leeftijdsfases. Vaak blijft dit beperkt tot het eerste levensjaar van een kind, omdat ouders na een jaar niet meer komen, aldus onderdirecteur de heer Rietveld. De heer Rietveld werkt bij het RGD. Na een gesprek met hem is duidelijk geworden dat het RGD niet wilde meewerken aan het onderzoek. Daarom is er geen verwijzing naar de door hem gegeven informatie.

'Qua opvoedingsondersteuning vanuit de overheid doet is dus als kinderen worden geboren krijgen ze een iedereen krijgt een boekje met daarin een paar goede tips erin' (KVH.2.48)

- Weid Mijn Lammeren

Via de site <http://weidmijnlammeren.org/> is te vinden dat Weid Mijn Lammeren de training 'Family Builders' geeft. Deze training is een vorm van opvoedingsondersteuning, omdat het met name gaat om opvoedkundige ondersteuning van ouders en verzorgers. (WML, 2014)

3.3 Binding overheid en opvoedingsondersteuning

Naast de verschillende organisaties die opvoedingsondersteuning bieden aan ouders zijn er ook verschillende overheidsinstanties die opvoedingsondersteuning aanbieden.

- MOB

De inhoud van de opvoedingsondersteuning die het MOB geeft is reeds beschreven.

- ECD

ECD staat voor Early Childhood Development ofwel Vroege Kinderontwikkeling. De ECD unit is het coördinatiepunt van het ECD beleid. ECD is een visie. *‘Onder Early Childhood Development of Vroege Kinderontwikkeling wordt verstaan een brede, integrale benadering van de ontwikkeling van alle kinderen op lichamelijk, verstandelijk, sociaal, emotioneel, cultureel en spiritueel gebied met een samenhangend pakket aan zorg- en dienstverlening. Vanuit de overheid wordt er via verschillende ministeries uitvoering gegeven aan het ECD-beleid. Dit samenhangend pakket aan zorg- en dienstverlening is gebaseerd op de Conventie Rechten van het Kind en reflecteert zich in de nationale wetgeving en standaarden.’* (MINOV, 2014)

De overheid heeft als plicht kinderen te beschermen. Dit staat beschreven in het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Hierin wordt vermeldt dat kinderen moeten worden beschermd tegen elke vorm van uitbuiting en geweld, binnen en buiten het gezin (art. 3, 5, 18, 19). (VN, 1989)

- Ministeries

Voorbeelden hiervan zijn het MINOV, Sociale Zaken en Volkshuisvesting en Justitie en Politie. Een voorbeeld hoe er vanuit het MINOV en Sociale Zaken en Volkshuisvesting aandacht wordt besteedt aan opvoedingsvoorlichting zijn verschillende boekjes met daarin informatie over diverse problemen waar ouders tegen aan kunnen lopen in de opvoeding. Daarnaast biedt Sociale Zaken opvoedingsondersteuning aan door middel van trainingen aan crèche personeel en workshops voor ouders van kinderen van crèches van de Stichting Beheer en Exploitatie Crèches (SBEC) en Stichting Crèches Suriname (SCS). (IOWP, 2010)

Een ander voorbeeld is het ministerie van Justitie en Politie. Dat ministerie geeft ouders de mogelijkheid om zich aan te melden om ondersteuning te ontvangen wanneer zij een opvoedingsprobleem hebben. Dit blijkt ook uit een interview met een ouder. Echter, deze ouder geeft aan dat de geboden hulp niet paste bij het opvoedprobleem en dat zij dus niet verder kon worden geholpen. (SKO 15.2.7- 15.4.8)

Om dit verder te onderzoeken hebben wij gebeld met deze afdeling van Justitie en Politie. Na een aantal telefoongesprekken werd duidelijk dat een afspraak niet mogelijk was, omdat de afdeling niet wilde meewerken aan het onderzoek. Ondanks de telefoongesprekken met het personeel van deze afdeling en informatie van de geïnterviewde is onze informatie over de werkzaamheden van Justitie en Politie rondom opvoedingsondersteuning gering.

- Opleidingen

De vierde binding die de overheid heeft met opvoedingsondersteuning zijn de opleidingen die hogescholen/universiteiten geven. Het instituut voor de Opleiding van Leraren geeft de cursus Pedagogiek BSc, waardoor gediplomeerden bevoegd zijn opvoedingsondersteuning te geven. (IOL, 2014) Daarnaast is er de Universiteit van Suriname, Anton de Kom. Deze universiteit geeft de opleiding psychologie en pedagogiek. (ESN.2.7)(ADEKUS, 2014) De binding die de overheid hiermee heeft, staat uitgebreid verwoordt op de website van de universiteit: <http://adekus.uvs.edu/>.

3.4 (on-) Bekendheid opvoedingsondersteuning

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat de geïnterviewden ouders weinig kennis hebben van de aangeboden opvoedingsondersteuning in Paramaribo. Bij de doelgroep geïnterviewden waarvan de ouders opvoedingsondersteuning hebben ontvangen van stichting Zoutkorrel, gaven vier van de zeven ouders aan geen kennis te hebben van de aangeboden opvoedingsondersteuning in Paramaribo. (ABU 2.13)(EPL.2.11) (MCR.2.14)(JWE.2.7) Twee van de zeven ouders gaven aan Weid Mijn Lammeren te kennen. (JJA.2.7)(CVR.2.6) Daarnaast geeft een ouder aan kennis te hebben van de website van de projectgroep preventie kindermishandeling in Suriname. (MCR.2.15) In de interviews met de ouders die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel konden vier van de zes ouders geen antwoord geven op de vraag: 'Wat is er in Paramaribo al bekend aan opvoedingsondersteuning?' (RRO.2.5)(SKO-2.6)(RJO.2.2) (ANO.2.4) Echter, één ouder gaf aan Kidztori te kennen. (MGU.2.5) Verder bleek nog één geïnterviewde op de hoogte te zijn van de werkzaamheden van Love and Logic. (MSA.2.2) Ook lectuur blijkt moeilijk te verkrijgen te zijn. (ESN.2.33) Naast de onbekendheid van organisaties bij ouders blijkt uit interviews dat er onduidelijkheid is bij Social Workers over het bestaan en/ of voorzetting van stichtingen/ cursussen. (ESN.2.40)(ESS.2.1) (ESS.2.6)(MMA.2.7)

3.5 Opvoedingsvoorlichting

Naast de genoemde organisaties die zich bezig houden met opvoedingsondersteuning, valt het op dat een aantal organisaties zich meer met voorlichting over opvoeding bezig houden. Een voorbeeld hiervan is het RGD en het ECD beleid. Deze voorlichting aan ouders bestaat meer uit het geven van adviezen over de basisbehoeften van kinderen. Men is geneigd de aandacht te richten op de lichamelijke behoeften.

3.6 Conclusie

In Paramaribo zijn er een aantal organisaties die opvoedingsondersteuning aanbieden aan ouders. Iedere organisatie geeft een andere invulling aan de inhoud van de opvoedingsondersteuning. Zo is het Medisch Opvoedkundig Bureau gericht op kinderen met een medische afwijking en is de Regionale Gezondheids Dienst gericht op het preventief handelen bij de doelgroep baby's en peuters. Naast de verschillende organisaties heeft de overheid ook bemoeienis met opvoedingsondersteuning. Het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling werkt preventief, doordat zij zorgcoördinatoren inschakelt op scholen. Kinderen met eventuele leer- en gedragsproblemen worden doorverwezen naar het Ministerie waar Social Workers gesprekken begeleiden tussen de ouder en het kind. Uit praktijkonderzoek blijkt dat Sociale Zaken en het ministerie Justitie en Politie zich eveneens met opvoedingsondersteuning bezig houdt. Echter, resultaten van deze werkzaamheden ontbreken omdat dit ministerie niet openstaat voor verder onderzoek. Er zijn steeds meer particulieren in Paramaribo die een praktijk oprichten, waarbij ouders met hun kind terecht kunnen voor begeleidingsgesprekken. Een kanttekening bij deze ontwikkeling kan zijn dat deze particulieren een bepaalde rijkere doelgroep aantrekken, omdat deze begeleidingsgesprekken niet altijd worden vergoed door de zorgverzekering. Naast werkzaamheden van organisaties, ministeries en particulieren bestaat er een magazine genaamd Kidztori. Dit magazine is een vorm van opvoedingsondersteuning, omdat het magazine zich richt op de opvoeding waarbij ze tips en tools aanreikt voor opvoeders.

Ondanks het aantal organisaties dat in Paramaribo opvoedingsondersteuning aanbiedt is de bekendheid bij Surinaamse ouders gering. Het valt op dat acht van de dertien geïnterviewden ouders weinig tot geen kennis hebben van organisaties die opvoedingsondersteuning aanbieden in Paramaribo. Vier ouders geven aan kennis te hebben van Weid Mijn Lammeren, Kidztori en Love and Logic. Ook Social Workers geven in interviews aan niet voldoende op de hoogte te zijn van werkzaamheden van (collega) organisaties. Het volgende hoofdstuk zal meer worden verteld over de opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel biedt.

Hoofdstuk 4 Stichting Zoutkorrel en opvoedingsondersteuning

Dit hoofdstuk start met een beschrijving over de werkzaamheden van stichting Zoutkorrel en vervolgens gaat het in op deelvraag 3: 'Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?'

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk begint met de werkzaamheden van stichting Zoutkorrel. Daarna volgt een paragraaf over de inhoud van de opvoedingsondersteuning die de stichting biedt. Daarna wordt in de derde paragraaf uitleg gegeven over het ontstaan van opvoedingsondersteuning binnen stichting Zoutkorrel, de inhoud van deze ondersteuning, de doelgroep en hoe deze activiteiten door de betrokken ouders gewaardeerd worden. Door middel van deze beschrijving kan geconcludeerd worden welke vorm van opvoedingsondersteuning stichting Zoutkorrel kan aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven. Dit hoofdstuk eindigt met een conclusie dat antwoord geeft op de deelvraag: 'Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning. Het gehele hoofdstuk wordt onderbouwd door middel van het praktijkonderzoek en verkregen informatie van stichting Zoutkorrel.

4.2 Stichting Zoutkorrel

Hieronder wordt het ontstaan van stichting Zoutkorrel, de doelstelling, activiteiten en de organisatiestructuur van de stichting verder uiteengezet.

4.2.1 Geschiedenis

Zoals op de site staat, vertrok Klaske Koorndijk- Hummelen in 2002 vol enthousiasme naar Suriname om daar aan de slag te gaan. Deze reis begon met een half jaar vrijwilligerswerk en veranderde uiteindelijk haar hele leven. Klaske trok zich het lot van de Surinaamse kinderen aan wegens gebrek aan adequate hulpverlening voor kinderen. Klaske heeft acht jaar als vrijwilliger voor stichting Weid mijn Lammeren gewerkt, waar ze vele projecten heeft mogen opzetten en uitvoeren. Tijdens deze periode heeft zij haar visie voor kinderplichtverlening nog meer mogen vorm geven, waardoor zij uiteindelijk heeft besloten een eigen stichting op te zetten. Op 7 februari 2011 is dan ook stichting Zoutkorrel opgericht.

4.2.2 Doelstelling

Stichting Zoutkorrel heeft de volgende doelstelling:

'Het ondersteunen van kinderen en jongeren in hun vorming op lichamelijke, verstandelijke, sociaal en emotioneel gebied ter vergroting van hun maatschappelijke kansen. Daarnaast ligt de grondslag van stichting Zoutkorrel in het evangelie van Jezus Christus.' (Afschrift ener akte Oprichting stichting, 2011)

Stichting Zoutkorrel streeft er naar positieve veranderingen in mensenlevens teweeg te brengen door Gods liefde uit te dragen met zowel grote als kleine activiteiten gericht op kinderen en opvoeders. Het doel van stichting Zoutkorrel is om kinderen, ouders en/of opvoeders te begeleiden in het maken van keuzes om hun leven te leiden naar Gods bedoeling. Ook helpt de stichting mensen op weg naar herstel, wanneer zij beschadigd zijn geraakt.

4.2.3 Activiteiten

Stichting Zoutkorrel streeft haar doelstelling na door:

1. Het verlenen van hulp en adviesgesprekken in het bijzonder aan kinderen, jongeren en opvoeders in de meest ruime zin van het woord.
2. Het aanbieden van hulpdiensten gebruik makend van telefoon, internet en andere technieken.
3. Trainingen en programma's ontwikkelen en uitvoeren gericht op hulpverlening en vorming van de kinderen, jongeren of opvoeders.
4. Het geven van voorlichting over kind- en jeugdproblematiek.
5. Het ter beschikking stellen van informatie en materiaal ter ondersteuning van de hulpverlening en vormingsactiviteiten aan de doelgroep. (Afschrift ener akte Oprichting stichting, 2011)

Stichting Zoutkorrel biedt verschillende activiteiten aan. Deze activiteiten zijn direct of indirect gericht op het krijgen van impact op de levens van kinderen en jongeren bij hun ontwikkeling. Hieronder wordt beschreven welke activiteiten stichting Zoutkorrel precies aanbiedt:

1. Evangelisatie activiteiten:
 - a. Feesten.
 - b. Kinderboekenfestival.
 - c. Kinder- en tienerkampen.
 - d. Operation Christmas Child.
2. Trainingen:
 - a. Training voor kinderwerkers.
 - b. Training voor tiener- en jeugdwerkers.
 - c. Creatieve evangelisatie.
 - d. Praktische hulpverlening (pastoraat) aan kinderen en jeugdigen.
 - e. Opvoedingstraining.
 - f. Groepswerkerstraining. (werkers van kindertehuizen)
3. Hulpverleningsactiviteiten:
 - a. Weerbaarheidstrainingen voor kinderen.
 - b. Voorlichting.
 - c. Hulpverlening.
 - d. Glittergirls.
 - e. Kinderprogramma's op de radio.

4.2.4 Organisatiestructuur

Hieronder is de organisatiestructuur van Stichting Zoutkorrel in de vorm van een organogram weergegeven.

Afbeelding 4.1 Het organogram

De bovenste laag van het organogram bestaat uit de organisatie Operation Rescue. Vanuit Operation Rescue is Klaske Koorndijk - Hummelen uitgezonden naar Suriname. Deze organisatie ondersteunt haar op financieel gebied en is dus een overkoepelend orgaan die het mogelijk maakt om aan de slag te gaan met stichting Zoutkorrel.

De tweede laag is de thuisfrontcommissie (TFC). Deze commissie speelt ook een overkoepelende rol net als Operation Rescue, maar dan een niveau lager. De thuisfrontcommissie ondersteunt stichting Zoutkorrel op het gebied van advisering, beslissingen, overleggen, activiteiten en financiën. De reden dat stichting Zoutkorrel met raad wordt ondersteund op financieel gebied is omdat stichting Zoutkorrel een non-profit organisatie is die leeft op inkomsten van georganiseerde activiteiten, subsidies, giften, erfstellingen en legaten.

De derde laag is het bestuur van stichting Zoutkorrel welke bestaat uit drie bestuursleden. Dit bestuur bestaat uit een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Binnen stichting Zoutkorrel is Klaske Koorndijk- Hummelen de voorzitter en zij stuurt de stichting voornamelijk aan.

In de laag onder de bestuursleden staan drie verschillende groepen. Het eerste team is het team vrijwilligers van stichting Zoutkorrel. Dit team bestaat uit een vast aantal van 15 vrijwilligers die helpen bij het organiseren en uitvoeren van activiteiten. Deze vrijwilligers zijn allemaal werkzaam en wonend in Suriname. Een rol die vijf vaste vrijwilligers van stichting Zoutkorrel bijvoorbeeld innemen is het assisteren bij de trainingen door te helpen bij het onderdeel van de groepsvragen en door het verzorgen van een aantal lessen. Deze vrijwilligers geven nog niet de volledige training, maar assisteren Klaske hierbij.

Op dezelfde laag als het team van vrijwilligers van stichting Zoutkorrel staan de tijdelijke vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn vaak mensen die zich één of meerdere malen inzetten voor stichting Zoutkorrel, maar niet altijd van origine Surinaams zijn. Hierbij kan gedacht worden

aan studenten of vrijwilligers vanuit het buitenland die voor een bepaalde tijd vrijwillig werkzaamheden uitvoeren ten behoeve van stichting Zoutkorrel.

De laatste groep van dezelfde laag als 'het team van vrijwilligers' en de 'tijdelijke vrijwilligers', bestaat uit partners. Met deze groep werkt Klaske veel samen om activiteiten en evenementen mee te organiseren. Daarnaast verzorgt Klaske ook regelmatig trainingen voor deze organisaties of stichtingen. Organisaties/ stichtingen die onder 'Partners' vallen zijn Stichting Mann mit Mann, Radio Shalom, Operation Christmas Child, Weid mijn Lammeren en Appóles Bijbelschool.

4.3 Opvoedingsondersteuning stichting Zoutkorrel

Hieronder wordt uitleg gegeven over opvoedingsondersteuning: het ontstaan van opvoedingsondersteuning binnen stichting Zoutkorrel, de inhoud van deze ondersteuning, de doelgroep en hoe deze activiteiten door de betrokken ouders gewaardeerd worden. Deze paragraaf geeft specifiek antwoord op deelvraag 3: 'Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?' Het antwoord komt voort uit het praktijkonderzoek en de training van 'Basis opvoeden' uitgewerkt door de oprichter van stichting Zoutkorrel.

4.3.1 Ontstaan van opvoedingsondersteuning binnen stichting Zoutkorrel

Klaske Koorndijk- Hummelen geeft tijdens een interview aan dat stichting Zoutkorrel is gestart met opvoedingsondersteuning, omdat er in haar ogen veel fout ging in de opvoeding van kinderen in haar omgeving. Stichting Zoutkorrel heeft er daarom voor gekozen opvoedingsondersteuning aan te bieden om mogelijk preventief te kunnen handelen. Ook geeft Klaske aan dat in Suriname weinig ouders een goed voorbeeld gehad hebben van hun ouders. Om dit te kunnen doorbreken, in plaats van generatie op generatie dezelfde verkeerde dingen door te geven, moet je ouders aanpakken. Stichting Zoutkorrel wilt dit doen door het aanbieden van opvoedingsondersteuning. (KKH.3.35) Wanneer positieve verandering teweeg wordt gebracht bij de ouders en de vicieuze cirkel wordt doorbroken zal dit ook verandering brengen bij de opvoeding in volgende generaties. (KKH.4.22) Het resultaat van het aanbieden van opvoedingsondersteuning in de ogen van stichting Zoutkorrel is dan ook dat er betere relaties ontstaan tussen de ouder en het kind, waardoor er mogelijk minder gedragsproblemen bij kinderen ontstaan door scheefgroei in de ouder-kind relatie. (KKH.3.38)

4.3.2 De inhoud van de opvoedingsondersteuning.

De inhoud van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel is vorm gegeven in samenwerking met Rianne Verduin, een tijdelijke vrijwilliger van de stichting. Dit heeft er toe geleid dat er uiteindelijk zes lessen zijn ontstaan welke worden gegeven op zes verschillende bijeenkomsten van circa 2,5 uur per bijeenkomst. (Memo KKH) Deze lessen zijn allemaal geformuleerd vanuit een christelijke visie, oogpunt en basis, omdat stichting Zoutkorrel werkt vanuit Gods Woord. (KKH.3.10) Om animo te krijgen voor deze bijeenkomsten wordt er reclame gemaakt op een Christelijk radiostation. Ook worden er flyers uitgedeeld bij christelijke boekhandels. (KKH.3.25) Tijdens deze bijeenkomsten komen er verschillende onderwerpen aan bod en wordt er geoefend met verschillende praktische voorbeelden, rollenspelen en opdrachten. Deze oefeningen zijn toegevoegd, omdat blijkt dat ouders en/of opvoeders veel leren van praktijk oefeningen. (KKH.3.20) Ook zijn theorie stukken verkort en versimpeld, waardoor meer plaats is gekomen voor een praktisch voorbeeld of ingebrachte onderwerpen van ouders. (KKH.3.7) De inhoud van deze zes bijeenkomsten wordt hieronder kort toegelicht.

Les 1: 'Opvoeden met Gods Woord als basis.'

Tijdens de eerste bijeenkomst komt het opvoeden volgens Gods Woord aan bod. Er wordt gekeken naar verschillende Bijbelteksten welke vervolgens worden gekoppeld aan praktische voorbeelden. Zo begint de bijeenkomst met het eerste gedeelte uit Genesis 1:27,

waarin staat dat God een man en vrouw schiep. In dit gedeelte wordt het belang benoemd van de verschillen tussen de man en de vrouw, maar ook het belang van beide partijen bij de opvoeding van kinderen in een gezin. (KKH.3.10) Zo is het niet mogelijk dat een moeder beide rollen vervult, wat wel een veel voorkomend iets is in Suriname. Echter, God schiep niet voor niets beide partijen en zei Hij dat het goed was.

Het tweede gedeelte wat aangehaald wordt, is Genesis 2:24: *“Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en zij zullen tot een vlees zijn.”* In dit gedeelte gaat het voornamelijk om het belang dat de man zijn ouderlijk huis verlaat en samen gaat wonen met zijn vrouw, samen een huishouden vormt, gezamenlijk regels opstelt en van elkaar afhankelijk zijn. Het is van belang dat man en vrouw zorg voor elkaar dragen en oog hebben voor elkander. Wanneer zij dit samen ervaren en voor elkander zorgen zullen zij ook in staat zijn voor een kind te kunnen zorgen.

In het derde gedeelte van les 1 wordt er gesproken over het Bijbelgedeelte: Mattheüs 19:6, waarin het vooral gaat over wat God samenvoegt niet gescheiden mag worden. In dit gedeelte worden praktijk voorbeelden aangehaald zoals scheiden en meerdere (seks) partners. Dit gedeelte wil vooral overbrengen dat het van belang is bij elkaar te blijven en te voorkomen dat er gebrokenheid of verdriet is binnen een gezin.

In het vierde gedeelte van les 1 wordt er gesproken over het Bijbelgedeelte: Psalm 127:3. In dit gedeelte wordt er aangehaald dat het, volgens de visie van stichting Zoutkorrel, van belang is om naar de kinderen te kijken als een wonder van God en dat de ouder daarover dankbaar mag zijn. Ook al komen er niet alleen positieve aspecten kijken bij het hebben van kinderen. Zolang de ouder maar blijft beseffen hoe prachtig het is dat hij/zij een kind heeft mogen ontvangen. Het is van belang bewust te zijn van zowel de positieve als negatieve kanten van een kind volgens de inhoud van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel. Dit gedrag speelt onbewust een rol in de ontwikkeling van het kind, wat ook terug te lezen is in hoofdstuk 2 bij de levenslooptheorie in paragraaf 2.6.3.

Het vijfde en laatste gedeelte van les 1 gaat over het feit dat God als schepper een vader en moeder aan een kind geeft. In dit gedeelte wordt de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid die de man dient te nemen wanneer hij een vrouw heeft bevrucht om daadwerkelijk bij haar te blijven als ‘echte’ vader van het kind in plaats van alleen verwekker. Tegenwoordig is dit alleen lang niet altijd het geval waardoor kinderen een verkeerd beeld krijgen van een man en vrouw of meisjes hun vaderlijke liefde zoeken en uiteindelijk voldoening vinden bij een andere liefde bijvoorbeeld een vriendje. Ook voor jongens is het van belang om een vader figuur te kennen in hun leven om zich daaraan te identificeren. Doordat jongens zich aan andere personen gaan identificeren, zijn ook zij gevoeliger, voor bijvoorbeeld criminaliteit. Dit gedeelte van de les wil de ouder dan ook bewust laten worden van het belang van beide partijen in de opvoeding van hun kinderen en de verantwoordelijkheid die zij hebben voor hun kinderen. In de Surinaamse cultuur komt het veel voor dat oma's of andere familieleden mee helpen en verantwoordelijkheid nemen voor de opvoeding van het kind van zijn/ haar dochter, broer of familielid.

Na deze vijf gedeelten zullen er een paar algemene vragen gesteld worden over wat opvoeden nu precies is. Stichting Zoutkorrel benoemt vervolgens dat er naast de basisbehoefte als eten, drinken, kleding, speelgoed en onderdak meer nodig is voor de ontwikkeling van een kind. Wat niet met geld te geven is, maar waarvoor liefde, tijd en aandacht nodig is.

Het laatste onderdeel van de eerste les wordt gebruikt om vragen in groepjes te beantwoorden. Op deze wijze vindt een stukje evaluatie plaats van de inhoud van de bijeenkomst, maar is er ook gelegenheid voor het beantwoorden van bepaalde vragen die ervoor kunnen zorgen dat ouders bewust worden van onderwerpen waar zij aan mogen werken en vergeving over mogen vragen. God is in staat om gebrokenheid te herstellen.

Les 2: 'Liefde als fundament van de opvoeding'.

Tijdens de tweede bijeenkomst van 'Basis opvoeden' gaat het over liefde als fundament in de opvoeding. Er wordt gesproken over de onvoorwaardelijke liefde richting een kind en hoe de ouder deze liefde kan geven aan zijn/ haar kinderen. (KKH.3.12) Tijdens deze bijeenkomst wordt de nadruk gelegd op welke manieren je liefde kan geven en dat de ouder ook liefde kan geven naast de basisbehoeften van eten, drinken en verwennen door middel van het geven van speelgoed. (KKH.3.11) Stichting Zoutkorrel legt dit uit door een beeldend voorbeeld van een Durotank. Een Durotank staat bij de meeste huishoudens in Suriname naast het huis om de waterdruk van het water te kunnen regelen. In bijeenkomst 2 wordt de vergelijking van zo'n watertank gemaakt naar de hoeveelheid liefde die een kind elke dag weer nodig heeft om zich onvoorwaardelijk geliefd te voelen. Deze onvoorwaardelijke liefde bestaat uit: de ouder houdt van het kind zonder voorwaarden te stellen en dat betekent weer dat de ouder, ondanks alles wat het kind doet, toch van hem/ haar blijft houden. Voor een goede ontwikkeling van het kind is het nodig dat het kind daadwerkelijk voelt dat hij/zij geliefd is en niet tegenstrijdige geluiden hoort van zijn/ haar ouder. De ouders zijn verantwoordelijk voor hun kinderen en voor de ontwikkeling van elk van hen. Hoe kan een ouder laten zien en merken dat hij/zij onvoorwaardelijk van zijn kind houdt? Dat kan door de volgende vier aspecten:

Vier aspecten om een kind onvoorwaardelijk lief te kunnen hebben:

1. Liefde overbrengen door oogcontact.
2. Liefde overbrengen door lichamelijk contact.
3. Liefde overbrengen door gerichte aandacht.
4. Liefde overbrengen door discipline.

Deze tweede bijeenkomst eindigt met het bespreken van een aantal praktische tips, het maken van een individuele opdracht en het bespreken van een aantal vragen in groepsverband.

Les 3: 'Communicatie. Liefdevol, bewust, positief maar vooral door te luisteren'.

Tijdens de derde bijeenkomst wordt er gesproken over communicatie. Zo wordt de ouder uitgedaagd na te denken over zijn manier van communiceren binnen het gezin. Communiceren speelt zich gedurende de gehele dag af en dit is de mens aangeleerd door het zien van communicatie bij anderen. Als ouder heb je dan ook de taak het kind te leren communiceren. Tijdens deze bijeenkomst is het doel dat de ouder bewust wordt van zijn/ haar manier van communicatie en wat het belang is van het bewust worden van de communicatie van een ouder richting een kind. Communicatie is lastig inzichtelijk te maken en niet iedereen is zich niet altijd bewust van zijn/ haar manier van communiceren. Er zijn verschillende manieren nodig om te kunnen communiceren, namelijk:

1. Non- verbale communicatie door het gebruik van je lichaam. Hoe wordt er gecommuniceerd door het lichaam en wat laat de ouder zien aan zijn kind?
2. Verbale communicatie door middel van woorden of volume. Wat kunnen woorden doen?
3. Luisteren. Je hebt oren, maar echt horen is moeilijk. Horen is verstaan, begrijpen wat er aan de hand is.

Les drie houdt zich dan ook bezig met: Hoe praat de ouder met zijn/haar kinderen, hoe kan de ouder luisteren naar zijn/haar kinderen en hoe kan de ouder de signalen van zijn/haar kinderen leren kennen. Het kind is niet altijd in staat uit te leggen wat hij/zij bedoelt en daarom is het van belang dat de ouder inlevend luistert. (KKH.3.13)

De derde bijeenkomst eindigt met rollenspellen waarin praktische voorbeelden naar voren komen en ouders mogen oefenen. Dit kunnen voorbedachte casussen zijn, maar ook voorbeelden zijn uit situaties die ouders aanreiken.

Les 4: 'Discipline. Belonen, corrigeren en straffen.

De vierde bijeenkomst gaat over het onderwerp discipline. Met dit onderwerp willen veel ouders direct aan de slag. Het onderwerp is volgens Klaske Koorndijk- Hummelen dan ook een hot item en deze zou zij graag willen uitdiepen. (KKH.3.14) Deze bijeenkomst gaat voornamelijk over wat discipline nu precies is en wat de Bijbel over discipline zegt. Maar ook hoe je discipline kan bereiken en wat van belang is bij de opvoeder.

Discipline is het trainen van de geest en het karakter van het kind, zodat het kind zich leert beheersen en een volwaardig lid kan worden van de maatschappij. De Bijbel zegt hier in Efeze 6:4 wat over en dit wordt ook aangehaald in de bijeenkomst.

Voorwaarden voor het bereiken van discipline: (DURO- Tank)

1. Onvoorwaardelijke liefde.
Het eerste wat ouders moeten begrijpen als ze een gedisciplineerd kind willen hebben, is dat het kind moet weten dat zijn ouders van hen houden.
2. Een voorbeeld zijn voor het kind.
3. De ouder moet het kind leren begrijpen, wat wil het zeggen met zijn/ haar gedrag?
Dit kan door de 3 belangrijke punten van onvoorwaardelijke liefde: oogcontact, lichamelijk contact en gerichte aandacht.
4. De ouder dient zijn emoties onder controle te houden.
Onbeheerste boosheid van opvoeders is de grootste vijand. Het maakt een kind bang, waardoor het kind zijn respect verliest voor zijn/haar ouders en in verzet komt.

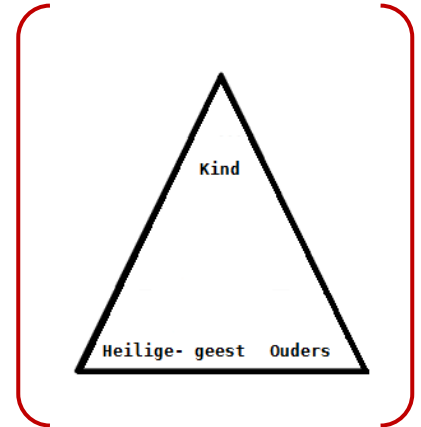
Tijdens deze bijeenkomst komt ook het straffen voor als discipline. In deze les wordt besproken hoe de ouder op een andere manier kan corrigeren. Dit wordt ook aangetoond door middel van Bijbelteksten zoals: spreuken 23.13. Veel ouders geven tijdens de training dan ook aan het lastig te vinden niet lichamelijk te straffen hierdoor ontstaan nog wel eens discussie. Tijdens dit gedeelte van de training wordt dan ook geprobeerd de verantwoordelijkheid terug te leggen bij de ouder. De ouder is immers de gene die bepaald wat hij/zij doet met de gegeven informatie.(KKH.3.38) Stichting Zoutkorrel probeert de ouder te prikkelen door bijvoorbeeld aanwijzingen te geven met betrekking tot discipline.

De ouder krijgt tijdens deze training informatie over de stappen die hij/zij kan nemen als ouder om te kunnen disciplineren, maar ook wat de ouder moet doen bij aanhoudend slecht gedrag. Deze vierde bijeenkomst wordt geëindigd met het doornemen van vragen in groepsverband.

Les 5: 'Geloofsontwikkeling, in het gezin moet het kind het leren'.

Voor dit onderwerp is gekozen, omdat stichting Zoutkorrel een christelijke stichting is. Het is van belang het kind liefde te geven, maar wat nog belangrijker is voor het kind is zijn/haar geloofsontwikkeling. Hoe en op welke manieren kan de ouder dit nu meegeven? Les 5 geeft het belang hiervan aan, maar helpt de ouder daarnaast ook om er zo vroeg mogelijk mee te kunnen starten. (KKH.3.21)

De vijfde bijeenkomst van 'Basis Opvoeden' begint met het poneren van twee stellingen waarop ouders mogen reageren. Deze stellingen zorgen ervoor dat de ouders geprikkeld worden en zich bewust worden van het belang van geloof in de opvoeding ongeacht het feit dat het kind uiteindelijk zelf beslist. Net als bij de andere bijeenkomsten worden hier Bijbelteksten aangekoppeld waarin het belang staat van het geloof van een kind en het feit dat de kinderen ook tot Jezus Christus mogen komen. (Marcus 10:13-16 en Mattheüs 18:1-6) Geloven is niet vanzelfsprekend, maar als de ouder wil dat het kind gaat geloven dat moet hij/zij dat systematisch aanpakken. Wat er nodig is om een kind te laten geloven is de driehoek van de heilige geest, ouders en de keuze van het kind zelf.

Dit is ook te lezen in Deuteronomium 6:7 waarin staat dat de ouder het moet inprenten bij de kinderen. Tijdens deze les wordt onder aandacht gebracht welke aspecten van belang zijn voor de geloofsontwikkeling binnen het gezin en de opvoeding. Ook deze bijeenkomst sluit zich af met vragen om de ouder bewust te laten worden van zijn aandeel op het gebied van geloofsontwikkeling en geloofsbeleving.

Les 6: 'Omgaan met boosheid en seksuele voorlichting'

De laatste les en bijeenkomst gaat over omgaan met boosheid van kinderen, omdat opgemerkt was dat ouders daar veel vragen over hebben. Tijdens deze les gaat het over waar boosheid vandaag kan komen en hoe de ouder hier het beste volgens de juiste wijze op kan reageren. Daarnaast wordt er gesproken over seksuele voorlichting, omdat stichting Zoutkorrel graag een nieuwe generatie ziet die bewust handelt door een gezin te starten volgens de principes van God (KKH.3.23)

Tijdens deze bijeenkomst zal er uitgelegd worden wat boosheid nu precies is en welke taak de ouder heeft met betrekking tot het omgaan met deze emotie. Boosheid is namelijk een emotie die vaak niet goed begrepen wordt. Toch is het de taak van de ouder om met deze boosheid om te leren gaan en dit ook hun kinderen te leren. Wanneer het kind leert omgaan met conflicten en boosheid kan hij/ zij daar zowel in zijn kinderjaren als in zijn latere jaren profijt van hebben. Er zijn verschillende oorzaken waarom een kind boos kan zijn. De eerste oorzaak is wanneer het kind zich niet geliefd voelt door zijn ouders. Voor de ouder is het dan ook belangrijk om in gedachten te houden wat een kind nodig heeft om zich onvoorwaardelijk geliefd te voelen. Daarnaast zijn er verschillende oorzaken van boosheid bij kinderen die aanbod zullen komen tijdens deze bijeenkomst.

Wat tijdens alle bijeenkomsten eigenlijk wel naar boven komt is het opvoeden van kinderen een grote verantwoordelijkheid van ouders. Zo dienen ouders verantwoordelijkheid te nemen op het gebied van: opvoeden met Gods woord als basis, liefde geven door oogcontact/ lichamelijk contact/ gerichte aandacht en discipline, bewust zijn van communicatie onderling en richting de kinderen, belonen/ corrigeren en straffen, geloofsontwikkeling en tijdens het omgaan met boosheid en seksuele voorlichting. Kinderen zijn op veel vlakken afhankelijk van de ouder en kinderen stellen zich tijdens boosheid dan ook in een afhankelijkheidspositie en kunnen daar vaak niet een reden voor geven. Tijdens de bijeenkomst zullen enkele vormen van uitingen over boosheid van kinderen worden aangegeven.

Een kind heeft het nodig hulp te krijgen van de ouder om zo om te kunnen gaan met zijn/haar boosheid, maar wat moet de ouder hiervoor doen? Het belangrijkste op dit gebied is proberen jezelf als ouder te beheersen en niet ook boos te worden.

Nadat het onderwerp boosheid ter sprake is gekomen wordt dit doorgekoppeld naar het onderwerp: 'seksualiteit'. De ouders krijgen de vraag of ze 2 aspecten willen opschrijven van wat belangrijk is om door te geven aan hun kinderen over dit onderwerp. Tijdens deze bijeenkomst komt het belang van het bespreken van seksualiteit aan het licht, aangezien dit onderdeel is van de opvoeding. Door de kinderen voor te bereiden kan de ouder hen indirect beschermen. Het is van belang dat de ouder niet alleen waarschuwt, bang maakt en halve waarheden verteld maar voorlichting geeft oftewel informatie verschaft. Het is van belang dat de ouder geen informatie achterhoudt, maar zelf alles vertelt over seks, de lichamelijke ontwikkeling en het beestje bij de naam noemt. Daarnaast is het ook belangrijk dat je verschillende informatie deelt bij een meisje of een jongen. Dit komt ter sprake tijdens de training. Ter ondersteuning is het mogelijk voorlichtingsmateriaal te gebruiken.

Uiteindelijk sluit deze bijeenkomst zich af met het herhalen van rollenspellen, het beantwoorden van vragen en een stukje evaluatie over alle bijeenkomsten.

Naast deze zes bijeenkomsten zijn er volgens een interview met de oprichter nog andere manieren van opvoedingsondersteuning binnen stichting Zoutkorrel. (KKH.3.2)

Zo geeft stichting Zoutkorrel zoals onder het kopje: '5.2.3 Activiteiten' al beschreven staat: individuele pastorale hulp waar de ouders of opvoeders ook betrokken bij kunnen zijn. (KKH.3.4) Onderwerpen die dan ter sprake kunnen komen zijn bijvoorbeeld rouw of trauma's welke meer raakvlakken hebben op het gebied van hulpverlening. (KKH.3.30)

'Het principe van de watertank heeft bij mij voor bewustwording gezorgd en verandering in mijn gezin.'
(CVR.3.2 en Memo CVR)

4.3.3. De doelgroep van opvoedingsondersteuning binnen stichting Zoutkorrel.

De doelgroep die bovenstaande bijeenkomsten oftewel lessen heeft gevolgd is erg verschillend en kan uiteenlopen van alleenstaande ouders, moeders/ vaders, echtparen, tantes, oma's en zelfs mensen die nog geen ouder zijn. (KKH.3.29 en KKH.3.39) Momenteel hebben er drie trainingen plaats gevonden. In totaal hebben 53 mensen zich hiervoor ingeschreven. Echter, 32 mensen hebben daadwerkelijk meer dan 3 bijeenkomsten gevolgd. De rest van de ouders/ verzorgers hebben geen of tot 2 bijeenkomsten gevolgd. Hiervan was iets meer dan 9 % man en bijna 91 %vrouw. Veelal waren de ouders christelijk. Zij zijn terecht gekomen bij stichting Zoutkorrel door de radio uitzending, krantenartikel, kerk of mond tot mond reclame.

4.3.4. Evaluatie en waardering ouders

Om antwoord te kunnen geven op deelvraag 3, 'Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?' heeft er een praktijkonderzoek plaats gevonden met ouders die de opvoedingsondersteuning hebben gevolgd bij stichting Zoutkorrel. Ook werden dezelfde vragen gesteld aan ouders buiten de stichting, maar zij gaven allen aan niet bekend te zijn met stichting Zoutkorrel en de opvoedingsondersteuning die zij aanbieden. In het onderstaande gedeelte zullen dan ook alleen de antwoorden van de ouders binnen stichting Zoutkorrel worden verwerkt en beschreven. Voor het onderzoek is het relevant te weten wat ouders van de inhoud en de algemene opzet van de opvoedingsondersteuning vonden. Dit geeft namelijk een beeld over het feit of er daadwerkelijk verandering moet komen of dat de opvoedingsondersteuning al past en/of goed aansluit bij de Surinaamse ouders. Hiervoor hebben we een aantal vragen gesteld om bijvoorbeeld de eyeopeners in beeld te krijgen, maar ook of de opvoedingsondersteuning antwoord heeft gegeven op de verwachting van de ouder. Deze vragen zullen hieronder beantwoord worden door onderbouwing van de citaten van ouders uit het praktijkonderzoek. Er zijn diverse antwoorden voort gekomen uit dit praktijkonderzoek en dit geeft dan ook een compleet overzicht van de eyeopeners van de ouders die opvoedingsondersteuning hebben gevolgd binnen stichting Zoutkorrel.

Wat zijn eyeopeners geweest, van deze opvoedingsondersteuning, voor u als ouder?

- Eyeopeners voor mij waren: *'Hoe aandacht en liefde te geven aan de kinderen middels sport of spel en hoe een kind liefde vol op te voeden'* (EPL.3.4 en EPL.3.5)
- Er zijn eigenlijk veel eyeopeners voor mij geweest als ouder. *'Zo ben ik bewust geworden van het feit dat liefde de basis moet zijn van opvoeden. Liefde missen kinderen vaak, omdat we als ouder vaak boos een lelijke dingen zeggen. Ik heb dan ook geleerd dat boosheid en lelijke dingen mijn kinderen kunnen schaden. Ik had geen idee dat kinderen liefde zouden kunnen missen en dat lelijk praten al onschuldig gebeurd door een opmerking als bijvoorbeeld: je doet hinderlijk, want een kind is geen hinder. Ik ben mij gaan beseffen dat kinderen nu eenmaal drukker zijn en dat je hier als ouder of opvoeder alert op moet zijn.'* (MCR.3.3, MCR.3.4 en MCR.3.5) *'Daarnaast was het nieuw voor mij dat je bijvoorbeeld speciale dagen moet hebben voor een kind zodat hij/zij extra aandacht krijgt. Dit kan zelfs 1 dag in de maand zijn, maar dat het kind een speciale dag heeft waarop hij gewaardeerd wordt en voelt dat je als ouder blij bent met hem of haar. Daar zie ik echt verandering bij en daarom probeer ik dat meer te doen.'* (MCR.3.8) *'Als laatste punt heb ik geleerd dat slaan niet werkt en dat het niet nodig is, want ik moet gewoon consequent blijven en mijn regels hebben. Vroeger deed ik het wel om haar tot rust te brengen of te corrigeren, maar tegenwoordig doe ik dit niet meer. Ik heb gemerkt dat het niet nodig is en dat ik daardoor mijn kind alleen maar pijnig en schade aanbreng.'* (MCR.3.11 en MCR.3.12)
- *'Onderwerpen die ik erg interessant vond waren discipline en communicatie.'* (Memo ABU)
- *'Die band van de voorouders, onvoorwaardelijke liefde, gerichte aandacht, oogcontact, lichamelijke aandacht maar ook de discipline waren voor mij eyeopeners.'* (Memo JJA)
- *'Wat ik wel heb meegenomen is die tank. Dat je eerst die tank moet vullen voordat je kunt disciplineren. Daarnaast heb ik geleerd over seksualiteit dat ik als ouder daar informatie over moet verstrekken in plaats van dat het kind het buiten leert kennen. Andere eyeopeners zijn dat ik mijn kind mag aankijken, omhelzen en quality time mag nemen.'* (Memo CVR)

Heeft de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel antwoord gegeven op uw behoefte?

- *'Waaraan ik het meest behoefte had is: hoe om te gaan met kinderen die afwijkend gedrag vertonen. In die zin van kinderen die heel onrustig zijn en op een vervelende manier aandacht proberen te zoeken. De vragen die ik daarover had zijn toch wel beantwoord. Het antwoord was dat je een gesprekje met het kind moet voeren.'* (EPL.4.2 en EPL.3.3)
- *'Er waren niet per se concrete vragen die bij mij leefden, maar ik had wel een bepaalde verwachting. Toch heb ik punten geleerd waaraan ik niet eens had gedacht.'* (MCR.3.7) Punten die voor haar eyeopeners waren zijn hierboven al benoemd, maar zijn ook terug te vinden onder: MCR.3.3, MCR.3.4, MCR.3.5, MCR.3.8, MCR.3.11 en MCR.3.12.
- *'De basisdingen zijn wel aangehaald, maar een onderwerp dat ik nog wel erg interessant vind is over discipline.'* (Memo ABU)
- *'De basis van de training is goed. Wel wordt er veel van jezelf als ouder verwacht. Als je het zo zou moeten doen als de training daadwerkelijk zegt dan moet je leven in fairyland. Het zou handig zijn als er ook kneepjes waren over hoe om te gaan met kinderen in bepaalde specifieke situaties. Natuurlijk is bekend dat de meeste ideale situatie vader, moeder en kind is, maar de realiteit is anders. Er zijn veel alleenstaande ouders.'* (ABU.3.1)

Naast de feedback en waardering van de ouders geeft ook de oprichter nog een aantal opmerkingen die eventueel toegevoegd kunnen worden aan het antwoord op deelvraag 3. Zo geeft zij bijvoorbeeld aan dat het een goede aanvulling zou zijn als er video- hometraining plaats kon vinden tijdens de training. Hierdoor kan er met de ouder mee gekeken worden en specifiek met hem/ haar aan de slag gegaan worden. (KKH.3.37)

Daarnaast gaf de oprichter aan het onderwerp discipline te willen uitbereiden, aangezien hier veel vragen van ouders over gaan. (KKH.3.8) Ook zijn de onderwerpen van de lessen volgens haar te groot en willen ouders specifieke dingen horen. (KKH.4.9) Dit zijn mogelijk aspecten die meegenomen kunnen worden in het onderzoek.

Naast de feedback over de invulling van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel gaven ouders ook aan uit te kijken naar de Moeder- kinddag, Vader- kinddag en Familyday welke Klaske tijdens haar opvoedingsondersteuning en het interview voor het onderzoek heeft benoemd. (KKH.3.43 en KKH.3.50) Klaske hoopt dit naast de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel aan te bieden en is daardoor in contact met stichting Mann mit Mann. Deze stichting houdt zich bezig met de man binnen het gezin. (KKH.3.55)

*'Ja, de opvoedings-ondersteuning
was realistisch en sloot precies
aan op wat we meemaken.'*
(MCR.3.18)

4.4 Conclusie

De omschrijving van stichting Zoutkorrel en de opvoedingsondersteuning die zij biedt geeft een beeld weer van hoe deze stichting en de opvoedingsondersteuning eruitziet. Door de beschrijving van de sociale kaart, welke in hoofdstuk 3 te lezen, is te zien welke organisaties buiten stichting Zoutkorrel zich bezighouden met opvoedingsondersteuning en welke nog meer tegemoetkomen aan de behoeften van ouder of opvoeder van het kind. In deze conclusie zal aangegeven worden welke punten opvallend zijn met betrekking tot het beantwoorden van de hoofdvraag van dit onderzoek, namelijk: 'Welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven?'

- Stichting Zoutkorrel biedt een interactieve opvoedingsondersteuning aan ouders. Deze opvoedingsondersteuning bevat zes bijeenkomsten van 2,5 uur en hierin worden verschillende onderwerpen besproken. De onderwerpen zijn: opvoeden met Gods woord als basis, liefde het fundament van de opvoeding, communicatie, discipline, geloofsontwikkeling en omgaan met boosheid en seksualiteit. Deze bijeenkomsten hebben een interactief karakter omdat er naast de theorie: stellingen, opdrachten, vragen en rollenspelen plaats vinden waaraan de ouder deel neemt.
- Tijdens de interviews met ouders buiten de stichting kwam al snel naar voren dat zij allen niet bekend waren met stichting Zoutkorrel en de opvoedingsondersteuning die zij aanbieden. Zij hebben dan ook geen informatie kunnen leveren die een aandeel hadden kunnen zijn voor de beantwoording van deelvraag 3.
- De informatie van het praktijkonderzoek van ouders binnen de stichting gaf weer dat de ouders over het algemeen tevreden zijn over de inhoud van de opvoedingsondersteuning. Wel geeft een ouder het volgende aan dat je in een fantasiewereld moet wonen als je alles zou kunnen toepassen wat er in de training aan bod komt. Zij weet dat vader, moeder en kind de meest ideale situatie is, maar wil graag meer weten over wat als dit niet meer mogelijk is. Ze gaf aan dat de inhoud van de training niet altijd realistisch was ten opzichte veel een- ouder gezinnen in Suriname. Ook geeft een andere ouder aan graag nog meer te willen weten van het onderwerp discipline, aangezien dit vooral nog wat oppervlakkig was. (Memo ABU) Verder zullen er in het praktijkonderzoek van hoofdstuk 6 nog meer behoeften van ouders naar boven komen, welke niet per definitie gericht zijn op de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel.
- Ook oprichter, Klaske Koorndijk- Hummelen, geeft verschillende aspecten aan namelijk het toepassen van video- hometraining en het voorbereiden van het onderwerp discipline.
- Naast de feedback over de invulling van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel gaven ouders ook aan uit te kijken naar de Moeder- kinddag, Vader- kinddag en Familyday welke Klaske tijdens haar opvoedingsondersteuning en het interview voor het onderzoek heeft benoemd. (KKH.3.46 en KKH.3.55)

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag is het nodig de verdere behoeften van de ouders te weten te komen op het gebied van opvoedingsondersteuning. Dit zal aan de orde komen in hoofdstuk 5.

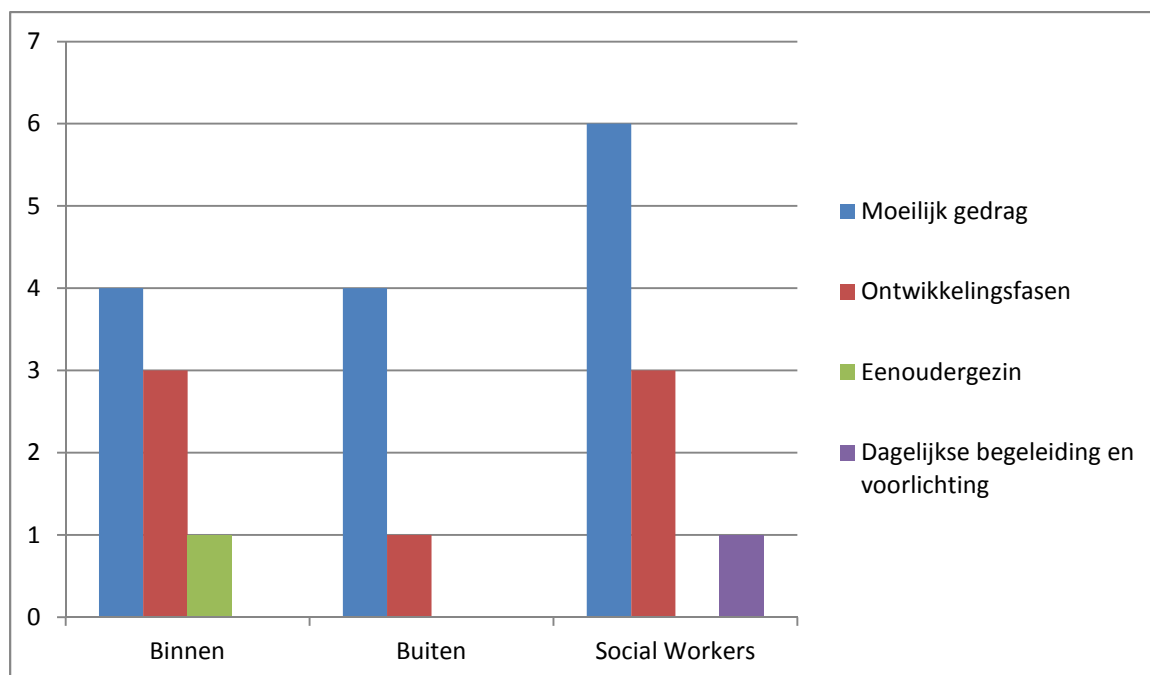
In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: 'Wat zijn de grootste behoeften van Surinaamse ouders, met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?'

5.1 Inleiding

Aan de hand van het praktijkonderzoek met ouders en Social Workers, is gebleken dat ouders behoefte hebben aan opvoedingsondersteuning. Echter, er is geen inzicht over de grootste behoeften van ouders en welke vorm van opvoedingsondersteuning daar het beste bij aansluit. Dit hoofdstuk geeft antwoord op deelvraag 4 van het onderzoek:

'Wat zijn de grootste behoeften van ouders, met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?'

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden zijn er zoals in hoofdstuk 1 benoemd drie doelgroepen geïnterviewd. De geïnterviewden hebben allen dezelfde vragen gekregen, namelijk: 'Wat is uw grootste behoefte wanneer u opvoedingsondersteuning ontvangt?' en 'Welke onderwerpen zou u aan bod willen zien, wanneer u opvoedingsondersteuning ontvangt?' De beantwoording van deze vragen zijn terug te lezen in onderstaande tabel .

Tabel 5.1

5.2 Behoeften van ouders binnen stichting Zoutkorrel

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat Surinaamse ouders behoefte hebben aan het ontvangen van opvoedingsondersteuning. Echter, de manier waarop deze behoeften moeten worden vervuld verschilt per ouder. In tabel 5.1 is terug te lezen dat ouders die de opvoedingondersteuning bij stichting Zoutkorrel hebben ontvangen, drie verschillende behoeften hebben waarover zij informatie willen ontvangen.

1. Omgang met moeilijk gedrag.

Uit de interviews blijkt dat onder moeilijk gedrag een aantal verschillende onderwerpen worden verstaan. Voorbeelden die ouders in interviews hebben benoemd zijn: leergedrag, eetgedrag, onrustig gedrag, jaloers gedrag, prestaties van het kind en straffen. Hieronder worden ook richtlijnen en tips verstaan. (EPL.4.2, EPL.4.13 en JWE.4.2)

Daarnaast geeft een ouder aan informatie te willen ontvangen over het straffen van een kind. Deze ouder geeft aan dat het slaan van een kind niet helpt. Echter, er is onwetendheid over hoe het zonder straffen kan. (JWE.4.3) Naast informatie over hoe om te gaan met moeilijk gedrag, geeft een ouder aan graag richtlijnen of tips te willen ontvangen over de opvoeding van het kind. (MCR.4.16) Zoals er in hoofdstuk 4 is beschreven, is er aan het einde van elke les ruimte om vragen te stellen. Hierdoor wordt er volgens ons tegemoet gekomen aan de behoefte van de Surinaamse ouder om vragen te stellen. Als laatste geven twee ouders tijdens het praktijkonderzoek aan, informatie te willen ontvangen over specifiekere onderwerpen zoals: leergedrag, eetgedrag, onrustig gedrag, jaloers gedrag en de prestaties van het kind. De oprichter van de stichting geeft aan op de hoogte te zijn van deze behoeften. Zij geeft aan dat alle ouders die de opvoedingstraining bij Zoutkorrel hebben ontvangen behoeften hebben aan een vervolgtraining met onderwerpen waar de ouders niet zelf uitkomen. (KKH.3.9) Dit wordt erkend in het praktijkonderzoek.

2. Ontwikkelingsfasen

Als tweede behoefte is in tabel 5.1 terug te zien dat drie van de zes ouders vragen hebben over: 'hoe om te gaan met de verschillende ontwikkelingsfasen van een kind.' (JJA.4.1) (MCR.4.13) (CVR.4.4) Een voorbeeld die wordt gegeven is de overgang van peuter naar kleuter. (JJA.4.1) Ook heerst de vraag hoe om te gaan met het gedrag van een kind bij de geboorte van een broertje of zusje. (CVR.4.4)

3. Eenoudergezinnen

De derde behoefte van ouders is het ontvangen van tips over eenoudergezinnen. De geïnterviewde die deze behoefte aangeeft benoemd dat de meeste ideale opvoedsituatie vader, moeder en kind is. Maar de realiteit is anders, er zijn veel alleenstaande ouders in Suriname. Ouders hebben behoefte aan het bespreken van deze realiteit, aldus de geïnterviewde. (ABU.4.2)

5.3 Behoeften van ouders buiten stichting Zoutkorrel

De doelgroep ouders die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel geven de volgende drie onderwerpen aan:

1. Omgang met moeilijk gedrag

Zoals in tabel 5.1 is te zien geven vier van de zeven geïnterviewden ouders aan moeite te hebben met de omgaan met kinderen die moeilijk gedrag vertonen. (MSA.4.4) (SKO.4.10)(MGU.4.3) (GKH.4.8) Een voorbeeld van wat een ouder verstaat onder moeilijk gedrag is te lezen in het volgende citaat: *'Maar je hebt die moeilijk opvoedbare kinderen die ander gedrag vertonen en die gaan echt haaks op wat jij zegt. En dat is wel heel erg moeilijk als je geen ondersteuning hebt. Dan raak je zo de kluts kwijt! En dan zet je zo'n kind op straat en het kind belandt in de criminaliteit en dat is echt wat opvoeding betreft het risico wat ik heb meegemaakt in Suriname.'* (SKO.4.11)

Daarnaast benoemen drie ouders dat het straffen van een kind niet werkt, maar dat ze niet weten hoe het anders moet. (RRO.4.4) (MSA.4.3)(SKO.4.9) Een ouder geeft dan ook aan hierover richtlijnen of tips te willen ontvangen. (MGU.1.2)

2. Ontwikkelingsfasen

Als laatste geeft een ouder aan vragen te hebben over: hoe om te gaan met de verschillende levensfasen van een kind, zoals de puberteit. (GKH.4.5)

5.4 Behoeften van ouders volgens Social Workers

Naast de behoeften die de twee doelgroepen ouders hebben aangegeven, benoemd een achttal Social Workers de zichtbare behoeften van ouders tijdens hun begeleiding.

1. Omgang met moeilijk gedrag

In tabel 5.1 is te zien dat vijf van de geïnterviewden Social Workers aangeven dat ouders moeite hebben met de omgang van moeilijk/afwijkend gedrag bij kinderen. Ouders weten niet hoe zij hierop moeten anticiperen en hebben daardoor de behoefte dit onderwerp te bespreken. (ESN.2.14)(APM.4.8)(ESS.4.12)(HMO.4.4) (MMA.4.10)

Daarnaast benoemen twee Social Workers dat ouders behoeften hebben aan informatie over richtlijnen en het disciplineren van hun kind. (KKH.4.40)(ESS.4.12) Ouders merken dat het slaan van een kind niet werkt, maar weten daarnaast niet hoe ze het gedrag anders aan moeten pakken. Dit is ook terug te lezen in het MICS rapport, wat aantoont dat er in Paramaribo 85% van de kinderen wordt geslagen en in het binnenland 91%. (MICS, 2014)

2. Voorlichting en dagelijkse begeleiding

Als laatste geeft een Social Worker aan dat ouders behoeften hebben aan voorlichting en dagelijkse begeleiding. (ESS.4.9) Vaak is een opvoedingsondersteuning en/of -cursus een bepaalde periode. Dit is volgens de Social Worker voor sommige ouders niet voldoende. De ouders hebben behoeften aan dagelijkse begeleiding en steun tijdens de opvoeding.

5.5 Conclusie

De grootste behoeften van ouders wat betreft het ontvangen van opvoedingsondersteuning verschilt in dit onderzoek per geïnterviewde doelgroep. De grootste behoefte van ouders die geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel is informatie verkrijgen over hoe om te gaan met moeilijk gedrag van kinderen. De geïnterviewde doelgroep met Social Workers geeft precies hetzelfde aan, doordat zij dit zien in hun dagelijkse werkomgeving. Deze behoeften komt niet geheel overeen met de grootste behoeften van ouders die wel opvoedingsondersteuning bij stichting Zoutkorrel hebben ontvangen. Zij geven ten eerste aan informatie te willen ontvangen over de ontwikkelingsfasen van een kind. De tweede grootste behoefte is net als bij de andere twee doelgroepen het ontvangen van informatie over de omgang met moeilijk gedrag van kinderen.

Wat verder uit de resultaten opvalt is dat maar één Social Worker aangeeft dat ouders behoefte hebben aan dagelijkse begeleiding. Deze Social Worker heeft veel gewerkt in de binnenlanden waar zij dagelijkse begeleiding gaf aan ouders. Zij heeft hierin de toegevoegde waarde van dagelijkse begeleiding en voorlichting ervaren. Zij geeft aan dat hierdoor gedrag en mogelijk patronen in de opvoeding daadwerkelijk veranderd kunnen worden. Behoeften van ouders in de binnenlanden van Suriname vraagt weer een ander onderzoek, waardoor deze informatie niet verder wordt uitgewerkt.

In het volgende hoofdstuk zal een samenvatting worden gegeven van de antwoorden op de hoofdvraag en de vier deelvragen van dit onderzoek.

Hoofdstuk 6 Algemene conclusie

Dit hoofdstuk vat eerst de antwoorden op de deelvragen samen en beantwoordt daarna de hoofdvraag van het onderzoek, namelijk: 'Welke vorm van opvoedingsondersteuning kan stichting Zoutkorrel aanbieden, afgestemd op de grootste behoeften die Surinaamse ouders aangeven?'

6.1 Inleiding

Omdat bij stichting Zoutkorrel niet bekend is welke behoeften aan opvoedingsondersteuning bij Surinaamse ouders leven is dit onderzoek erop gericht dit in kaart te brengen. Door middel van literatuur- en praktijkonderzoek is er onderzocht wat de grootste behoeften van Surinaamse ouders zijn bij het ontvangen van opvoedingsondersteuning. Dit hoofdstuk begint met de beantwoording van de deelvragen en wordt afgesloten met het antwoord op de hoofdvraag.

6.2 Antwoord op de deelvragen

In deze paragraaf wordt er antwoord gegeven op de vier deelvragen van ons onderzoek.

1. Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?

De literatuur geeft veel informatie over het onderwerp opvoedingsondersteuning. Zo zijn er bijvoorbeeld verschillende definities, doelen, belangen en theorieën van waaruit opvoedingsondersteuning gegeven kan worden. Er is echter voor dit onderzoek een keuze gemaakt voor de volgende definitie: 'Het ondersteunen van ouders bij de opvoeding, om een optimale ontwikkeling van de kinderen te bevorderen.' (NJI, 2013)

Verder is het belang van opvoedingsondersteuning het voorkomen dat opvoedingsvragen van ouders zich opstapelen, waardoor er opvoedingsspanning wordt ervaren. Opvoedingsondersteuning heeft namelijk een preventieve functie waardoor ernstige problematiek kan worden voorkomen. Om deze doelstelling te bereiken geeft de literatuur aan dat er verschillende theorieën beschikbaar zijn om invulling te geven aan opvoedingsondersteuning: de Transactionele ontwikkelingstheorie, de Balanstheorie, de Levenslooptheorie, de Sociale steuntheorie en de Empowermenttheorie. De conclusie die hieruit voort komt is dat de literatuur van deze theorieën aangeeft dat als er opvoedingsondersteuning wordt gegeven, vragen en/of problemen van ouders bekeken moeten en kunnen worden vanuit een brede context.

2. Wat wordt er binnen Paramaribo gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?

Ons onderzoek naar organisaties die zich in Paramaribo bezig houden met opvoedingsondersteuning is zeker niet volledig. We hebben inzicht gekregen in wat de volgende organisaties op dit gebied aanbieden: Het MOB, het RGD, het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling, Sociale Zaken en het ministerie Justitie en Politie. Ook bieden diverse particuliere organisaties opvoedingsondersteuning aan. Verder worden in het magazine Kidztori opvoeding gerelateerde vragen behandeld.

3. Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?

Stichting Zoutkorrel biedt een interactieve opvoedingsondersteuning aan Surinaamse ouders aan. Stichting Zoutkorrel maakt hiervoor reclame via het christelijke radiostation Shalom en binnen christelijke boekhandels. Deze opvoedingsondersteuning bevat zes bijeenkomsten van twee en een half uur en hierin worden verschillende onderwerpen besproken:

1. Opvoeden, Gods woord als basis
2. Liefde als fundament van de opvoeding
3. Communicatie
4. Discipline (belonen, corrigeren en straffen)
5. Geloofsontwikkeling in het gezin
6. Omgaan met boosheid en seksuele voorlichting.

4. Wat zijn de grootste behoeften van Surinaamse ouders met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?

De grootste behoeften van Surinaamse ouders met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning zijn:

- De ontwikkelingsfasen van een kind.
- Omgaan met moeilijk gedrag oftewel discipline.
- Dagelijkse begeleiding.

6.3 Antwoord op de hoofdvraag

De grootste behoefte van Surinaamse ouders gaat uit naar een product in de vorm van een (vervolg) training waarin de onderwerpen discipline en/of de ontwikkelingsfasen van het kind worden beschreven.

De beantwoording van de hoofdvraag heeft ons duidelijk gemaakt wat de grootste behoeften zijn van Surinaamse ouders aan opvoedingsondersteuning. Verder heeft dit ons duidelijk gemaakt welke rol stichting Zoutkorrel kan spelen in het realiseren en toepassen van een geschikte vorm van opvoedingsondersteuning. Ook kregen we hierdoor inzicht in de onderwerpen die daarin besproken moeten worden. De bovenstaande conclusies brengen ons tot een aantal aanbevelingen voor verbetering en aanvulling van de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel. Deze aanbevelingen zijn te lezen in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 7 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan aan stichting Zoutkorrel.

7.1 Inleiding

Aan de hand van de analyse van de deelvragen worden er in dit hoofdstuk aanbevelingen gedaan aan stichting Zoutkorrel, waarmee de kwaliteit van de opvoedingsondersteuning kan worden verbeterd. Hierdoor zal de opvoedingsondersteuning die Zoutkorrel biedt mogelijk beter aansluiten bij de behoeften van Surinaamse ouders. De aanbevelingen zullen op micro-, meso-, en macroniveau worden beschreven.

7.2 Aanbevelingen op microniveau

Op microniveau worden er een tweetal aanbevelingen gegeven. Deze aanbevelingen zijn voor stichting Zoutkorrel, zodat zij deze toe kunnen passen op microniveau.

1. Lotgenotencontact

In hoofdstuk 3 is terug te lezen dat sociale steun een belangrijk element is voor de ouder, het kind en de gezinsituatie. De sociale steun die een individu ontvangt uit zijn of haar sociale omgeving bevordert het verwerven van nieuwe inzichten en van oplossingen bij een probleem die de ouder ervaart tijdens de opvoeding, aldus de Sociale Steuntheorie. (Burggraaf- Huiskes, 2008) Wanneer ouders opvoedingsondersteuning ontvangen ervaren zij de steun van andere ouders vaak als opbouwend. Ouders die de opvoedingsondersteuning bij stichting Zoutkorrel hebben ontvangen geven in het evaluatiegedeelte van het praktijkonderzoek ook aan dat zij in gesprek willen blijven met elkaar na de bijeenkomsten. Een aanbeveling voor stichting Zoutkorrel is dan ook dat er drie extra bijeenkomsten worden gepland, waarbij ouders de gelegenheid krijgen om met elkaar verder te praten over de tijdens de lessen ontvangen informatie. Ook is er dan ruimte en tijd om situaties in het dagelijks leven met elkaar te delen, waardoor ouders elkaar kunnen helpen bij het aanpakken van hun opvoedingsproblemen.

Ons advies is dat Klaske Koorndijk- Hummelen deze bijeenkomsten aanstuurt. De inhoud van de bijeenkomsten kan worden ondersteund door het toepassen van een intervisiemethode. In onze ogen is intervisie een goede manier om ouders samen na te laten denken over gerichte vragen of situaties uit de opvoeding. Maar het is ook een manier om zich de theorie van de bijeenkomsten gezamenlijk eigen te maken. Interactie laat de ouder nadenken en meedenken met situaties van een ander, waardoor dit zowel helpend kan zijn voor de ouder die de casus indient als de ouder die aanwezig is en meedenkt. In onze ogen kunnen ouders elkaar door hun eigen ervaringen, nieuwe inzichten of oplossingen geven zonder dat hier perse een Social Worker bij aanwezig hoeft te zijn.

Klaske gaf hierbij als kanttekening aan, dat dit in haar ogen momenteel organisatorisch voor stichting Zoutkorrel nog niet mogelijk is. Klaske noemt als eerste dat zij geen tijd en mogelijkheden heeft om deze bijeenkomsten vroegtijdig in te plannen door haar huidige zwangerschapsverlof. Verder geeft Klaske aan dat zij de begeleiding van de bijeenkomsten niet aan vrijwilligers van de stichting over wilt laten, omdat deze vrijwilligers niet voldoende geschoold zijn om de bijeenkomsten te begeleiden. Wel is het volgens haar een optie om iemand in te huren, maar daarvoor is de stichting afhankelijk van giften, waardoor ook deze optie niet haalbaar lijkt. (Zoals in hoofdstuk 4 al beschreven staat is stichting Zoutkorrel een non-profit organisatie die leeft van giften.)

Ondanks de beschreven kanttekeningen van Klaske, geven wij echter toch het bovengenoemde advies. Wij zijn van mening dat het lotgenotencontact een krachtige manier is om ouders blijvend te ondersteunen na de geboden opvoedingsondersteuning. Volgens ons is het best mogelijk om een vrijwilliger of ouder deze bijeenkomsten te laten begeleiden. Het is immers de bedoeling bij intervisie dat ouders elkaar oplossingen aanreiken of praten over bepaalde situaties waardoor een ouder eyeopeners, inzichten of oplossingen aangereikt krijgt. Het belangrijkste is in onze ogen dat er een gespreksleider aanwezig is die de tijd en

de verschillende fasen kan bewaken. Het lijkt ons juist een meerwaarde om ouders het belang te laten zien van hun eigen ervaringen en leerpunten in plaats van dat zij de 'goede' antwoorden bij Klaske gaan vragen. Er is namelijk geen handleiding of standaard advies voor bepaalde situaties en Klaske zal ook niet op elke vraag antwoord kunnen geven. Wanneer er toch vragen zijn, zou de groepsverantwoordelijke aan de andere ouders de opdracht mee kunnen geven thuis eens op zoek te gaan naar oplossingen door bijvoorbeeld internet te raadplegen. Vinden de ouders daar geen oplossing voor hun vragen, dan is het wellicht mogelijk een aparte avond te plannen waarbij Klaske wel aanwezig is. Juist door intervisie bij ouders te stimuleren kan stichting Zoutkorrel ouders helpen elkaar te ondersteunen, elkaar in hun kracht te zetten en zelf op zoek te laten gaan naar oplossingen.

2. Op de hoogte houden van evenementen

Een aanbeveling is ook, dat Stichting Zoutkorrel ouders gaat inlichten over het hoe en wanneer van de Moeder-kind dag, Vader-kind dag en Family-day. Uit het evaluatie gedeelte van het praktijkonderzoek is gebleken dat ouders nieuwsgierig zijn naar de vorderingen rondom de organisatie van de Moeder-kind dag, Vader-kind dag en Family-day. Zij geven aan hier behoeften aan te hebben en het lijkt ons goed om hier met stichting Zoutkorrel rekening mee te houden. Als stichting Zoutkorrel dit doet, houdt zij ouders op de hoogte van de activiteiten waarmee stichting Zoutkorrel bezig is, maar zorgt stichting Zoutkorrel er ook voor dat zij bepaalde evenementen onder de aandacht blijft houden bij ouders. Stichting Zoutkorrel heeft als doel om impact te krijgen op de levens van kinderen, jongeren, ouders en verzorgers. Dit kan stichting Zoutkorrel onder meer bereiken door aan de wensen van ouders tegemoet te komen.

Waarom zijn deze evenementen nu belangrijk? Deze dagen zijn specifiek gericht op de ouder-kind relatie binnen een gezin. In Suriname geven veel ouders aan dat liefde vooral gegeven kan worden door de basisbehoeften van voedsel, kleding, speelgoed etc., terwijl kinderen in onze ogen meer nodig hebben dan deze basisbehoeften. Kinderen hebben de relatie met en de aandacht van de ouder nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen op zowel lichamelijk als cognitief gebied.

7.3 Aanbevelingen op mesoniveau

Op mesoniveau worden er aanbevelingen gegeven gericht op de inhoud van de opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel aan ouders aanbiedt.

3. Volgorde lessen nieuwe groep cursisten

De opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel biedt, bestaat uit verschillende lessen. We willen de volgorde van de door stichting Zoutkorrel aangeboden lessen veranderen en er een vijftal lessen aan toevoegen. Wanneer stichting Zoutkorrel de gehele opvoedingstraining geeft aan een nieuwe groep ouders geven wij als advies om de lessen in de hieronder aangegeven volgorde te geven:

1. God Woord als basis.
2. De algemene ontwikkeling (deel 1).
3. De algemene ontwikkeling (deel 2).
4. Liefde als fundament van de opvoeding.
5. Communicatie. Liefdevol, bewust, positief maar vooral door te luisteren.
6. Aandacht & complimenten geven.
7. Discipline. Belonen, corrigeren en straffen.
8. Regels & Grenzen, Verbieden & Straffen.
9. Negeren & apart zetten.
10. Omgaan met boosheid en seksuele voorlichting.
11. Geloofsontwikkeling, in het gezin moet het kind het leren.

Deze keuze hebben wij gemaakt, omdat wij vinden dat stichting Zoutkorrel moet beginnen met de basis van de opvoeding: Gods Woord. Ook sluit dit aan bij de christelijke identiteit van

de stichting. Deze les wordt gevolgd door de basis van de ontwikkeling van het kind, namelijk: de algemene ontwikkeling van baby naar puber (les 2 en 3). Vervolgens zullen de onderwerpen liefde en communicatie worden behandeld, omdat beide aspecten telkens terug komen in de opvoeding van het kind en in onze ogen enorm belangrijk zijn. Deze twee onderwerpen worden behandeld voor er specifiek ingegaan wordt op de onderwerpen: aandacht & complimenten geven, discipline (belonen, corrigeren en straffen), regels & Grenzen, verbieden & straffen, negeren & apart zetten en omgaan met boosheid en seksuele voorlichting. In onze ogen is het van belang dat een ouder zich eerst bewust wordt van hoe hij/zij liefde geeft of uitstraalt en hoe hij/zij communiceert, voordat een ouder bezig gaat met daadwerkelijk disciplineren. Dit, omdat er een bepaalde basis nodig is voor er gedisciplineerd kan worden of voorlichting gegeven kan worden. We willen afsluiten met de geloofsontwikkeling binnen het gezin, zodat er wordt begonnen en wordt geëindigd met het belangrijkste element van ons leven. In onze ogen moet dit ook het belangrijkste element zijn in de opvoeding, omdat zonder Hem dit alles niet mogelijk was.

4. Volgorde lessen vervolgtraining.

Naast de opvoedingsondersteuning voor een nieuwe groep cursisten hebben wij een vervolgtraining gemaakt voor ouders die reeds de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel hebben ontvangen. Deze vervolgtraining bestaat uit vijf lessen. De eerste twee lessen over de algemene ontwikkeling zijn door ons gemaakt. De andere drie lessen waren al aanwezig bij de training voor groeps werkers en wij zouden graag zien dat deze worden aangepast voor de doelgroep ouders. De indeling die in onze ogen het beste aansluit is als volgt:

1. De algemene ontwikkeling (deel 1)
2. De algemene ontwikkeling (deel 2)
3. Aandacht geven en prijzen
4. Grenzen aangeven
5. Discipline

Wij vinden het van belang dat er wordt begonnen met antwoorden op de vragen: hoe groeit mijn kind, welk gedrag komt per fase en hoe ga ik hier als ouder mee om etc.? Daarom hebben wij de keuze gemaakt om de twee lessen over de algemene ontwikkeling als eerste te geven. Daarna is het volgens ons van belang te starten met aandacht geven en prijzen en het geven van grenzen, omdat daaruit discipline voortvloeit.

5. Behoeftte onderwerp: algemene ontwikkeling

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat ouders behoefte hebben aan meer informatie over de ontwikkelingsfasen van een kind. Deze informatie kan zowel gegeven worden door middel van een boekje, als door het schrijven van een training. Wij hebben ervoor gekozen en tweetal lessen te schrijven, waarin de algemene ontwikkeling van een kind van baby naar puber wordt omschreven. Ouders gaven aan dat het gezamenlijk praktisch bezig zijn met informatie meer aansluit bij hen dan alleen een boekje. Wel geven ouders aan het fijn te vinden na de training nog wat terug te kunnen lezen over de in de lessen behandelde stof. Daarom hebben wij ervoor gekozen een training te maken met daarbij een boekje als aanvulling en ondersteuning. Dit is in onze ogen concreet en praktisch voor ouders. Wij zijn van mening dat ouders hierdoor de geleerde dingen beter kunnen toepassen in hun opvoeding. In deze lessen en het boekje zullen de levensfasen worden beschreven en zal hierbij een combinatie gemaakt worden van praktijk en theorie. Daardoor sluit dit goed aan bij de behoefte van de Surinaamse ouder. In zowel de lessen als het boekje zal specifiek gedrag aan bod komen en zullen tips gegeven worden over hoe een ouder op dit gedrag kan anticiperen.

6. Behoeftte onderwerp: discipline

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat ouders zowel binnen als buiten stichting Zoutkorrel behoefte hebben aan meer en specifiekere informatie over het onderwerp discipline. Als advies geven wij dan ook richting stichting Zoutkorrel dat, zij de les over discipline die op dit moment al wordt gegeven aan groepswerkers, aanpassen voor de doelgroep ouders. Daardoor zou stichting Zoutkorrel ook tegemoet kunnen komen aan de behoefte van ouders ten aanzien van het onderwerp discipline. Het was immers naast de algemene ontwikkeling van kinderen de andere grootste behoefte van ouders met betrekking tot opvoedingsondersteuning.

Daarnaast zou het goed zijn als stichting Zoutkorrel de oorspronkelijke les over discipline samenvoegt met de 'nieuwe' lessen van discipline. Hierdoor kan stichting Zoutkorrel voorkomen dat er overlap is en daardoor eventueel informatie schrappen.

7. Behoeftte onderwerp: hoe om te gaan met afwijkend/moeilijk gedrag.

Het onderwerp: 'hoe om te gaan met afwijkend/moeilijk gedrag' werd benoemd door de ouders die nog geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel. We geven als advies aan stichting Zoutkorrel om deze ouders te benaderen om zich aan te melden voor de eerstvolgende reeks van lessen. Zo kan stichting Zoutkorrel ook tegemoet komen aan de behoeften van deze doelgroep ouders.

8. Workshop

Wij geven als advies dat stichting Zoutkorrel tijdens de training of na de serie lessen een terugkomdag organiseert, waarbij zij een workshop inplannen die wordt gegeven door een professional met een bepaalde expertise. Ouders gaven tijdens het praktijkonderzoek namelijk aan dat zij het prettig zouden vinden eens informatie te krijgen van een specifiek persoon met een bepaalde expertise. In onze ogen zou dit niet alleen haalbaar zijn, maar ook een meerwaarde. De meerwaarde hiervan is dat bijvoorbeeld een psycholoog specifiek antwoord kan geven op bepaalde vragen of situaties waardoor stichting Zoutkorrel nog beter aan kan sluiten bij de behoeften van de Surinaamse ouder. Daarnaast wordt hierdoor de samenwerking met andere organisaties gestimuleerd, wat in onze ogen een goede ontwikkeling is. Samen sta je sterker dan alleen en kan je meer impact hebben op mensen om je heen.

9. Eenoudergezinnen

Stichting Zoutkorrel biedt momenteel een training die geformuleerd is vanuit christelijk perspectief. Echter, een geïnterviewde ouder gaf aan dat zij de informatie soms niet aan vond sluiten bij de realiteit oftewel de Surinaamse cultuur. Daarin zien we voornamelijk eenoudergezinnen. Als advies geven wij stichting Zoutkorrel om hier alert op te zijn en rekening te houden met bepaalde vragen die gericht zijn op situaties uit bijvoorbeeld eenoudergezinnen. Stichting Zoutkorrel wil immers aansluiten bij de behoeften van Surinaamse ouders. Daarvoor is het belangrijk om zich niet geheel te blijven richten op de christelijke principes van een gezin, maar ook voorbeelden en tips verschaffen die ook geschikt zijn voor ouders in een eenoudergezin. Doordat wij zelf niet aanwezig zijn geweest bij de training, kunnen wij alleen uit gaan van informatie die wij op papier gekregen hebben. In deze bronnen wordt weinig tot geen informatie gegeven over wat een ouder bijvoorbeeld kan doen als het gezin niet meer bestaat uit zowel een vader als een moeder. Echter, wij kunnen niet met zekerheid zeggen of dit daadwerkelijk niet wordt behandeld, omdat dit mogelijk mondeling wel toegelicht wordt.

7.4 Aanbevelingen op macroniveau

Deze aanbevelingen zijn voor stichting Zoutkorrel, zodat zij deze toe kunnen passen op macroniveau.

10. Reclame

Uit hoofdstuk 3 is gebleken dat er in Paramaribo weinig bekend is over de betekenis en het doel van opvoedingsondersteuning bij ouders. Onze aanbeveling is dan ook dat stichting Zoutkorrel in zijn informatie meer zal toelichten wat het doel is van de opvoedingsondersteuning. In onze ogen is het van belang dat meer ouders weten wat het doel van opvoedingsondersteuning is, zodat er mogelijk meer gebruik van wordt gemaakt. Wij geven als advies dat de informatie van stichting Zoutkorrel wordt uitgebreid zodat er een breder en groter publiek wordt bereikt. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het verspreiden van flyers binnen poliklinieken of consultatiebureaus. Wel zou hiervoor toestemming moeten komen bij het RGD. (Het RGD is het overkoepelend orgaan van de consultatiebureaus en poliklinieken.) Verder kan ook gedacht worden aan het verspreiden van flyers binnen andere organisaties of scholen. Hierdoor zou stichting Zoutkorrel een grote groep (jonge) ouders kunnen bereiken. Door deze doelgroep ouders te bereiken zal er hopelijk preventief worden gewerkt, waardoor opvoedingsspanning en/of -problemen kunnen worden voorkomen.

We zijn ons bewust van het feit dat het informeren via flyers een haalbare mogelijkheid is, maar de vraag is of stichting Zoutkorrel de menskracht heeft om tegemoet te komen aan eventuele extra vraag naar trainingen. Klaske is momenteel de enige persoon die de gehele training kan geven aan ouders, maar mogelijk zou dit advies in de toekomst toegepast kunnen worden. Hiervoor zal de organisatie eerst meer 'vaste' trainers moeten hebben, waardoor het aantal trainingen uitgebreid kan worden.

11. Samenwerking organisaties in Suriname

Er is geen algemeen beleid vanuit de Surinaamse overheid om samenwerking tussen organisaties die opvoedingsondersteuning geven, te stimuleren. Wel zien wij het belang van samenwerking tussen bepaalde organisaties, omdat wij hebben gemerkt dat kostbare informatie en ontwikkeld trainingsmateriaal verloren is gegaan. Bijvoorbeeld 'Samen bouwen aan de basis, *Ondersteunen bij de opvoeding van kinderen van 0 tot 6 jaar, een uitgave van het bureau voor openbare gezondheidszorg in samenwerking met Unicef*'. Stichting Zoutkorrel werkt momenteel samen met stichting Mann mit Mann. Dit vinden wij een mooi initiatief en we geven als advies richting Stichting Zoutkorrel om deze samenwerking voort te zetten en wellicht uit te breiden. Stichting Zoutkorrel ziet dit belang van samenwerken met andere organisaties ook en dat vinden wij goed om te zien. Wij zijn ons bewust van het feit dat samenwerking niet zo makkelijk aangegaan kan worden. Er moet immers rekening worden gehouden met verschil in visie, missie en gedachten. Wel hopen we dat er in de toekomst meer organisaties zijn waarmee stichting Zoutkorrel de samenwerking kan en durft aan te gaan.

7.5 Conclusie

Wij hebben aanbevelingen gegeven op zowel micro-, meso- als macroniveau en hebben toegelicht welke aanbevelingen wij aan stichting Zoutkorrel geven. Deze aanbevelingen zijn haalbaar (nu of in de toekomst), omdat zij voldoende methodisch zijn verantwoord en in overeenstemming met de opdrachtgever zijn gemaakt.

Hoofdstuk 8 Discussie

In dit hoofdstuk zal de discussie van dit onderzoek aan bod komen waarin vragen zullen worden beantwoord over de beperkingen, verbeterpunten, en de bijdrage aan onze eigen professionaliteit.

8.1 Inleiding

Tijdens het lezen van dit onderzoek zullen er ongetwijfeld vragen naar voren gekomen. Deze vragen willen wij graag in dit hoofdstuk aan bod laten komen. Vragen die zouden kunnen zijn ontstaan zijn: Hoe zijn de aanbevelingen en het product tot stand gekomen? In hoeverre is de probleemstelling opgelost? Is de vraagstelling beantwoord? In hoeverre is het onderzoeksdoel behaald? Welke werkwijze is tijdens dit onderzoek gevolgd? Zijn er tijdens het onderzoek beperkingen aan het licht gekomen? En wat zou er bij een volgend onderzoek anders gedaan kunnen worden? Zijn er interpretaties aan het licht gekomen? Heeft dit onderzoek ook daadwerkelijk een bijdrage geleverd aan onze eigen professionaliteit? En als laatste: wat zou er toegevoegd kunnen worden tijdens een vervolgonderzoek?

8.2 Aanbevelingen en product

Voor dit onderzoek hebben we aanbevelingen geschreven en een product gemaakt voor stichting Zoutkorrel. Wij hebben in overleg met de stichting gekozen om in de laatste fase van het onderzoek een advies te geven. Er is afgesproken dat wij na het literatuur- en praktijkonderzoek zouden gaan kijken of er ruimte is voor het maken van een passend product. In overleg is gekozen dat dit product moet aansluiten bij de behoeften van de Surinaamse ouders wanneer zij opvoedingsondersteuning ontvangen. Dit is uiteindelijk ook het geval geweest. Uit het onderzoek komt naar voren dat de Surinaamse ouder het meeste behoefte heeft aan een vervolstraining met daarin de onderwerpen over de omgang met moeilijk gedrag en de ontwikkelingsfasen van een kind. Uiteindelijk is in overleg met stichting Zoutkorrel besloten om twee lessen te maken over de algemene ontwikkeling van kinderen en daar specifieke onderdelen in te benoemen, zoals omgang met moeilijk gedrag. Door het product toe te voegen aan ons onderzoek kunnen we het beste aansluiten bij de wensen en behoeften van zowel stichting Zoutkorrel als de ouders. Door de stichting een product aan te bieden ronden wij in onze ogen het onderzoek passend af.

8.3 Evaluatie van de probleemstelling

Onze probleemstelling is als volgt:

‘Stichting Zoutkorrel weet niet hoe het beste aan te sluiten bij de behoeften van Surinaamse ouders ten aanzien van opvoedingsondersteuning, omdat inzicht naar deze behoeften ontbreekt.’

Hoe kan Zoutkorrel aansluiten bij de behoeften van de Surinaamse ouders? Een antwoord op deze vraag is ons duidelijk geworden door het literatuur- en praktijk onderzoek. Wij hebben door middel van adviezen, aanbevelingen en het maken van een product handvatten aan de stichting gegeven om ouders tegemoet te komen. Doordat het product is afgestemd op de behoeften van de ouders, het praktisch inzetbaar en nuttig is om te gebruiken kan Zoutkorrel in haar opvoedingsondersteuning op de juiste wijze aansluiten. Daarnaast zijn er aanbevelingen gemaakt, waardoor de opvoedingsondersteuning kan worden uitgebreid.

8.4 Evaluatie van de deelvragen

Onze deelvragen zoals we deze bij de start van ons onderzoek in het plan van aanpak hebben beschreven zijn als volgt:

1. Wat zegt de literatuur over opvoedingsondersteuning?
2. Wat wordt er binnen Suriname gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
3. Wat wordt er binnen stichting Zoutkorrel gedaan op het gebied van opvoedingsondersteuning?
4. Wat zijn de grootste behoeften van ouders, met kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 jaar, met betrekking tot opvoedingsondersteuning?

Hieronder volgt de beantwoording van de deelvragen van dit onderzoek.

Deelvraag 1

Tijdens het beantwoorden van deelvraag 1 hebben wij telkens keuzes moeten maken over welke informatie we wel of niet zouden beschrijven. Er blijkt veel informatie beschikbaar te zijn over opvoedingsondersteuning. Dit zorgde er voor dat we veel afwegingen moesten maken in wat we wel en niet zouden moeten beschrijven. Een voorbeeld hiervan is de keuze in de definitie van opvoeding. En ook de vraag over welke onderwerpen we aan bod wilde laten komen in de beantwoording van de deelvraag. Echter, dit zorgde voor een kritische blik op de literatuur.

Deelvraag 2

Het antwoord op deelvraag 2 is helaas beperkt. Het was voor ons niet mogelijk om zicht te krijgen op alle werkzaamheden rondom opvoedingsondersteuning in Paramaribo. Wanneer wij meer ouders zouden hebben geïnterviewd waren er mogelijk meer organisaties zichtbaar geworden. Hierdoor had een groter en completer beeld kunnen ontstaan van de geboden opvoedingsondersteuning in het onderzochte gebied. Daarom zou dit in onze ogen een goed (vervolg) onderzoek kunnen zijn.

Deelvraag 3

Voor de beantwoording van deelvraag 3 is het verdiepende interview met de oprichter van stichting Zoutkorrel een meerwaarde geweest. Zij gaf ons de nodige informatie over de inhoud van de opvoedingsondersteuning, waardoor deze makkelijker te beschrijven was. Wanneer we deze deelvraag hadden beantwoord met de informatie die we hadden ontvangen uit de interviews, hadden wij geen volledig beeld kunnen beschrijven van de training. Ook was het prettig dat de oprichter de tijd nam om de deelvraag door te lezen en aanvulling te geven, zodat de informatie juist op geschreven werd. Bij het lezen van de opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel biedt, hebben we gebrek geconstateerd. Het had betrekking op het onderwerp eenoudergezin. De training richtte zich voornamelijk op een niet-gebroken gezin. Dit is in onze ogen een niet reëel uitgangspunt binnen de Surinaamse gezinscultuur. De meeste gezinnen bestaan uit een eenoudergezin. Met dit gegeven hopen we daadwerkelijk een aanvulling te kunnen leveren bij de aanbevelingen voor stichting Zoutkorrel.

Deelvraag 4

Achteraf hadden we tijdens de interviews nog meer inzicht kunnen krijgen naar de behoeften van ouders wanneer we onze vragen concreter zouden hebben gesteld. Bijvoorbeeld gerichter doorvragen op het onderwerp discipline of omgaan met moeilijk gedrag. Daarnaast waren de aantallen per geïnterviewde doelgroep klein, waardoor het voor ons lastig was om conclusies te kunnen trekken over de grootste behoeften. De uitkomst van het onderzoek had mogelijk representatiever kunnen zijn wanneer we een groter aantal ouders hadden geïnterviewd.

8.5 Evaluatie van de doelstelling

Onze doelstelling is als volgt:

'Het doel van het onderzoek is om de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel beter aan te laten sluiten bij de behoeften van Surinaamse ouders. Door het onderzoek zal er zicht komen op de grootste behoeften van ouders, waardoor er een advies gegeven kan worden voor een product dat gemaakt kan worden ter verbetering van/of aanvulling bied op de opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel momenteel al heeft te bieden.'

Deze doelstelling richt zich voornamelijk op microniveau en mesoniveau, omdat het doel van dit onderzoek betrekking heeft op de behoeften van de Surinaamse ouder en wat stichting Zoutkorrel hierin kan betekenen.

De doelstelling is behaald, omdat er inzicht is ontstaan in de behoeften van Surinaamse ouders wanneer zij opvoedingsondersteuning ontvangen. Daarnaast is het ook gelukt om de mogelijkheid aan te grijpen om een deel van de aanbevelingen om te zetten in een vorm van een (vervolg) training waarin de grootste behoeften van de Surinaamse ouder aan bod komt. Namelijk de verschillende ontwikkelingsfasen van een kind in de leeftijdscategorie van 0-12 jaar. Met de andere aanbevelingen zal de stichting, zoals eerder al benoemd is, zelf aan de slag moeten gaan.

8.6 Evaluatie van de werkwijze

De opgestelde vragenlijsten gaven voor ons handvatten en richtlijnen om voldoende informatie van de geïnterviewden te ontvangen. Deze vragenlijsten zijn in overleg met Wilfred en Judith gemaakt. Beide konden ons scherp houden en vernieuwende inzichten geven. Achteraf gezien hadden we onze vragenlijst kritischer kunnen. We kwamen namelijk tijdens het afnemen van de interviews erachter dat een aantal vragen niet relevant waren voor de beantwoording van de hoofd- en deelvragen. We hadden tijdens het interview de vragen gericht mogen stellen op de behoeften van de Surinaamse ouder ten aanzien van opvoedingsondersteuning.

Bij het analyseren van de gegevens uit de interviews kwamen we er namelijk achter dat we geen specifieke informatie hadden over bepaalde onderwerpen. Wanneer we hier meer naar hadden gevraagd was er mogelijk meer informatie op tafel gekomen. Daarnaast zou het mogelijk een meerwaarde zijn geweest als we enquêtes hadden gemaakt voor ouders binnen stichting Zoutkorrel en aan de hand daarvan verdiepende interviews hadden afgenomen.

Ook hadden we de doelgroep ouders meer representatief kunnen maken. We hebben momenteel bijna alleen maar christelijke ouders geïnterviewd welke bijna allemaal bestaan uit zowel een vader als een moeder. We hadden hier meer diversiteit in kunnen brengen door hier afwisseling in te zoeken bij het benaderen van ouders binnen en buiten stichting Zoutkorrel. In Suriname is 59,3% van de bevolking geen christen en er zijn voornamelijk een-ouder gezinnen, waardoor deze keuze niet representatief is voor de bevolking. De reden waarom dit gebeurd is, is omdat we zelf een christelijke scholengemeenschap hebben benaderd en daarnaast zijn de ouders die opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel bijna allemaal christelijk. Wel hadden we hier meer verschil in kunnen brengen door bijvoorbeeld even veel eenoudergezinnen te interviewen als twee-oudergezinnen.

Een goed punt van ons onderzoek was het feit dat we gedurende ons onderzoek telkens in gesprek bleven met onze afstudeerbegeleider in zowel Nederland als Suriname. Hierdoor

werden we scherp gehouden en bleven we objectief naar het onderzoek kijken. We bleven hierdoor gefocust op de hoofd- en deelvragen en de behoeften van stichting Zoutkorrel. Het onderzoek is hierdoor betrouwbaar gebleven. (Baarda, 2009)

Als laatste hebben we er tijdens ons onderzoek over nagedacht mee te kijken bij opvoedingsondersteuning van andere organisaties binnen Paramaribo. Dit hebben we uiteindelijk niet gedaan, omdat we voor de beantwoording van onze deelvragen deze details niet nodig hadden. Achteraf gezien had het bezoeken van andere organisaties wel meerwaarde kunnen zijn voor het vorm geven van onze lessen voor de (vervolg) training. Het was namelijk niet mogelijk binnen stichting Zoutkorrel mee te kijken bij de geboden opvoedings-ondersteuning, maar dit neemt niet weg dat we dit wel bij andere organisaties hadden kunnen doen om meer inzicht te krijgen over de manier van informatie delen, het evenwicht van theorie/ praktijk en om te zien op welk niveau er het beste aangesloten kan worden bij de Surinaamse ouder. Dit had mogelijk het schrijven van de lessen van de (vervolg) training makkelijker gemaakt, omdat het schrijven van lessen nu lastig is door gebrek aan ervaring en inzicht over de invulling van opvoedingsondersteuning aan Surinaamse mensen.

8.7 Beperkingen van ons onderzoek

Beperkingen van het literatuuronderzoek

Doordat we in Suriname geen toegang hadden tot de digitale vakbibliotheek, de mediatheek op school en andere literatuur hebben we voor ons onderzoek alleen gebruik kunnen maken van een beperkt aantal boeken. Het was voor ons niet mogelijk om veel boeken mee te nemen vanuit Nederland die relevant zouden zijn voor ons onderzoek. Daarom zijn we selectief geweest in literatuur. Ook waren er in Suriname weinig tot geen boeken beschikbaar, waardoor we al snel aangewezen waren op wat oud literatuur van onze afstudeerbegeleider. Deze boeken waren overigens wel goed en interessant. Helaas was dit wat gedateerde literatuur. Hierdoor hebben we bronnen en visies niet altijd kunnen vergelijken. Wel hebben wij het geluk gehad dat er vrienden en kennissen zijn geweest die literatuur of boeken hebben opgestuurd en in gescand.

Overige beperkingen

Een andere beperking die we tijdens het onderzoek tegen zijn gekomen is het feit dat subjectiviteit en tunnelvisie lastig te voorkomen waren. We hebben hieruit geleerd dat kritische blikken nodig zijn om gericht te blijven op de hoofd- en deelvragen. Wij hebben kritisch gekeken door elkaar feedback te geven en elkaar vragen te blijven stellen. Door open te staan voor feedback van onze afstudeerbegeleiders zijn onder andere interpretaties en subjectiviteit vermeden. Deze objectiviteit hebben wij nodig gehad, omdat we hebben gemerkt onbewust interpretaties te hebben vanuit ons westers perspectief. Ook al waren de interpretaties soms best klein, het blijft belangrijk hier alert op te zijn. De gesprekken met onze afstudeerbegeleiders en met elkaar hebben ervoor gezorgd dat we alert bleven op de mogelijke blinde vlekken van interpretatie ten aanzien van het onderzoek. Dit zal verder beschreven worden in de volgende paragraaf.

8.8 Interpretatie van resultaten

Bij de start van dit onderzoek was onze verwachting dat wij veel interpretaties zouden hebben bij onze resultaten. Nu terugkijkend is hier ook zeker sprake van geweest. De culturele invloed heeft een belangrijke rol gespeeld in het verwerken van de resultaten. Dit is in onze ogen een logisch gevolg, omdat wij kijken vanuit ons westers oogpunt. Een voorbeeld hiervan is dat wij in eerste instantie het vreemd vonden dat in Suriname weinig bekendheid is over opvoedingsondersteuning en dat er ook weinig aanbod is vanuit organisaties. Onze interpretatie is dat er weinig aanbod is. Dit komt omdat wij het vergelijken met wat in Nederland op dit gebied aanwezig is. In Suriname zijn er organisaties die zich bezig houden met opvoedings-ondersteuning en het is zeker ook bekend bij verschillende ouders. Het is onze interpretatie dat wij dit weinig vinden. Wij hebben ontdekt dat er naast

‘professionele’ organisaties ook andere vormen van opvoedingsondersteuning kunnen zijn, namelijk: ondersteuning door familie en vrienden. In het begin van dit onderzoek waren wij geneigd om te zeggen dat dit inhoud dat ouders de verantwoordelijkheid afschuiven naar een ander, maar wij hebben ontdekt dat dit typisch voor de Surinaamse cultuur is en dat het normaal is om samen op te voeden. Dit was een nieuw inzicht voor ons.

Ook hebben we ontdekt dat we onbewust de conclusie hadden getrokken dat er onwetendheid is bij Surinaamse ouders over de definitie van opvoedingsondersteuning. In de interviews gaven ouders namelijk een andere betekenis aan opvoedingsondersteuning dan wat wij in de literatuur hebben gelezen. Wij hebben ontdekt dat dit geen onwetendheid is over de definitie, maar dat ieder een andere kijk en visie heeft door eigen ervaringen en interpretaties. Toch vinden wij het als onderzoekers belangrijk dat ouders weten wat de literatuur zegt over opvoedingsondersteuning. Maar toen wij hierover verder in gesprek waren kwamen er de volgende vragen bij ons op. Wat zou het belang daadwerkelijk zijn dat ouders weten wat opvoedingsondersteuning precies inhoudt? Past het bij de Surinaamse ouder om precies te weten wat opvoedingsondersteuning is volgens de literatuur of hebben ouders meer behoefte aan de stap die daarna volgt, namelijk: welke organisaties bieden opvoedingsondersteuning aan. Zou er wanneer er overzicht wordt gecreëerd in organisaties die zich bezighouden met opvoedingsondersteuning meer zicht komen op het doel, belang en de definitie van opvoedingsondersteuning?

Dat zijn allemaal vragen die tijdens ons onderzoek naar voren zijn gekomen. We zijn er achter gekomen dat wij het belangrijk vinden dat ouders weten wat opvoedingsondersteuning inhoudt, omdat hierdoor dan bijvoorbeeld het percentage ouders dat slaat minder word. Maar zal door opvoedingsondersteuning een manier van opvoeden die door de cultuur en jaren heen is gevormd plotseling veranderen? Dat is maar net de vraag, want is opvoedingsondersteuning daadwerkelijk wat de Surinaamse ouders nodig hebben of is dit een westerse visie? Al met al is het van belang geweest om tijdens het onderzoek goed te kijken naar de mogelijke interpretaties die we in onze resultaten hebben vermengd. In ons onderzoek hebben we onze mening duidelijk kunnen onderscheiden door te benoemen wat wij feitelijk tegen kwamen in het onderzoek en wat wij hiervan vonden.

8.9 Project en theoretische onderbouwing

Wij hebben gekozen voor de afstudeervariant afstudeerproject:

‘Er is sprake van een project als een medewerker uit het werkveld een opdracht verstrekt om een product te ontwikkelen. De aard van de opdracht kan liggen in het ontwikkelen van een nieuwe methodische werkwijze of het implementeren daarvan. Het karakteristieke ligt in het onderzoek doen naar een voor het werkveld betekenisvol praktijkthema. Het accent ligt op het praktijkonderzoek, waarbij het bronnenonderzoek een noodzakelijk ondergeschikt onderdeel uitmaakt van het eindproduct.’ (Stagenota, Paragraaf 8.1 Blz. 20)

Wij hebben voor stichting Zoutkorrel een tweetal lessen geschreven over de algemene ontwikkeling van een kind. Dit product is onderbouwd vanuit de theorie. De bronnen en verwijzingen naar literatuur staan niet vermeld in de lessen, doordat wij dit niet passend vonden. Niet passend omdat stichting Zoutkorrel de training gaat gebruiken en het niet mooi is wanneer er verwijzingen instaan naar literatuur. We hebben er hierdoor voor gekozen om de gebruikte literatuur in een aparte literatuurlijst te benoemen.

Door middel van ons product hebben wij aanzetten gedaan tot vernieuw van de huidige situatie bij stichting Zoutkorrel en dragen wij bij aan de ontwikkelingen in het werkveld. Het product is inzetbaar, omdat de oprichter van de stichting heeft aangegeven de twee lessen op te nemen in haar opvoedingsondersteuning.

8.10 Bijdrage aan beroepsontwikkeling

Het schrijven van dit onderzoeksverslag heeft niet alleen geleid tot verbetering van de opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel biedt, maar ten aanzien van onze eigen ontwikkeling en visie als Social Worker. Het heeft een bijdrage geleverd aan onze beroepsontwikkeling. Aan de hand van de zes kerncompetenties waarmee we in onze studie werken, zullen we beschrijven wat voor bijdragen het heeft gehad aan onze professionaliteit als Sociaal Pedagogische Hulpverleners. Verder zullen wij beschrijven hoe het afstuderen in het buitenland een meerwaarde kan zijn voor de vorming van jezelf als sociaal pedagogische hulpverlener.

Methodisch hulpverleners

We hebben geleerd om onze methodische vaardigheden in te zetten door continue te kijken naar de mogelijkheden en onmogelijkheden die we tegen kwamen door bijvoorbeeld de diversiteit binnen Suriname. Zo moesten we telkens flexibel zijn door onze gedachten bij te stellen, een stap te maken/uit te voeren maar vooral telkens weer samen te evalueren. Zo hebben we tijdens het onderzoek elementen moeten bijstellen, toevoegen of moeten veranderen om op een andere weg weer verder te gaan. Daarnaast waren wij tijdens het afstudeeronderzoek ook telkens bezig met het afstemmen en bijstellen zodat de werkwijze past bij de hulpvrager, in dit geval stichting Zoutkorrel en de Surinaamse ouders. Zo hebben we onszelf vragen moeten stellen als: wat heeft stichting Zoutkorrel? Waaraan hebben de Surinaamse ouders behoeften? Hoe kunnen we bij beide partijen aansluiten? Wat hebben ze nodig om aan te sluiten bij deze behoeften? Welke mogelijkheden zijn er binnen stichting Zoutkorrel? Is de vraagstelling begrijpelijk voor de ouder of is het van belang de vragen te versimpelen? Welke insteek met betrekking tot het product sluit het beste aan bij de Surinaamse ouder? Welke verdeling moet gemaakt worden in theorie en praktijk? Wat ligt binnen de mogelijkheden van stichting Zoutkorrel en ga zo maar door. We hebben dan ook geleerd onze werkwijze bij te stellen, zodat we aan konden sluiten bij de behoeften van onze hulpvrager. We hebben ondervonden dat dit zeker in het buitenland van groot belang is om goed aan te kunnen sluiten bij de bevolking en de stichting.

Vaardig communiceren

Tijdens ons onderzoek zijn we voortdurend bezig geweest met de kerncompetentie vaardig communiceren. Ondanks het feit dat er in Suriname wel de Nederlandse taal wordt gesproken zijn er veel communicatie verschillen. Voor ons onderzoek en voor het vormgeven van ons product was het van belang om telkens bewust te zijn van onze manier van communiceren. Dit was belangrijk omdat we anders niet konden aansluiten bij de Surinaamse ouders tijdens het afnemen van interviews. Het was een uitdaging om ons hierin te verdiepen, hierop aan te sluiten en hierop in te spelen gedurende ons onderzoek.

Theoretisch verantwoorden

Door het beschrijven van onze bevindingen, aanbevelingen, de conclusies en het literatuuronderzoek zijn we bezig geweest met het theoretisch verantwoorden. Gedurende het onderzoek hebben we namelijk alles wat we opschreven moeten verantwoorden en onderbouwen door middel van resultaten vanuit interviews en/of literatuur. Dit was in sommige gevallen erg lastig, maar heeft ons wel uitgedaagd telkens informatie te verbinden met elkaar. Wel was het van belang hierbij telkens kritisch te zijn op interpretatie en duidelijk te weergeven wanneer iets een mening/ conclusie was of onderbouwd werd vanuit literatuur.

Levensbeschouwelijk verankeren

In de kerncompetentie 'Levensbeschouwelijk verankeren' hebben we geleerd kritisch te kijken naar onze eigen visie en hierbij overeenkomsten te zoeken die aansloten bij zowel stichting Zoutkorrel als de Surinaamse ouder. Stichting Zoutkorrel werkt vanuit een christelijke visie, waardoor veel wel overeen kwam. Desondanks was het voor ons van belang kritisch te blijven, vragen te stellen over bepaalde keuzen of handelingen en een open houding te hebben ten opzichte van de Surinaamse cultuur. Uiteindelijk is het van belang dat

zowel het onderzoek als het product aansluit bij de Surinaamse ouder en stichting Zoutkorrel. Het was voor ons een uitdaging hier bewust van te blijven en met een open houding te handelen en te luisteren in plaats van voordurend te kijken vanuit het christelijke perspectief.

Werken in een organisatie

Aan de kerncompetentie 'Werken in een organisatie' hebben we aandacht aan kunnen besteden, doordat we dit keer niet praktisch aan de slag waren binnen een organisatie door stage of werk, maar door te werken op beleidsniveau. Dit keer werkten we niet vanuit een afhankelijkheidspositie, maar stonden we naast de ander werknemers binnen de organisatie en werden we gezien als iemand die wat te zeggen had. We hebben tijdens dit onderzoek geleerd om kritisch naar een organisatie te kijken door vragen te stellen als: werken ze vanuit een bepaalde theorie? Is de onderbouwing logisch? Waarop zijn bepaalde keuzes verantwoord? Past de basis van Gods principes bij de Surinaamse cultuur? Er gaat veel in de training over de rol van de man, maar in de Surinaamse cultuur zijn er weinig mannen in de huishoudens te vinden hoe wordt hier op ingespeeld? Wat als ouders vragen hebben over een- ouder gezinnen, is daar dan informatie over bekend? Maar daarnaast hebben we ook weer geoefend met het delen van onze visie, omdat we mogelijk een andere kijk hadden op gemaakte keuzes doordat we vanaf een afstandje konden kijken naar de organisatie.

Persoonlijke professionaliteit

In het ontwikkelen van onze eigen 'Persoonlijke professionaliteit' zijn we door onze periode van onderzoek doen in Suriname ontzettend gegroeid. Door deze drie maanden weg te zijn konden we van een afstand goed naar ons eigen leven, onze bezigheden, familie, vrienden, keuzes en toekomst kijken. Doordat we tijdelijk uit ons vaste routine waren hadden we tijd na te denken en te herontdekken wat onze eigen visie was ten opzichte van de hulpverlening, maar ook wat we in de toekomst eventueel zouden willen doen. Zo heeft Anne veel na gedacht over een eventuele vervolgstudie en heeft Annet veel nagedacht over voor welke doelgroep zij gepassioneerd is. Wat dat betreft zouden we dan ook iedereen aanraden om tijdens en vooral tijdens zijn studie naar het buitenland te gaan. Het is immers een mogelijkheid die later minder snel open ligt, doordat je verantwoordelijkheden hebt met betrekking tot je werk, vervolgstudie of vaste lasten. Tijdens een onderzoek in het buitenland leer je veel over jezelf, maar ga je ook kijken naar je eigen manier van hulpverlenen. Ons beeld wordt namelijk verrijkt door indrukken en ervaringen van mensen, de verschillende culturen en daarnaast werden wij kritischer en bewuster van de hulpverlening in ons eigen land. De blik van een hulpverlener of student wordt dus kritischer en iemand leert door te reflecteren. Al deze indrukken zijn, in onze ogen, opbouwend en waardevol voor de werksrelatie binnen de hulpverlening en met je cliënten.

8.11 Aanbevelingen voor een vervolgonderzoek

Wanneer wordt gekeken naar aanbevelingen op het gebied van een vervolgonderzoek dan zouden wij graag zien dat een vervolgonderzoek wordt uitgevoerd op macro niveau. Het is in onze ogen van belang dat er een overzicht verschijnt van de aanwezige voorzieningen ten aanzien van opvoedingsondersteuning binnen Suriname. Dit zou door middel van een brochure tot stand kunnen komen. Wij raden een onderzoek aan dat specifiek gericht is op de aangeboden opvoedingsondersteuning in Suriname, waardoor een groter en completer beeld ontstaat over de aanwezige vormen van opvoedingsondersteuning in Paramaribo en Suriname.

We denken dat een vervolg onderzoek een grote meerwaarde heeft op macroniveau wanneer het onderzoek zich specifiek richt op een bepaalde doelgroep en eventueel nog extra methoden inzet om inzichtelijk te krijgen wat de behoeften zijn. Er kan hierbij gedacht worden aan enquêtes die worden verspreid in Paramaribo.

8.12 Conclusie

We willen dit hoofdstuk eindigen met de conclusie dat we met plezier en vol uitdaging hebben gewerkt binnen stichting Zoutkorrel. Een stichting met een hart voor een ieder, van klein naar groot, in Suriname. Wij hopen dat stichting Zoutkorrel nog veel mensen en/of kinderen mag steunen en helpen in hun ontwikkeling, maar hopen ook dat stichting Zoutkorrel verder mag groeien om van meer betekenis te zijn voor de Surinaamse bevolking.

Hoofdstuk 9 Suriname

In dit hoofdstuk wordt kort in gegaan op de geografie, religie, bevolkingsgroepen en omgangsvormen die Suriname kent.

9.1 Inleiding

In het praktijkonderzoek zijn we veel in contact geweest met verschillende culturen en omgangsvormen. Wij vinden het van belang om de context waar het onderzoek heeft plaatsgevonden te beschrijven en welke invloed deze context heeft gehad op ons onderzoek.

9.2 Geografie en demografische gegevens

Suriname ligt in Zuid- Amerika en heeft Guyana, Frans- Guyana en Brazilië als buurlanden. In het noorden grenst het aan de Atlantische Oceaan. Suriname is vier keer zo groot als Nederland en telt ongeveer 530.000 inwoners. Bijna de helft hiervan woont in Paramaribo. De overige inwoners wonen in de daaromheen liggende districten en het binnenland. (ANWB, 2012)

Invloed op het onderzoek

Het valt ons op dat het aantal inwoners vergeleken met de oppervlakte klein is. Zo is de bevolkingsdichtheid van Suriname 3,5 inwoners per vierkante kilometer terwijl dit in Nederland 449,9 inwoners per vierkante kilometer zijn. (Wikipedia, 2014) Paramaribo lijkt iedereen elkaar te kennen, doordat dit de enige grote stad in het land is. In de binnenlanden zijn voornamelijk kleine dorpen. Tijdens het praktijkonderzoek was terug te zien dat het een klein wereldje is in Paramaribo. Veel ouders en/of Social Workers konden ons doorverwijzen naar mensen die meer informatie konden geven rondom het thema opvoedingsondersteuning. Herkenbaar was dat meerdere mensen dezelfde namen noemden. Deze ontmoetingen zijn voor ons onderzoek een verrijking en van meerwaarde geweest, omdat we door anderen bij mensen terecht zijn gekomen die ons goede informatie konden geven.

Bevolkingsgroepen

Suriname kent een groot aantal rassen en groepen, met verschillende culturen en talen, tradities en godsdiensten. Het Algemeen Bureau voor de Statistiek heeft gegevens over de bevolking van Suriname.

Tabel 1. Bevolking van Suriname naar etnische groepen uit 2004. (ABS, 2004)

Etnische groep	2004	%
Creolen	87.202	17.69
Hindoestanen	135.117	27.42
Javanen	71.879	14.59
Marron	72.553	14.72
Overigen/onbekend	126.078	25.58
Totaal	492.829	100.0

Invloed op ons onderzoek

De invloed van verschillende bevolkingsgroepen heeft geen directe invloed gehad op ons onderzoek. Natuurlijk heeft elke bevolkingsgroep zijn eigen gewoonten, normen en waarden over opvoeden. Eén interview is gehouden met een Javaanse man. De andere geïnterviewden waren van Creoolse afkomst. Mogelijk kent deze Javaanse man andere gewoonten en gebruiken ten aanzien van de opvoeding dan de Creoolse bevolking. Wij zijn niet op deze mogelijke verschillen en overeenkomsten in gegaan, omdat het aantal geïnterviewden van het onderzoek hiervoor te beperkt was.

Talen

De drie hoofdtalen die in Suriname worden gesproken zijn Nederlands, wat de officiële landstaal is, het Sranantongo (neger- Engels) en de taal van de Hindoestanen het Sarnami.

Invloed op ons onderzoek

Nederlands is de officiële taal in Suriname. (Bijna) iedereen spreekt dan ook Nederlands. Hierdoor was het voor ons niet moeilijk om ons verstaanbaar te maken. Wel merkten we kleine verschillen in de interpretatie van gezegdes of spreekwoorden. Tijdens interviews hadden we wel wat last van het accent van de mensen. Hierdoor waren de geïnterviewden soms wat moeilijk te volgen. Toch heeft dit er niet voor gezorgd dat informatie verloren is gegaan. We hebben nauwelijks tot geen hinder ondervonden wat betreft de communicatie.

Omgangsvormen/ communicatie en de invloed daarvan op ons onderzoek

In Suriname is een duidelijke hiërarchie aanwezig. Kinderen worden geacht zich beleefd te gedragen tegenover ouderen. Zo spreekt iedereen elkaar aan met u. Daarbij is de communicatievorm anders dan wij in Nederland gewoon zijn. Surinamers kennen een wat bevelende manier van praten. Hier moesten we dan ook erg aan wennen aan het begin van onze tijd in Suriname. Wanneer wij in gesprek waren met een Social Worker of een personeelslid van een ministerie werd ons bepaalde dingen bevolen. Als er geen terugkoppeling of verheldering was gevraagd had dit mogelijk invloed kunnen hebben op de uitslag van ons onderzoek.

Onze verwachting was dat wij verschil zouden hebben met de Surinaamse mensen in het nakomen van afspraken. Uit ervaringsverhalen van anderen kregen wij te horen dat Surinaamse mensen meestal te laat komen op afspraken. Vanuit het boek Intercultural Sensitivity hadden wij vernomen dat de 'uncertainly avoidance' met 92% hoog is. (Nunez C. Jr., Nunez Mahdi R. en Popma L. 2009) Dat houdt in dat mensen zich (on) comfortabel voelen wanneer onverwachte situaties zich voordoen. In landen waarin dit percentage hoog is leren opvoeders de kinderen strikt wat wel en wat niet is toegestaan. Wat bijvoorbeeld schoon is en wat niet. Ook ongeschreven regels zijn aanwezig. Zoals welke kleding te dragen etc. In de Surinaamse huishoudens is het bijvoorbeeld een gewoonte dat men zich ontdoet van schoeisel bij het binnengaan van een huis. Voor een van ons is dit niet een gewoonte. Uit respect en beleefdheid naar de Surinaamse mensen toe deden wij dit ook. Surinamers dragen in formele situaties kleding tot over de knie en kleding waarbij de schouders worden bedekt. Ook hier hebben wij ons in gevoegd. Van de verschillen in gewoonten hebben wij geen last gehad en dit heeft geen beperkingen opgeleverd voor ons onderzoek.

Literatuurlijst

ABS (2004) *Zevende Algemene Volkstelling*. Geraadpleegd op 13 maart 2014 te Paramaribo, Suriname.

Alkema, E. (2006). *Meer dan onderwijs - Theorie en praktijk van het onderwijs in de basisschool*. (P.30) Assen, Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

Andries C. (2004) *Families in Transition*, Vrije Universiteit Brussel

Angenent, H. (2000). *Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling*. (P84) Baarn, Uitgeverij Intro.

Anton de Kom, Universiteit van Suriname. (2014) *Onderwijs- Maatschappij*. Geraadpleegd op 19 maart 2014, van <http://adekus.uvs.edu/>

Anton de Kom, Universiteit van Suriname. (2014) *Welkom, over ons, geschiedenis*. Geraadpleegd op 5 april 2014, van <http://adekus.uvs.edu/section/sectSection.php?secID=6501&lb=Welkom%20.%20Over%20ons%20.%20Geschiedenis>

ANWB (2014) *ANWB extra Reisgids Suriname*, Geraadpleegd op 8 april 2014

Asscher, J; Hermanns, J & Deković, M. (2008) *Pedagogisch tijdschrift voor vorming, opvoeding en onderwijs* Assen, Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

Baarda, D.B. (2009) *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen, Noordhoff Uitgevers B.V.

Baartman, H., Van der Leij, A. en Stolk, J. (2000) *Het perspectief van de orthopedagoog*. (P.34) Houten, Uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum.

Bucx, F en de Roos. (2011). *'Gezinsrapport 2011 : een portret van het gezinsleven in Nederland'*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

Burggraaff- Huiskes M. (2008). *Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie*. (P.58) Bussum, Uitgeverij Coutinho.

Childinfo. (2010) *Suriname Multiple Indicator Cluster Survey 2010 Final Report*. Geraadpleegd op 1 april 2014, van http://www.childinfo.org/files/MICS4_Suriname_FinalReport_Eng.pdf

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. (1989) *Verdrag inzake de rechten van het kind*, Unicef. Geraadpleegd op 14 maart 2014, van <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbX3d3dwcmVraW1pb3JnfGd4OjFIOGM5OWYyYTczYTA3NDI>

Erikson E. H., (1963) *De levenslooptheorie, 8 levensfasen van de mens*, [Online afbeelding] Gedownload op 17 maart 2014 van <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/34088-acht-levensfasen-ontwikkelingsfasen-van-de-mens-erikson.html>

Graafsma, T., Fokké- Manohar, M., Vierira, C. en Forster, R. (2011) *Preventie en aanpak van kindermishandeling in Suriname "Contourennota"*. Paramaribo: IGSR, Geraadpleegd op 12 maart 2014
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnx3d3dwcmVraW1pb3JnfGd4OjQ5MzJkOWIxZDdiMzIxMWI>

Hansdew Adhin J. (2006) *'Eenheid in verscheidenheid'*. Geraadpleegd op 8 april 2014, Paramaribo te Suriname

Hermanns J. (1992), *Het sociale kapitaal van jonge kinderen*. Utrecht, Uitgeverij SWP.

Instituut voor de opleiding van leraren. (2010) *Cursuscategorien*. Geraadpleegd op 19 maart 2014, van <http://moodle.iol-edu.sr/>

Kempen van M.H.G. (2002) *'Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur'*. Geraadpleegd op 8 april 2014, van <http://dare.uva.nl/document/445299>

Lijkwan E., (2009) *een colourful suriname, de longen van de aarde*. Geraadpleegd op 16 mei 2014, van
<http://www.colourfulsuriname.com/pdf/colourful%20suriname%202010wordgratis.pdf>

Love and Logic. (2014) *Home- Parents: Parenting Help, Solutions & Programs*. Geraadpleegd op 19 maart 2014, van <http://www.loveandlogic.com/t-parents.aspx>

MICS- Rapport (2014) *Multiple indicator Cluster Survey (MICS)*. Geraadpleegd op 18 maart 2014, van www.unicef.org/statistics/index_24302.html

Ministerie van onderwijs en volksontwikkeling. (2014) *ECD unit*. Geraadpleegd op 19 maart 2014, van <http://gov.sr/sr/ministerie-van-onderwijs-en-volksontwikkeling/diensten/ecd-unit.aspx>

MOB. (2014) *Home*. Geraadpleegd op 12 maart 2014 van
www.mobsuriname.org/+&cd=1&hl=nl&ct=clnk

NJI (2014), *Cijfers over jeugd en opvoeding*, geraadpleegd op 10 maart 2014 van
<http://www.nji.nl/nl/Kennis/Databanken/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Opvoedingsproblemen>

NJI (2014), *definitie opvoeden*, geraadpleegd op 12 maart 2014 van
<http://www.nji.nl/Opvoedingsondersteuning>

NJI, (2014) *Doelstellingen van opvoedingsondersteuning*. Geraadpleegd op 14 maart 2014.
<http://www.nji.nl/Doelstellingen-van-opvoedingsondersteuning>

NJI. Ince, D. (2014). *Wat werkt in opvoedingsondersteuning*. geraadpleegd op 12 maart 2014 (P.1) [http://www.nji.nl/nl/\(311053\)-nji-dossierDownloads-Wat-werkt-Opvoedondersteuning-def1.pdf](http://www.nji.nl/nl/(311053)-nji-dossierDownloads-Wat-werkt-Opvoedondersteuning-def1.pdf)

Nunez C. Ir., Nunez Mahdi R. en Popma L (2009). *Intercultural sensitivity from denial to intercultral competence*. Assen: Van Gorcum

NVMW (2013) *Platform en Netwerk voor Sociale professionals, beroepscode AG*. Geraadpleegd op 17 februari 2014 van <http://www.platformagogen.nl/home/beroepscode-ag-inzien.html>

Oosterhof- van der Poel M.M.W. (2006) *Opvoedingsproblemen 0-4 jarigen, Handleiding voor opvoedingsondersteuners*, Assen, Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

Stichting Beheer en Exploitatie Crèches van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting in samenwerking met UNICEF. (2010) *Informatie oudereducatie workshops project. 'Upgrading SBEC en SCS crèches'*.

Van Dale, (2014), *Van Dale woordenboek*, geraadpleegd op 12 maart 2014
<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=ondersteuning&lang=nn#.UyBuoEN5Nbw>

Vandemeulebroecke, L ; Van Crombrugge, H. ; Janssens, J. ; Colpin. H (2002). *Gezinspedagogiek deel II: opvoedingsondersteuning*.(P.13) Antwerpen- Apeldoorn, Uitgeverij Garant.

Van Gemert & Minderaa. (1997). *Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking*.(P.165), Assen Uitgeverij Koninklijke van Gorcum.

van der Molen, IJ. (1993). *Opvoedingstheorie en opvoedingspraktijk, een oriëntatie*. (P.24) Groningen, Uitgeverij Wolters-Noordhoff.

Weid Mijn Lammeren. (2014) *WML services- trainingen en voorlichting*. Geraadpleegd op 19 maart 2014, van <http://www.weidmijnlammeren.org/contentIdId-2-WMLInhoud.aspx>

Wikipedia. (2014). *Piramide van Maslow*. (Online afbeelding). Gedownload op 19 maart 2014 van
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d2/Piramide_van_Maslow.png/400px-Piramide_van_Maslow.png

Youtube (2014) *Waterkant Suriname, lancering tijdschrift Kidztori over opvoeden kinderen*. Geraadpleegd op 25 maart 2014, van <http://www.youtube.com/watch?v=nCn0yfYN3Xg>

Bijlage I Contactgegevens respondenten

In deze bijlage zijn de contactgegevens van respondenten zichtbaar.

Respondent	Code	Interview nummer	Groep	Sekse	Leeftijdscategorie kinderen/ doelgroep	Beroep	Burgelijke staat
Angela Burnett	ABU	3	Betrokken	Vrouw	7 en 6	Werkend	Eenoudergezin
Johnny Jasadirana	JJA	6	Betrokken	Man	9mnd en 3	Werkend	Gehuwd
Celia Vrieze	CVR	9	Betrokken	Vrouw	8 en 1	Werkend	Gehuwd
Merredith Creton	MCR	5	Betrokken	Vrouw	10 en 2	Werkend	Samenwonend
Julia Van der Wees	JWE	11	Betrokken	Vrouw	3 en 1	Werkend	Gehuwd
Edith Plein	EPL	4	Betrokken	Vrouw	-	Werkend	-
Meriam May	MMA	14	Social Worker	Vrouw	Alle	Werkend	Samenwonend
Elvira Soemopawiro- Naipal	ESN	2	Social Worker	Vrouw	0-23	Werkend	Gehuwd
Minov: agoog, pedagoog, maatschappelijk werker	APM	7	Social Worker	Vrouw	4-12	Werkend	-
Elly Sjak Shie	ESS	8	Social Worker	Vrouw	Alle	Werkend	Weduwe
Hometrainers	HMO	10	Social Worker	Vrouw	0-23	Werkend	-
Klaske Koorndijk-Hummelen	KKH	1	Oprichter	Vrouw	0 en 2	Werkend	Gehuwd
Reisa Roosendaal	RRO	12	Niet betrokken	Vrouw	10, 9, 5 en 2mnd	-	-
Monique Samuel	MSA	13	Niet betrokken	Vrouw	4	-	-
Sheila Kortram	SKO	15	Niet betrokken	Vrouw	9	-	-
Raimon John	RJO	16	Niet betrokken	Man	4	-	-
Monique Gulpen	MGU	17	Niet betrokken	Vrouw	5	-	-
Anoniem	ANO	18	Niet betrokken	Man	4	-	-
Gail Kearsenhout	GKH	19	Niet betrokken	Vrouw	13, 11 en 2	Werkend	Gehuwd

Bijlage II Implementatieplan van het product

In deze bijlage staat het implementatieplan van het product.

Aanleiding

Voor ons afstudeeropdracht is er onderzoek gedaan bij stichting Zoutkorrel. Er is onderzocht wat de grootste behoeften van Surinaamse ouders zijn bij het volgen van opvoedingsondersteuning. Het praktijkonderzoek bestond uit interviews met drie verschillende doelgroepen: ouders die wel en geen opvoedingsondersteuning hebben ontvangen bij stichting Zoutkorrel en Social Workers. Uit de analyse van de interviews is gebleken dat de grootste behoefte van ouders die de opvoedingsondersteuning bij Zoutkorrel hebben ontvangen het verkrijgen van informatie over de algemene ontwikkeling van een kind is. Aan de hand van deze gegevens is in overleg met stichting Zoutkorrel een product gemaakt dat aansluit bij deze behoefte. Er zijn twee lessen en een boekje gemaakt over de algemene ontwikkeling van baby naar puber.

Totstandkoming

De opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel momenteel biedt bestaat uit een training van zes lessen. We hebben de keuze gemaakt om twee lessen daaraan toe te voegen, omdat dit ten eerste aan de behoefte van de ouders voldoet en ten tweede aansluit bij de werkwijze van de stichting. De twee lessen zijn onderbouwd door verschillende literatuurbronnen. Deze literatuur is verwerkt en toegepast op het niveau wat aansluit bij de Surinaamse ouders.

Doelstelling

Ouders hebben behoefte aan informatie over de algemene ontwikkeling van een kind. Het doel van dit product is om in deze behoefte te voorzien. Door deze twee lessen worden opvoedings-vragen van ouders beantwoord. Het kennen van de ontwikkelingsfasen zal ervoor zorgen dat ouders bewust gaan kijken naar het gedrag van hun kind en de reden en oorzaak hiervan proberen te ontdekken.

Werkwijze

De opvoedingsondersteuning die stichting Zoutkorrel biedt, bestaat uit verschillende lessen. We willen de volgorde van de door stichting Zoutkorrel aangeboden lessen veranderen en er een vijftal lessen aan toevoegen. Wanneer stichting Zoutkorrel de gehele opvoedingsondersteuning biedt aan een nieuwe groep ouders, geven wij als advies om de lessen in de hieronder aangegeven volgorde te geven:

1. God Woord als basis
2. De algemene ontwikkeling (deel 1)
3. De algemene ontwikkeling (deel 2)
4. Liefde als fundament van de opvoeding
5. Communicatie. Liefdevol, bewust, positief maar vooral door te luisteren.
6. Aandacht & complimenten geven
7. Discipline. Belonen, corrigeren en straffen.
8. Regels & Grenzen, Verbieden & Straffen
9. Negeren & apart zetten
10. Omgaan met boosheid en seksuele voorlichting.
11. Geloofsontwikkeling, in het gezin moet het kind het leren.

Naast de opvoedingsondersteuning voor een nieuwe groep cursisten hebben wij een vervolgtraining gemaakt voor ouders die reeds de opvoedingsondersteuning van stichting Zoutkorrel hebben ontvangen. Deze vervolgtraining bestaat uit vijf lessen. De eerste twee lessen over de algemene ontwikkeling zijn door ons gemaakt. De andere drie lessen waren al aanwezig bij de training voor groeps werkers en wij zouden graag zien dat deze worden aangepast voor de doelgroep ouders.

De indeling die in onze ogen het beste aansluit is als volgt:

1. De algemene ontwikkeling (deel 1)
2. De algemene ontwikkeling (deel 2)
3. Aandacht geven en prijzen
4. Grenzen aangeven
5. Discipline

De lessen zijn in verschillende stappen opgebouwd. Per stap is er een tijdsindicatie gegeven. Het is van belang dat de trainer deze tijd bewaakt. Van te voren is niet correct te bepalen hoeveel tijd de interactie met de deelnemers zal gaan duren. Wanneer de trainer merkt dat het niet haalbaar is om alle stof in de desbetreffende uren te bespreken, kan ervoor worden gekozen om bepaalde onderwerpen te schrappen. Aan de hand van de behoeften van ouders kan hier een keuze in worden gemaakt. Raadzaam is om de onderwerpen te bespreken waar ouders informatie over willen ontvangen.

Leeswijzer

De twee lessen zijn in spreektaal geformuleerd, omdat het belangrijk is dat de trainer aansluit bij het communicatieniveau van de aanwezige ouders. Ook is het van belang dat de trainer de lessen vertaald naar zijn eigen hand, zodat de informatie mogelijk beter over zal komen.

Plan van Aanpak

Overzicht en beschrijving van uit te voeren werkzaamheden

De twee lessen zijn in verschillende stappen opgebouwd. De trainer behoort deze stappen te volgen, zodat alle informatie wordt verteld. Daarbij is het van belang dat wordt gekeken naar de behoeften van de ouders. Wanneer ouders bepaalde aspecten niet snappen, langer doorvragen over een onderwerp, of ervaringen willen delen is het raadzaam om hier wat langer bij stil te staan. Het is de trainer aan te raden om voldoende tijd te nemen voor de opdrachten. De deelnemers zullen mogelijk hier het meeste van leren, omdat de ontvangen theorie praktisch wordt gemaakt. Het doel van de opdrachten is dat de ouders tools ontvangen, waardoor deze uiteindelijk worden toegepast in de eigen opvoedsituatie.

Verdeling verantwoordelijkheid

Het is van belang dat de twee lessen worden gegeven door een trainer die ervaring heeft met het begeleiden van groepen, bekend is met de inhoud van de onderwerpen en het liefst opgeleid is op het gebied van Social Work.

Risico's

Draagvlak en risico's

Het is van belang dat de trainer een eigen visie heeft op de inhoud van de lessen. Daarnaast is het raadzaam dat de trainer van te voren een aantal literatuurbronnen doorleest die betrekking hebben op het onderwerp. Hierdoor zal de trainer achtergrondinformatie hebben en zullen de lessen mogelijk levendiger worden overgebracht in plaats van dat de informatie van papier wordt voorgelezen.

Een valkuil voor het geven van deze training is dat de trainer voornamelijk aan het woord is. De bedoeling van een training is juist dat de deelnemers worden geactiveerd om geleerde stof te integreren en toe te passen in de praktijk. Het is daarom van belang dat de trainer de interactie met en tussen de ouders stimuleert en opdrachten toevoegt die interactie stimuleren.

Een risico van het onderwerp van deze lessen is dat ouders erg ingaan op de gelegenheid om hun eigen ervaringen te delen. Als trainer is het van belang om deze tijd te bewaken en het gesprek af te ronden wanneer het nodig is om naar het volgende onderwerp te gaan.

Kosten en inzet*Kosten*

De deelnemers zullen een nader te bepalen bedrag aan de stichting moet betalen. Stichting Zoutkorrel vraagt een kleine vergoeding bij de inschrijving van de training, zodat trainingsruimte en materiaal geregeld kan worden. Verder komen er geen extra kosten bij kijken voor ondersteunend materiaal.

Tijdsbesteding

De twee lessen zullen ieder ongeveer 2 uur en 30 minuten duren. Hierbij is een geschatte tijd van de interactie tussen en met de deelnemers meegerekend. Echter, het is lastig om een exacte indicatie hiervoor te geven. De trainer dient hier rekening mee te houden.

In deze bijlage staan de twee geschreven lessen over het onderwerp:
De algemene ontwikkeling van baby tot puber.

Training

De algemene ontwikkeling

Van baby naar puber

Deel 1

Les 1 De ontwikkelingsfasen van baby naar peuter/kleuter

Stap 1 (±20 min.)

Hier volgt een inleiding van de inhoud van de eerste les over de ontwikkelingsfasen van een kind. Vertel dat ontwikkelingsfasen momenten zijn waarin kinderen groeien en veranderen nieuwe dingen leren. Stel een vraag zoals: wat voor momenten zijn er allemaal waarin een kind groeit en verandert? Wie heeft er een kleuter, wie een peuter, wie een puber etc.

Tot en met de puberteit zullen er verschillende momenten komen waarin een kind allerlei verschillende vaardigheden en tools zal leren. Deze momenten worden ook wel fasen genoemd. De eerste fase is de baby fase, hierna komt de peuterfase, daarna de kleuterfase, dan de schoolkindfase en tot slot de puberteit. In al deze fasen leert het kind veel verschillende nieuwe dingen. Een kind gaat leren lopen, leren praten, leren delen, leren omgaan met anderen en leeftijdsgenoten, het verschil leren tussen jongens en meisjes, leren lezen, en naar school gaan. Al deze fasen komen bij elk kind in dezelfde volgorde voor. Het ene kind leert wat eerder lopen of praten dan de ander, maar elk kind zal het op den duur leren. Elke fase moet goed worden doorstaan, anders kan dit problemen hebben voor de volgende fase. Als een kind niet leert praten, hoe kan het dan later naar school gaan? Wat enorm belangrijk is, is dat kinderen bij elke fase worden gesteund door hun ouders.

Voordat we de hele ontwikkeling van een kind tot de puberteit bespreken lijkt het ons verstandig om te beginnen bij het begin, fase 1, de ontwikkeling vanaf de geboorte.

Rondvraag

Hoe was uw baby? Stil, huilerig, vrolijk, aanhankelijk, vrij?

Vooraf het ontdekken van het temperament kan soms erg leuk en uitdagend zijn. Er zijn drie verschillende temperamenten van een kind. (Met temperament wordt bedoeld de levendigheid van een baby)

- Makkelijke baby's passen zich soepel aan bij het dagritme en tonen weinig heftige reacties. Ze huilen alleen als er een duidelijke reden is zoals honger of slaap en zijn verder ontspannen en opgewekt. Wie van u had een makkelijke baby?
- De tussengroep baby's oftewel langzame starters passen zich moeilijk aan bij afwijkingen van het ritme maar reageren daar niet heel erg heftig op. Ze nemen vaak een afwachtende houding aan. Ze zijn in alle reacties gematigd positief of negatief. Wie van u herkent zijn baby hierin?
- Moeilijke baby's zijn zeer prikkelgevoelig en het kind zal snel heftig reageren. Deze baby's huilen veel zonder duidelijke reden en ze zijn daarin ook moeilijk te kalmeren. Vaak kunnen ze moeilijk tegen verandering of duidelijke afwijkingen van hun normale ritme. Ze zijn onrustig en schrikachtig. Een kind met een moeilijk temperament vraagt extra aanpassing en flexibiliteit van de ouders. Wanneer uw kind een ziekte heeft zal dit ook gelden. Was uw kind erg lastig of huilerig?

Vraagt u zich ook wel eens af of het niet apart is dat uw ene kindje heel snel huilt, terwijl uw andere kind alles prima lijkt te vinden? Of dat uw eerste kindje veel sneller was met zijn eerste stapjes en zijn eerste woordjes dan uw tweede kindje?

Het is niet gek wanneer uw tweede kindje minder snel ontwikkeld of ergens anders op reageert, want elk kind heeft een ander temperament. Soms is het zo dat je van jongs af aan al bij je kind merkt dat het heel anders is dan jij. Hoe ga je om met het gedrag of temperament van je kind als je zelf een heel ander temperament hebt? Door veel contact met je baby te hebben leer je het kind kennen. Door met andere ouders, familieleden of vrienden over je baby te praten kan je nieuwe weetjes opdoen om te leren omgaan met het temperament van je baby.

Wanneer je merkt dat je kinderen erg veel van elkaar verschillen kan dit soms erg lastig zijn.
 Ervaart iemand dit weleens?
 Wat doet u dan als ouder?
 Hoe behandelt u hen?

De reden dat deze vragen gesteld worden is omdat het logisch is dat u de neiging heeft het ene kind anders te behandelen dan het andere kind. Het is juist belangrijk dat wanneer kinderen verschillen, ze wel dezelfde regels en grenzen te geven. Dit is belangrijk omdat kinderen het merken als ze een mindere positie krijgen in het gezin, of voor worden getrokken, dit is niet goed voor de ontwikkeling van het kind.

Nu zal u bijvoorbeeld denken, maar moet ik beide kinderen dan op dezelfde tijd naar bed sturen? Nee dat hoeft niet, het is namelijk belangrijk dat u wel kijkt naar het kind en welke manier van aanpak het beste bij hem/ haar past. Als u ziet dat uw kind, die ouder is, meer slaap nodig heeft, help hem hier dan bij. Dus stel de regels af op het kind.

De eerste ontwikkelingsfase die het kind doormaakt is de babyfase. Deze fase duurt ongeveer tot het tweede levensjaar. De babyfase is heel erg belangrijk want het kind ontwikkelt op allerlei gebieden. Het begint zijn hoofd op te tillen, te kruipen, te brabbelen, voelen.

Stap 2 (±15 min.)

Geef de uitleg van het opdracht. Maar leg ook helder uit wat de reden is van deze opdracht. Elk kind reageert anders op bepaalde omstandigheden, soms ook angstig. Het is goed om te ontdekken wat voor angsten er kunnen spelen bij baby's. Voordat we dieper ingaan op de hechting van een kind mogen de deelnemers eerst een opdracht maken.

Benodigdheden:

- Posters/ A3 papier.
- Pennen.

Beschrijving van de opdracht:

- Verdeel de groep ouders in twee verschillende groepen.
- Laat de ene groep ouders in 5 minuten opschrijven wanneer zij denken dat een baby zich veilig zal voelen.
- De andere groep ouders bedenkt ook in 5 minuten met elkaar omstandigheden, situaties en gedragingen waarin een baby zich onveilig kan voelen.
- Bespreek vervolgens welke aspecten er per groep zijn opgeschreven.
- Stel een ouder per groep aan die zijn poster toelicht.
- Laat de ouders bepalen of het compleet is of dat er aanvullingen of vragen zijn. Laat beide groepen samen bepalen welke 3 onderwerpen in hun ogen het belangrijkste zijn voor de veiligheid van het kind.
- Onderstreep vervolgens deze drie belangrijkste onderwerpen.

Stap 4 (± 30 min.)

In de babyfase is het heel erg belangrijk dat het kind zich hecht aan de ouder.

Rondvraag

Wat is hechten?

Voorbeelden die de trainer kan noemen:

Een aanhangwagen zit vast aan de auto door een trekhaak. De aanhangwagen volgt en laat niet los. Dit is een goede manier, anders komt de aanhangwagen niet op zijn bestemming. Behang plak je op de muur en niet op de vloer. Dat is de goede plek ervoor. Het bindingsmiddel is lijm. Hierdoor laat het niet los en valt het niet van de muur. Wanneer je een

lekker sausje maakt bindt je het door er maïzena aan toe te voegen. Zo wordt het een lekker sausje. Een punaise hecht het papiertje aan de muur en zal niet van zijn plek gaan. Het zit er veilig wanneer de wind het wilt wegwaaien.

Rondvraag

Hoe is het hechten in de relatie tot je kind? Wat is de lijm/het bindmiddel van de hechting tussen jou en het kind?

Mogelijk antwoord die de trainer kan geven naast de antwoorden van de ouders:

Je hebt een bloedhechting. Je bent aan elkaar verbonden. Dat is de biologische hechting. Daarnaast heb je ook de fysieke hechting. Door bijvoorbeeld het kind op schoot te nemen en het te knuffelen. Door het dicht bij je te houden ruikt het je geur, voelt het je hartslag, warmte en de geborgenheid in je armen. Een kind heeft het nodig om zich veilig en geborgen te voelen. Een baby zal zich veilig en geborgen voelen wanneer je ingaat op zijn behoeften. Door de baby veel te knuffel zal het zich veilig en geborgen voelen.

De enige manier van een baby om aandacht te vragen is door te huilen. Het is erg belangrijk dat je let op de signalen van je baby. Verschoon en voedt je kind op tijd, troost het en zorg voor veel lichamelijk contact, vooral in de eerste paar maanden. Lichamelijk contact zal ervoor zorgen dat je baby zich veilig en geborgen voelt.

Er is ook een verbale (door woorden) hechting. De baby herkent de moeder door haar stem. Maar er is ook sprake van verbale hechting als het kind wat ouder is en je bijvoorbeeld je kind complimentjes gaat geven wanneer het iets goeds doet en de hemel in te prijzen wanneer het zijn eerste stapjes zet. Hierdoor krijgt het vertrouwen. Ook non-verbale communicatie (zonder woorden) is een manier om te hechten. Door bijvoorbeeld even een knipoog of een glimlach aan het kind te geven. Er zijn dus meerdere stappen of gebieden van hechting.

Rondvraag

Waarom is hechten nodig?

Mogelijk antwoord die de trainer naast de antwoorden van de ouders kan geven:

Het kind zal zelfvertrouwen krijgen. Hij weet dat zijn ouders altijd in de buurt zijn en hij kan ergens op terug vallen. Door de interactie met je kind zal het nieuwe dingen leren. Een mogelijk voorbeeld om het uit te leggen is een gitaar. Er komt geen muziek uit een gitaar wanneer de snaren niet goed aan de boven en aan de onderkant vast zitten. Het moet dus een goede basis hebben. Wanneer het aan de bovenkant los zit zal er geen mooie muziek uit ontwikkelen. Net zoals bij een kind moet de basis goed zijn zodat een kind zich kan ontwikkelen tot een heel mooi individu.

Toch is het logisch dat je als ouder niet altijd weet wat je kind nodig heeft.

Heeft u dat ook niet gehad? De ene keer huult uw baby omdat het honger heeft, maar de andere keer omdat de baby krampjes heeft. Hoe weet ik dat wat ik doe goed is?

Het is belangrijk om je baby te leren kennen en in te gaan op de signalen en de behoeften die de baby aangeeft. Dit doe je door veel tijd met je kind door te brengen.

Ook de geestelijke hechting is belangrijk. Het kind mag weten dat hun hemelse Vader hun lief heeft en dat Hij er altijd voor ze is. Dat Hij nooit boos is en altijd vol liefde is. Dat hij anders is dan een fysieke vader.

Geestelijke voeding is net als 'echte' voeding belangrijk. Geestelijk hechting kan ook al vanaf kleins af aan ontstaan. Wanneer je samen met je kind een christelijk liedje zingt heb je contact met je kind, is er interactie. De baby hoort de stem van de moeder en voelt haar aanwezigheid, de peuter leert samen dingen doen. Maar ook geef je het een christelijke boodschap mee. Zoals ook bij de training geloofsontwikkeling aan bod is gekomen of gaat

komen. (Ligt aan het feit of ouders de vervolgentraining volgen of de training vanaf het begin)

Dat is net als met dansen. Wanneer je samen met je kind danst heb je interactie doordat je elkaar aanraakt en plezier hebt. Zingen en dansen op een boze manier, dat kan toch niet. Wanneer je danst op een mooi liedje met een christelijke boodschap, ervaart en hoort je kind op een positieve manier over Jezus.

Ook eten is een manier van hechten. Eten is gemeenschappelijk. Maak er een mooi moment van. Ook het bidden van tevoren is een kleine manier om je kind een relatie te laten hebben met Jezus. Vanaf dat je kind een peuter is kan dit al en zal het de boodschap positief ervaren.

Rondvraag

Waarom kan je nog meer zien dat de baby veilig is gehecht?

Aanvulling van de trainer op de antwoorden kan zijn:

Wanneer de ouder terugkomt reageert het kind met een blij gezicht, enthousiaste kreet of het uitstrekken van zijn armpjes en zo zie je dat het een band heeft met de ouders. Door de eenkennigheidsfase van de baby laat het zien dat het een voorkeur heeft voor zijn eigen ouders. Het is heel erg goed dat een baby dit heeft, het laat zien dat jij er als ouder altijd voor hem bent. In deze periode vinden baby's het niet fijn om zonder hun ouders met een onbekend persoon achter te blijven. Deze angst is heel normaal en wordt ook wel scheidingsangst genoemd.

Baby's zullen met hun ouders in de buurt meer vertrouwen hebben om de wereld te verkennen dan zonder hen. Wanneer ze weten dat hun ouders in de buurt zijn, gaan ze spelen en op onderzoek uit. Op een gegeven moment heeft het kind zoveel vertrouwen opgebouwd dat hij ook zonder zijn ouders op onderzoek uitgaat.

Dit heeft te maken met de verstandelijke/mentale ontwikkeling van het kind. Het kind zal op een gegeven moment kunnen begrijpen dat een ouder ook weer terugkomt, ook al is hij even buiten beeld. Toch zie je vaak dat een kind even checkt of je er nog bent. Heeft u dat ook gezien bij uw kind? Even terug lopen en aandacht vragen om te kijken of mama er nog is.

Heeft u zich wel eens afgevraagd waarom uw kind zo gehecht is aan bepaalde knuffels, poppetjes of doekjes? Dit is omdat kinderen een manier hebben gevonden om de tijdelijke afwezigheid van de ouder of andere vormen van onrust te overbruggen.

Bij een deel van de kinderen lukt het minder goed een veilige hechtingsrelatie op te bouwen met zijn ouders. Dit is niet meteen slecht voor zijn verdere ontwikkeling, maar hij zal wel meer moeite hebben om met moeilijke of frustrerende situaties om te gaan. Een onveilig gehecht kind kan later minder goed omgaan met spanningen en het aangaan en het onderhouden van relaties is moeilijk. Deze kinderen hebben minder besef van goed en fout en tonen bijvoorbeeld meer agressief gedrag dan leeftijdsgenoten. Dit komt doordat het kind zich onzeker voelt en weinig vertrouwen heeft in volwassenen of anderen.

Rondvraag

Wat zou u als ouder kunnen doen om het vertrouwen bij uw kind in volwassenen of anderen te versterken?

Tips of aanvulling door de trainer naast de antwoorden die de ouders geven:

- Niet het kind afwijzen, maar het gedrag wat het kind laat zien.
- Een kind heeft het nodig dat hij weet dat de ouder er altijd voor hem is. Houdt altijd contact met uw kind. Laat het weten dat ook al ziet hij je niet, dat je er alsnog voor het kind bent.
- Laat uw kind weten dat je blij met hem of haar bent, geef het een compliment wanneer hij iets goeds heeft gedaan. Dit vergroot zijn zelfvertrouwen.
- Door structuur aan je kind te geven. Structuur in bedtijd, etenstijd. Maar ook consequent blijven in regels. Ja is ja en nee is nee. Hierdoor weet je kind waar het aan toe is en creëer je ook een veilige basis voor je kind.

Stap 5 (±10 min.)

Doe de opdracht van stap 3 'veilig hechten en niet veilig hechten' nog een keer. De reden hiervoor is dat we gaan kijken of er nieuwe antwoorden zijn, of de antwoorden die al opgeschreven zijn weg moeten worden gehaald.

Benodigdheden:

- Posters/ A3 papier.

Uitleg opdracht

Verdeel de groep ouders in twee verschillende groepen, dezelfde als bij de eerste keer dat de opdracht werd gedaan. Laat de ouders per groep aanvullingen opschrijven wat zij zien voor omstandigheden, waardoor het kind zich (on)veilig zal voelen. Bespreek vervolgens welke aspecten er per groep zijn bijgeschreven en laat de ouders bepalen of het compleet is of dat er nog vragen zijn. Laat beide groepen samen bepalen welke 3 onderwerpen in hun ogen het belangrijkste zijn voor de veiligheid van het kind. Onderstreep vervolgens deze drie belangrijkste onderwerpen. Het kan zijn dat er geen andere belangrijke onderwerpen zijn bij gekomen, dan is het voldoende en is de opdracht afgelopen.

Stap 6 (± 25 min.)

Oké dat was over de hechting. Na de baby fase komt de fase van peuter naar kleuter. Dit gedeelte willen we weer beginnen met een opdracht.

Uitleg

Ga in groepjes van drie mensen in vijf minuten bespreken wat voor activiteiten, spelletjes en kattenkwaad je kind heeft uitgehaald toen het 2 tot 4 jaar was. Wanneer een ouder geen kind in die leeftijdscategorie heeft laat hem dan denken aan buurkinderen, neefjes, nichtjes. Dit plenair bespreken. Daarna door naar uitleg over fasen van peuter en kleuter.

Verdere toelichting fase van peuter naar kleuter

Het kind wordt in deze fase erg opmerkzaam, alles valt op waardoor het kind alles benoemd wat het ziet en hoort. Ook lopen fantasie en realiteit wat door elkaar. Heeft u wel eens opgemerkt dat als u bijvoorbeeld een dier na doet, dat het kind plotseling bang is en gaat huilen omdat hij echt denkt dat je een tijger of ander dier bent. Of dat je kind bang is voor een krokodil/draak onder zijn bed of dat knuffels tot leven komen? Of dat het kind een lepel gebruikt als microfoon of dat het kind bang wordt van zijn eigen bedenksel bij een spelletje? Dat wordt bedoeld met dat er bij peuters fantasie en realiteit door elkaar lopen.

Het kind begint ook veel dingen na te doen. Dit heet kopiegedrag. Dit kan erg positief zijn, doordat kinderen zo bepaalde vaardigheden aanleren. Aan de andere kant kan dit

kopiegedrag ook negatief uitpakken. Wanneer je begint te schreeuwen als je boos bent, leert het kind dit ook te doen. Dit is een vorm van kopie gedrag op een negatieve manier. Kinderen kunnen het nog niet goed plaatsen wanneer hun ouders boos zijn. Ze hebben nog niet dat inbeeldend vermogen, maar zijn ik- gericht. Probeer erop te letten hoe je praat als je boos bent.

Daarnaast krijgt een peuter besef dat als hij dingen niet hoort of ziet dat het er niet meer is. Het gaat op onderzoek uit, waardoor zijn wereld wordt uitgebreid. De woordenschat wordt hierdoor ook uitgebreid. Wanneer een kind ongeveer drie is zal hij steeds meer leren om op een goede manier met leeftijdgenoten om te gaan. Het moet leren delen, samen spelen en op zijn beurt leren wachten. Het kind leert steeds beter praten, omdat het door om te gaan met andere kinderen veel beter leert zeggen wat hij denkt en voelt. Hierdoor wordt hij ook bijdehand, wat soms hilarische momenten op kan leveren. Toch? Wie kent dat nu niet dat uw kind zichzelf wilt aankleden, maar aankomt met een shirt om zijn benen of kleding binnenstebuiten? Je peuter wordt steeds meer zelfstandig doordat het ook leert zichzelf aan te kleden en te eten. In dit jaar krijgt je peuter steeds meer controle over zijn eigen lichaam. Hij leert om te luisteren en opdrachten uit te voeren. Tijdens de leeftijd van 2-3 jaar komt ook de peuterpuberteit om de hoek kijken, maar wat is de peuterpuberteit nu precies?

Rondvraag

Wat is volgens u de peuterpuberteit? Wat komt u hiervan tegen bij uw eigen kind/of bent u tegen gekomen?

Toelichting van de trainer aan de hand van de antwoorden die ouders geven;

De peuterpuberteit is de periode waarin peuters hun eigen identiteit, hun eigen ik ontwikkelen. Deze fase kan erg vermoeiend voor u als ouder zijn, doordat uw kind opstandig kan zijn. Herkent u dit?

Een kind is bezig zijn eigen wil te ontwikkelen en zegt daarom 'nee', en is hij koppig. Je kind wilt alles zelf doen. Deze fase is erg belangrijk omdat kinderen in deze fase hun eigen wil aan het ontwikkelen zijn. Het kind gaat dus niet expres tegen jou als ouder in. Je kind wilt u niet expres frustreren.

Rondvraag

Wat kunt u als ouder nu doen? Of hoe bent u hier bij uw eigen peuter mee omgegaan?

Toelichting

Het is belangrijk om het kind zelfstandigheid te geven waar het kan. In bijvoorbeeld dingen kiezen. Wanneer je kind een snoepje mag uitkiezen, geef het dan geen tien keuzes maar twee of drie. Wees duidelijk en blijf je grenzen stellen.

Samen dingen doen is belangrijk. Als ouder kunt u samen met het kind gaan spelen. Het kind leert dat samen spelen gezellig kan zijn. Hij leert bij spelletjes spelen dat winnen leuk is en dat verliezen niet leuk is. Op een positieve manier en op zijn niveau wordt het kind uitgedaagd. Een kind leert wachten en delen. En hij leert dat niet alles kan. Wanneer u naar de winkel met hem gaat leert het bijvoorbeeld dat hij niet alles kan hebben wat hij wilt. Door dingen te doen raakt het kind zijn energie kwijt. Het brengt ook structuur. Bijvoorbeeld; we gaan eerst lopen en dan gaan we naar de speeltuin. Blijf altijd veel praten tegen uw kind, en blijf dingen uitleggen aan uw kind.

Door dingen te doen en niet thuis te blijven kan het kind zijn energie kwijt en zal het minder tijd hebben om te gaan klieren. Als je samen dingen gaat doen wordt een kind actief en laat hij vaker positief gedrag zien. Het kind is fysiek/lichamelijk bezig en zal zijn energie kwijt kunnen. Door actief te zijn leert het kind een hoop nieuwe dingen. Wanneer je samen een rondje gaat lopen zal het veel dingen tegenkomen wat indruk op hem kan maken. Een toeterende auto, een blaffende hond of een mooie bloem. Door het hier samen over te

hebben leert je kind een hoop nieuwe dingen. Wanneer je thuis op de bank voor de tv blijft zitten om je kind bezig te laten zijn zal het kind niet tot actie worden gebracht. Hij wordt vermaakt en zal passief (niet actief) zijn.

Samen spelen zorgt ervoor dat het zelfvertrouwen van het kind zich verder ontwikkelt. Je peuter ontdekt namelijk zelf dingen die hij goed kan. Wanneer hij faalt (of het niet lukt) bent u er om hem op te vangen en de dingen nog een keer te laten proberen. Wanneer u met het kind speelt en hem de leiding laat nemen voelt hij zich serieus genomen. Geef toe dat verliezen niet leuk is en dat hij best verdrietig mag zijn. Verdriet wegstoppen en niet eventjes huilen is slecht voor het kind, omdat het dan deze emoties zal gaan opkroppen. In het spel of in de bezigheden is het belangrijk om grenzen te blijven stellen, maar ook om hem zelf dingen te laten leren, door zelf dingen te ontdekken. Probeer te zeggen wat het kind mag doen en niet wat het niet moet doen.

Waarom is het zo vroeg de peuterpuberteit?

Misschien heeft u zich wel eens afgevraagd waarom komt de peuterpuberteit zo vroeg? Stel dat dit niet zo is. En de eerste puberteit vindt pas plaats op 15 jarige leeftijd. Wanneer het 15 is en het leert pas voor het eerst om zelf dingen te gaan bepalen zal het veel moeilijker zijn om dit te leren. Als het kind twee/drie jaar is dan leert het kind langzamerhand steeds een klein beetje. Net als lopen, je gaat niet gelijk de avondvierdaagse of een marathon lopen. Je gaat eerst stapje voor stapje trainen. En bouwt conditie op met vallen en opstaan. Zo zal een kind dit ook doen door vallen en opstaan. De ene keer probeert hij het alleen en dan een keer aan de hand van de moeder lopen.

Met de koppigheidsfase is het net zo. Het is het begin van een zelfstandig leven. Het leert steeds beetje bij beetje zijn eigen ik te ontdekken. God heeft ons ook zo geschapen. God is een God van orde en daardoor loopt alles zo wonderbaarlijk.

Stap 7 (± 15 min.)

Hier wordt er verder in gegaan op de vaardigheden van ouders die nodig zijn om een kind door de peuterpuberteit heen te helpen.

De koppigheidsfase is normaal gedrag voor de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 1.5 tot 3 jaar. Deze stap heeft het kind nodig om zelf iemand te worden met een eigen wil en dus zelfstandig te kunnen zijn. Ondanks dat het kind ruimte nodig heeft om deze zelfstandigheid te ontdekken is het erg belangrijk dat je grenzen blijft stellen, en dat deze grenzen elke dag dezelfde zijn. Blijf consequent.

Rondvraag

Hoe heeft u grenzen gesteld aan uw peuter wanneer het opstandig was?

Wat heeft u naast grenzen stellen nog meer gedaan wanneer uw peuter opstandig gedrag vertoonde?

Mogelijke antwoorden die de trainer nog kan geven als aanvulling hierop. Vraag of er vragen bij ouders heersen over dit onderwerp.

1. Negeren. Reageer als ouder niet op alles wat je kind zegt in een vervelende bui. Wanneer je de uitbarsting van een kind negeert kan je laten zien dat die 'drama' geen effect op jou als ouder heeft en zal hij een andere manier moeten vinden om je aandacht te krijgen.
2. Afleiden. Als ouder is het ook mogelijk om het kind af te leiden door samen iets met hem te doen. Of geef hem een gerichte (speel) opdracht.
3. Ondervinden. Een kind leert door te ervaren, bijvoorbeeld wanneer hij even met zijn vingertjes een hete pan aanraakt. Je zegt steeds niet aanraken, dat is au. Maar wanneer je het even laat, weet je peuter na de discussie echt wel dat hij dat niet nog een keer moet doen. Veiligheid natuurlijk altijd voorop!
4. Corrigeren. Het is belangrijk dat je het kind wel corrigeert. Hij moet weten wat goed is en wat niet. Beloon hem bij goed gedrag en leg uit wat hij verkeerd doet zodat het kind weet waar hij aan toe is.
5. Time-out of denkstoel. Geef het kind tijd om na te denken door hem tijdelijk apart te zetten en ga als ouder zelf door met je werkzaamheden. Hierdoor laat je zien dat zijn gedrag geen invloed op jou heeft.
6. Geen 'nee'. Geef het 'nee-zeggen' van een kind geen kans. Geef hem altijd twee keuzes in plaats van dingen te vragen. Niet; ga je mee naar buiten? Maar; ga je mee naar buiten of ga je samen met mama spelen?
7. Duidelijk en consequent. Het kind zal altijd proberen iets anders voor elkaar te krijgen, maar probeer op een positieve manier duidelijk en consequent te blijven door je grenzen te stellen. Dit is wel lastig wanneer je kind bijvoorbeeld in de winkel op de grond gaat liggen en gaat schreeuwen om een snoepje. Hoe zou u hiermee om gaan? Heeft u dit weleens gehad? Heeft u daarin tips voor andere ouders?

Stap 8 (± 20 min.)

Tijdens deze stap volgt een rollenspel.

Het rollenspel gaat als volgt:

Bryan van 2.5 is aan het spelen met zijn neefje van drie. Op een gegeven moment pakt Bryan het speelgoed af, omdat hij er wel mee wilt spelen. Zijn neefje pakt het vervolgens weer af, waardoor Bryan hem omver duwt en het speelgoed pakt. Hij rent ermee weg en kijkt nog even over zijn schouder of jij het hebt gezien. Je roept hem terug maar hij luistert niet. Hij rent er mee naar buiten en gaat er daar verder meespelen.

Wat is de reactie van de ouder?

Heel boos worden en je kind achterna rennen. Zeg hem dat hij niet mag afpakken en niet mag duwen.

Rustig blijven en naar hem toelopen. Op ooghoogte tegen hem zeggen dat wat hij deed niet lief was. Het kind is nog wel lief, maar wat hij deed dat was niet lief. Zeg hem vervolgens wat hij wel moet doen.

Stap 9 (±10 min.)

Hier wordt ingegaan op de veranderingen in het gezin wanneer er een broertje of zusje bijkomt.

Vaak is het zo dat wanneer uw kind een peuter is, er een nieuw broertje of zusje in het gezin bijkomt. Bij dit gebeuren kan het zo zijn dat uw oudste kindje wat anders gedrag vertoont.

Rondvraag

Wat voor gedrag liet uw kind zien toen een nieuw kindje in jullie gezin werd geboren? Hoe bent u daarmee omgegaan?

Een aantal handige tips wanneer je peuter een broertje of zusje krijgt:

- Bereid je kind voor op de komst van de baby.
- Betrek je kind bij de voorbereidingen: inrichting babykamer of kleertjes uitkiezen.
- Betrek je oudste bij de verzorging van de baby. Aangeven van shampoo of billendoekjes.
- Maak geen vergelijkingen tussen oudste kind en baby. Niet: neem een voorbeeld aan de baby, die is ook stil.
- Niet overdreven reageren op veranderend gedrag van de oudste. Het is voor de oudste een hele verandering. Ga niet snauwen of uit de buurt halen van de baby.
- Het kan dreigend overkomen voor je oudste, omdat gewoonten anders kunnen worden. Ook is het dreigend, omdat je oudste automatisch minder aandacht krijgt. Hij wil bevestiging dat hij ten opzichte van zijn ouders nog wel dezelfde is gebleven. Blijf veel aandacht geven aan je oudste. Blijf geduldig en blijf veel praten.

Stap 10 (± 10 min.)

Bij deze stap volgt de afsluiting.

Vertel in een aantal zinnen wat de hoofdkenmerken waren van deze les. Vraag aan een drietal ouders wat zij ervan hebben geleerd. Wat waren eyeopeners? Vraag ook of er nog vragen zijn die zij graag de volgende keer behandeld zien worden.

Training

De algemene ontwikkeling

Van baby naar puber

Deel 2

Les 2 Algemene ontwikkeling van schoolkind naar puber.

Stap 1 (±20 min.)

In stap 1 wordt een inleidend praatje gegeven over wat er vorige week is besproken. Vraag aan de ouders wat ze het meest interessant vonden aan de les. Wat hebben ze eraan gehad en heeft het al op bepaalde gebieden geholpen? Leg ook uit dat deze les gaat over de fase van het basisschoolkind. (4-12 jaar)

Uitleg opdracht:

1. Verdeel de groep in twee groepen en geef elke ouder een vel papier.
2. Geef de opdracht om in tien minuten dit vel te vullen met afbeeldingen, teksten die een beeld geven van waar kinderen in die leeftijdscategorie 4-12 jaar van houden.
3. De andere groep de ouders vullen het papier met wat zij belangrijk vinden wat een basisschoolkind nodig heeft van ouders.
4. Laat de ouders vertellen wat er op de collage te zien is en uitleg hiervan.

Benodigdheden

- Kranten
- Tijdschriften
- Lijm
- Scharen
- Stiften
- A3 papier of poster

Stap 2 (±30 min.)

In deze stap wordt uitleg gegeven over de ontwikkelingsfase 'schoolkind'. (4-12 jaar)

Vanaf het vierde jaar gaan kinderen naar het kleuteronderwijs en hierop volgt het lagere onderwijs. Hier brengen kinderen acht jaar lang grotendeels de dag door. Een kind ontwikkelt zich op verschillende gebieden tijdens deze periode. Kinderen die voor het eerst naar school gaan (groep een tot en met vier) zijn bijvoorbeeld meer gericht op zichzelf en op de juffrouw. Kinderen in de hogere groepen, groep vijf tot en met acht zijn meer gericht op de omgeving en vrienden.

Rondvraag

Welke veranderingen heeft u bij uw kind gezien toen het voor het eerst naar school ging?

Mogelijke toelichting die de trainer kan geven na antwoorden van de ouders

In deze fasen verandert er veel voor uw kind. De wereld wordt groter doordat het naar school gaat, meer begrijpt en meer ontdekt. Tijdens deze fase is het niet vreemd dat er verschillende problemen zichtbaar kunnen worden.

Rondvraag

Zijn er in het leven van uw kind problemen?

Antwoorden die ouders kunnen geven:

Pesten, jokken, problemen bij lezen, leerproblemen, dromerigheid en verlegenheid.

Verdere toelichting

Wanneer een kind naar school gaat is er de kans dat het gaat pesten of wordt gepest. Het zijn vooral de geïsoleerde en afgewezen kinderen die kans lopen om gepest te worden. Deze kinderen gedragen zich net wat anders dan de andere kinderen. Ze zijn bijvoorbeeld heel erg stil en teruggetrokken of zijn juist heel druk en agressief. Er bestaat dus geen bepaalde type karakter wat pestgedrag veroorzaakt, maar het heeft voornamelijk te maken met

groepsgedrag. Kinderen die worden gepest kunnen daar enorm last van hebben. Uw kind kan vriendloos raken of erg negatief gaan denken over zichzelf.

Rondvraag

Wordt uw kind weleens gepest? Of pest uw kind andere kinderen? Zo ja, hoe heeft u daarop gereageerd?

Rondvraag

Wat kan u als ouder nu doen aan het pestgedrag?

Verdere toelichting van de trainer op dit onderwerp

Allereerst moet u er bewust van zijn dat u niet alleen de situatie kan veranderen, maar dat u daarvoor ook de medewerking nodig heeft van de leerkracht van uw kind. De leerkracht ziet uw kind acht uur op een dag en kan hierdoor goed in de gaten houden wie er wordt gepest. Dit is een begin om het pestgedrag aan te pakken. Een leerkracht kan helpen door er over te praten met uw kind. Ook is het belangrijk dat het kind dat pest en uw eigen kind positief contact krijgen. Daarnaast is het belangrijk dat zowel de ouder als de leerkracht het kind helpen met het versterken van zijn zelfvertrouwen. Zoals al is gezegd kan pesten ervoor zorgen dat uw kind negatief over zichzelf kan gaan denken.

Rondvraag/ opdracht

Hoe zou u het zelfvertrouwen van uw kind kunnen vergroten?

Mogelijk aanvulling na de antwoorden van ouders:

- Oog krijgen voor wat het kind goed doet
- Kinderen ruimte geven
- Stel niet te hoge eisen ten aanzien van het kind
- Houd rekening met de leeftijd van het kind
- Laat uw kind keuzes maken
- Geef kritiek zo precies mogelijk
- Spanning hoort erbij
- Stel regels

Daarnaast kan het voor komen dat uw kind veel jukt.

Rondvraag?

Wat is jokken? Jukt uw kind weleens? Hoe merkt u dat uw kind jukt, waar gaat dit meestal over en wat zegt u ervan?

Verdere toelichting van de trainer

Een leugentje kan bescherming bieden in situaties die bedreigend zijn, maar kan ook zorgen dat een kind zich geaccepteerd voelt door andere kinderen of volwassenen. Het hoort erbij. Jokken is de waarheid verdraaien oftewel het kind weet dat het niet waar is wat hij zegt en verdraait de werkelijkheid opzettelijk om bijvoorbeeld straf te besparen. Toch kan het ook zijn dat uw kleuter niet bewust jukt. De werkelijkheid en fantasie kunnen nog door elkaar heen lopen, waardoor het niet echt jokken is. Een voorbeeld kan zijn: Ik heb geen koekje gepikt uit de trommel hoor dat was 'Gladys', want hij of zij schuift alles af op zijn fantasievriend(innetje). Of: je achtjarige zegt bijvoorbeeld dat ze snoep mee naar school moet nemen, omdat juf dat gevraagd heeft. Achteraf bleek dat ze dit nodig had om met andere kinderen te mogen meedoen tijdens het spelen in de pauze.

Rondvraag

Wat zou u als ouder aan het jokken kunnen doen? Of wat heeft u gedaan?

Mogelijke toelichting van de trainer op de antwoorden:

Het is goed om met je kind te gaan praten. Probeer er achter te komen of het eenmalig is of vaker. En ontdek waarom hij jukt. Het is goed om te benoemen dat jokken geen goede manier is om problemen op te lossen. Dit kan door het gesprek aan te gaan met het kind. Het is belangrijk dat je kind een gevoel van eigenwaarde blijft houden en reageer daarom niet boos en geef geen zware straf. Zeg naast dat het kind niet mag jokken, ook wat het wel kan doen. Anders zal het kind er niet van leren. Het zal dan weer gaan jokken, waardoor je kind steeds minder te vertrouwen is en je hem minder snel gelooft wanneer hij niet jukt.

Stap 4 (±15 min.)

Hier volt een rollenspel. De rollen worden verdeeld op zo'n manier dat een ouder de rol van de ouder speelt en de trainer de rol als kind op zich neemt.

Gabriëlla heeft altijd al moeite gehad met rekenen. Soms oefen je wel eens wat met haar, maar ze is niet heel erg gemotiveerd om te oefenen. Ze had van de week een rekentoets en heeft daarvoor dan ook niet heel veel geleerd. Vandaag komt ze thuis met haar cijfer. Een onvoldoende.

Speel het rollenspel twee keer. De eerste keer is de reactie van de ouder verontwaardigd en boos. De tweede keer wordt de reactie van de ouder gespeeld na overleg met de groep ouders wat de beste reactie zou kunnen zijn.

Stap 5 (±20 min.)

Hier volgt verdere uitleg over de problemen die in de fase van het schoolkind kunnen voorkomen.

In deze levensfase komen er veel nieuwe dingen op het kind af. Onder andere door tv en computer. Televisie en computer kunnen heel erg handig zijn. Ook voor de ontwikkeling van uw kind. Het leert kan veel leren van tv- programma's. Hij ontdekt veel van de wereld, waardoor de algemene kennis toeneemt. Van welke programma's kunt uw kind echt wat leren?

Rondvraag

Hoe veel uur op een dag staat bij u de tv aan? Weet u wat uw kind kijkt?

Rondvraag

Daarnaast zijn er ook nadelen die de televisie met zich mee brengen. Bent u het met me eens als ik zeg dat de tv ook een gevaar kan zijn voor kinderen? Zo ja heeft u een voorbeeld?

Verdere toelichting van de trainer

Er kunnen dingen op tv te zien zijn die schadelijk kunnen zijn voor uw kind. Beelden die niet voor de kinderen zijn bestemd. Of taalgebruik wat erg makkelijk overgenomen kan worden. Daarnaast kunnen kinderen verslaafd raken aan het kijken naar televisie. Het gevaar is dat ze niet meer echt communiceren, omdat het kind achter de tv of computer zit. Ze worden passief, doordat ze worden vermaakt door anderen op tv en niet zelf tot actie worden uitgedaagd.

Deze middelen kunnen in sommige gezinnen een bedreiging zijn. Het gevaar is namelijk dat het kind daardoor minder communiceert. Er is geen interactie met andere kinderen en het kind ontwikkelt zich niet op sociaal gebied. Het legt geen contacten met anderen, het zal alleen contact hebben met de tv. Wat de televisie ons laat zien kan voor een kind overkomen als de werkelijkheid. Hij gaat geloven dat wat hij op tv ziet, ook in het echte leven zo is. Hij

kan het onderscheid tussen tv en de werkelijkheid nog niet goed maken. Het is dan ook belangrijk dat als u het kind wilt laten ontwikkelen door middel van de tv of de computer dat u erbij komt zitten zodat het kind kan praten over wat hij ziet. Beperk ook de tijd dat de tv aanstaat. Zo heb je zicht op wat je kind kijkt, en zal hij niet heel de dag achter de tv zitten. Door de tv uit te zetten zal je kind iets anders moeten verzinnen om te doen. Zo zal hij zich ook leren (creatief) te vermaken. Door te gaan knutselen, buiten spelen etc.

Tijdens het lagere onderwijs kunnen zich verschillende leerproblemen voordoen. Voorbeelden zijn moeite met spellen, rekenen en lezen, maar ook de aandacht niet vast kunnen houden of leerstof niet kunnen begrijpen.

Rondvraag

Welke rol kan u als ouder hierin spelen?

Het is belangrijk alert te zijn op het gedrag van het kind. Klasgenoten kunnen pesten of het niveau van de lessen begrijpt het kind niet. Kinderen kunnen zich om verschillende redenen niet thuis voelen op school en daardoor is het belangrijk dat u als ouder vroegtijdig aanklopt bij de leerkracht. Blijf vragen aan je kind hoe het op school gaat, of het leuk is, of het moeilijk is etc. Wanneer uw kind blijft aangeven dat het niet naar de zin gaat op school, is het verstandig om met school in overleg te gaan wanneer er problemen zijn. Samen kunnen jullie mogelijkheden zoeken om die problemen op te lossen. Bijvoorbeeld extra ondersteuning.

Wanneer kinderen leerproblemen hebben kunnen ze het gevoel hebben dat ze falen en kan hun eigenwaarde minder worden. Ze zouden kunnen gaan denken dat ze het niet zelf kunnen en dat ze dom zijn. Wanneer zij gezien worden en hulp krijgen zullen zij stapje voor stapje verder kunnen groeien in hun zelfvertrouwen. Ouders kunnen hierbij helpen door thuis ondersteuning te geven en structuur te bieden om te oefenen met taal, rekenen of spellen door het samen te doen. Als je het als ouder niet kan, kijk naar de mogelijkheden voor bijles of een ander familie lid die het kind kan helpen.

In deze periode kunnen kinderen ook veel en vaak dromerig zijn. Dit hoeft niet direct een probleem te zijn. Als het kind de werkelijkheid en fantasie maar uit elkaar kan houden. Als ouder is het hierbij belangrijk om met het kind te blijven praten over de werkelijkheid en de wereld waarin hij zich steeds begeeft. Blijf dingen benoemen in het hier en nu. Benoem wat je ziet als je door de straat loopt of samen in de auto zit. Vraag waar het kind aan denkt als het wat langere tijd stil is.

Ook kan het zijn dat kinderen soms erg onzeker zijn en hebben ze weinig zelfvertrouwen. Dit kan twee kanten op. Het ene kind kan door weinig zelfvertrouwen stil, bang en/of afwezig zijn. Andere kinderen worden hierdoor erg mondig, haantje de voorste en zijn vaak wat agressiever.

Eventuele toelichting

Wat hier ook kan worden verteld is dat de rol van God als Vader erg belangrijk is. Ieder kind heeft een geestelijke Vader nodig. Vaders zijn nodig voor de identiteit van meisjes en jongens. De moeder ook, maar God heeft de vader als hoofd van het gezin geplaatst. Hier staan veel voorbeelden van in de Bijbel. Het is erg spijtig om te zien dat mannen vaak druk bezig zijn met hun werk en veel weg zijn. Een gezin heeft een vader nodig. In veel gezinnen in Suriname is de vader afwezig. Toch is het hierdoor extra belangrijk dat kinderen weten dat de Hemelse Vader anders is en onvoorwaardelijk van ze houdt en altijd bij ze is. Dit kan al op jonge leeftijd aan kinderen worden geleerd.

Stap 6 (± 15 min.)

Opdracht dat zowel in de training als thuis kan worden uitgevoerd

Uitleg opdracht

Laat de ouders aan het einde van de les het volgende schema invullen met daarin 3 punten wat ze hebben geleerd en waar ze mee aan de slag willen gaan. Print het schema uit op een A4. Bespreek in de volgende training de ervaringen van deze opdracht.

Les 1	• • •
Les 2	• • •
Les 3	• • •
Les 4	• • •

Stap 7 (± 20 min.)

Hier volgt uitleg over de puberteit.

Rondvraag

Wat is een puber? Wie heeft er een puber? Hoe was u zelf als puber? Hoe zijn uw ouders hiermee omgegaan. Hoe had u gewild dat uw ouders ermee om zouden gaan?

Eventuele toelichting van de trainer naast de antwoorden van de ouders;

Een puber is een jongen of een meisje waarin de geslachtsorganen zich ontwikkelen en daarnaast ook lichamelijk en verstandelijk volwassen wordt. Het kind wordt steeds meer volwassen. Het lichaam verandert en het denkvermogen krijgt een ander niveau. Het denkvermogen wordt groter en werkt sneller.

Een kind denkt na. Een puber weet ook dat hij denkt en denkt daar vervolgens weer over na. Hierdoor neemt de zelfkennis en de mensenkennis toe. Toch is de zelfreflectie nog matig. Dit neemt op latere leeftijd toe. Toch kan dit denken een puber onzeker maken. Hoe denk ik over dingen, hoe denken anderen over mij? Pubers worden zich meer bewust van zichzelf en weten zich hierdoor soms geen houding te geven. Gevoelens van schaamte kunnen toenemen. Omdat ze het belangrijk vinden wat anderen van hen vinden.

Rondvraag

Merkt u wel eens dat een puber zich schaamt? Of ziet u bepaald gedrag bij de kinderen van uw familielid, kennissen of vrienden?

Naast de lichamelijke veranderingen, verandert het gezin met de puber mee. Wanneer je oudste kind gaat puberen is alles nieuw. Veel verandert en veel dingen gebeuren voor de eerste keer, zoals eerste keer middelbare school, ongesteldheid, verkering etc. Wanneer je tweede kind of je jongste kind gaat puberen heb je het al een keer meegemaakt en krijgt die minder aandacht voor alle veranderingen, want ouders hebben het puberen al eens meegemaakt met hun oudere kinderen.

Rondvraag

Wat denkt u dat er allemaal kan en gaat veranderen als uw kind puber wordt?

Verdere toelichting naast antwoorden van de ouders;

Minder grip op de tijdsbesteding. Kinderen gaan zelf naar school, krijgen nieuwe vrienden waar ouders minder weet van hebben. Pubers krijgen nieuwe vrienden, waar ze niet mee thuis spelen, maar bijvoorbeeld op straat of ergens anders.

Ouders krijgen de taak om hun kinderen geleidelijk aan los te laten, zodat het kind steeds meer leert om volwassen te worden. Ouders moeten het kind volgen en betrokken blijven zonder het tegen te houden in de ontwikkeling. Wanneer je bijvoorbeeld open blijft staan dat de puber nieuwe dingen vertelt zal het meer vertellen. Wanneer je daar minder open voor bent vertelt de puber ook minder.

Rondvraag

Hoe blijf je met je puber in gesprek?

Toelichting

Bijvoorbeeld:

- Vertel over jouw eigen dag.
- Ga één op één dingen met je puber doen.
- Je inleven in zijn interesses. Wanneer hij van vissen houdt, ga samen met hem vissen. Wanneer hij van lezen houdt ga samen met hem naar de bibliotheek etc.

Rondvraag

Welk gedrag verwacht u als uw kind puber wordt?

Toelichting

Wat bijna alle pubers hebben is het wisselende karakter. De puber probeert alle gedragingen uit en zoekt zijn eigen weg en houdingen. Hij zal zich ook afzetten tegen wat het gewend is, omdat het zichzelf gaat ontdekken en leren kennen. De ene keer is hij onzeker dan weer vol zelfvertrouwen. Je zal dan ook zien dat de puber last krijgt van stemmingswisselingen.

Waarom is dit zo? Dit is omdat je puber onzeker is en zich soms geen houding weet te geven. Ouders weten hierdoor niet goed de juiste aanpak en houding te geven. Je moet zoeken naar de juiste aanpak die past bij je kind. Soms veel los laten, soms niet. Blijf veel praten met je kind en blijf geïnteresseerd in zijn leefwereld. Zo ontdek je wat je puber nodig heeft van jou als ouder.

Wanneer je puber zich tegen je regels verzet, blijf rustig maar consequent. Regels blijven hetzelfde. Pas bepaalde dingen wel aan naar leeftijd. Bijvoorbeeld: Een twaalfjarige mag later naar bed dan toen hij negen jaar was. Heb ook vertrouwen in je kind. Probeer alle dingen te overleggen en ga het als een groeiende zelfstandige volwassene zien. Laat weten dat je altijd beschikbaar bent, maar dring niet op. De dingen relativeren is ook belangrijk. Bedenk dat veel dingen bij de fasen van de puberteit horen. Wanneer een puber om een klein ding de ene dag erg boos is kan het zo zijn dat het de volgende dag dat ding niks meer uitmaakt en er om lacht.

Stap 8

Dit rollenspel kan weg gelaten worden wanneer blijkt dat geen enkele ouder een puber thuis heeft. Hierdoor zal het moeilijk zijn om als ouder je in te leven in het rollenspel.

Ricardo staat onvoldoende voor wiskunde. Hij moet zijn huiswerk blijven bijhouden anders wordt zijn cijfer alsmaar lager. Hoe vaak je ook tegen hem zegt dat hij zijn huiswerk moet maken, hij zegt dat hij geen zin heeft en gaat wat anders doen.

Hoe kan je hier als ouder op reageren?

- Of reageer erg boos en dwing hem om zijn huiswerk te maken.

- Of laat de ouder die de rol van ouder speelt zelf bepalen hoe de ouder zal gaan reageren.

Wanneer het rollenspel is gespeeld leg dan uit wat er is gebeurd.

Speel het rollenspel nog een keer, maar dan op zo'n manier zoals hierboven is uitgelegd.

Wees geduldig, begripvol en vraag naar de reden waarom Ricardo geen huiswerk wilt maken.

Stap 9 (±20 min.)

Hier komt de eindopdracht in de vorm van een grabbelton.

Maak een grabbelton met daarin briefjes met alle onderwerpen die zichtbaar zijn in de verschillende fasen. De ouders mogen deze onderwerpen (briefjes) per keer eruit pakken en lopen naar de juiste poster met de juiste ontwikkelingsfasen. Er zijn de volgende posters: babyfase, peuter/kleuterfase, lager onderwijs/schoolkind en de puberteit. Hieronder onderwerpen die op de briefjes kunnen worden geschreven;

Babyfase

Brabbelen

Veel huilen

Duimen

Speelgoed

Problemen met drinken en eten

Peuter/ kleuterfase

Overbeweeglijkheid

Driftbuien

Koppigheid

Slaapproblemen

Agressief gedrag

Eigen wil

Schoolkind

Pesten

Jokken

Ontstaan van vriendschappen

Leerproblemen

Gamen

Puberteit/ beginnende adolescentie

Eigen regels bepalen

Meer overleg tussen ouder en kind

Onzeker

Loslaten

Stap 10 (±15 min.)

Sluit de les af door de hoogtepunten van de les te benoemen en de tijd te nemen voor vragen wat betreft deze les en de komende lessen.

In deze bijlage zit het boekje van de training voor de nieuwe groep cursisten.
